

Seat No.	
----------	--

**M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(A.G.P.M)**

Agronomy and Biotechnological Aspects in Plant Protection-I

Day & Date: Saturday, 25-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose correct alternative.

10

- 1) _____ culture is used to raise virus free plants.
 - a) Embryo
 - b) Anther
 - c) Leaf
 - d) Meristem
- 2) _____ crop known as desert camel.
 - a) Sorghum
 - b) Wheat
 - c) Soybean
 - d) Groundnut
- 3) _____ is the Father of tissue culture.
 - a) Bonner
 - b) Laibach
 - c) Haberlandt
 - d) Gautheret
- 4) The crop does best soil for groundnut is _____ soil.
 - a) Black cotton
 - b) Sandy loam
 - c) Red
 - d) Rocky
- 5) Agrobacterium tumefaciens causes _____ disease to plants.
 - a) tumour gall
 - b) anthracnose
 - c) rust
 - d) smut
- 6) The botanical name of Bringal crop is _____.
 - a) Solan melongena
 - b) Solanum melong
 - c) Solanum melongena
 - d) Solunum meloongena
- 7) Freedom from inert matter and defective seeds _____.
 - a) Genetic purity
 - b) Physical purity
 - c) Germination purity
 - d) Disease free purity
- 8) Planting of sugarcane is done in the month of January/February is known as _____.
 - a) Adsali
 - b) Suru
 - c) Pre seasonal
 - d) Post seasonal
- 9) The Oily spots disease in pomegranate is caused by _____.
 - a) Fungi
 - b) Virus
 - c) Nematodes
 - d) Bacteria
- 10) The Tikka disease in Groundnut is controlled by _____ chemicals.
 - a) Bordeaux mixture
 - b) Ziram
 - c) Zineb or Maneb
 - d) All of these

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) Mancozeb is _____ type of fungicide.
- 2) *Alternaria solani* caused due to _____ disease of tomato.
- 3) _____ in culture medium helps to initiate root formation.
- 4) Electroporation is _____ method of gene transfer.
- 5) _____ is economical plant part of cauliflower.
- 6) The resistance of a host to all the races of a pathogen is called _____ resistance.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Write note on Horizontal Resistance.
- b) Write ecological factor on Cabbage
- c) Note on Somatic Hybridization
- d) Write seed and sowing of Tomato crop

Q.3 Answer the following.**16**

- a) Write the tissue culture technique.
- b) Explain the type of disease resistance.

Q.4 Answer the following.**16**

- a) Enlist the method of hybrid seed production method explain back cross method.
- b) Write the concept of genetic engineering.

Q.5 Answer the following.**16**

- a) Write the cultivation practices in sorghum crop.
- b) Explain Anther culture techniques.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) Define seed technology explain classes of seed.
- b) Write agronomical practices of sugarcane crop.

Q.7 Answer the following.**16**

- a) Write advantages and disadvantages of tissue culture technique.
- b) Write soil, climate, seed, and sowing, harvesting of pomegranate.

Seat No.	
----------	--

**M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(APPLIED GEOLOGY)
Watershed Management**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Question no. 1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7.
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Rewrite the sentences by choosing correct answer from given alternatives: 10

- 1) A slopy land on account of continued rainfall initially under goes:

a) Rill erosion	b) Gully erosion
c) Sheet erosion	d) All of these
- 2) Most parts of India receive rainfall during which of the following months?

a) December to February	b) March to May
c) June to September	d) October to November
- 3) Terracing is an effective method of soil conservation: _____.

a) Desert areas	b) Hilly areas
c) Plains	d) Riverine areas
- 4) Soil conservation means:

a) Prevention of spread of desert
b) To check soil erosion by wind and rains
c) To check soil erosion by afforestation
d) All of these
- 5) If the same crop is repeatedly grown in a field:

a) Nitrogen starvation many result
b) Specific mineral deficiency may arise
c) Soil will become prone to diseases
d) Water level in soil will recede
- 6) _____ is the process by which water vapor in the air is changed into liquid water.

a) Infiltration	b) Transpiration
c) Interception	d) Condensation
- 7) The flow of water occurring on the ground surface when excess rainwater, stormwater, meltwater, or other sources, can no longer sufficiently rapidly infiltrate in the soil is called as;

a) Runoff	b) Transpiration
c) Interception	d) Condensation

- 8) What is the object of watershed management?
- a) An increase in agricultural production which maintains the quantity of affordable food available to majority of population
 - b) Increasing or maintaining standard of living of growing population
 - c) Increasing Gross National Product and employment opportunities in all areas of nation
 - d) All of the above
- 9) Material deposited by flowing water is called ____.
- a) Alluvium
 - b) Alluvial Fans
 - c) Albedo
 - d) None of these
- 10) Hydrograph means:
- a) When discharge is plotted over time in minutes, hours
 - b) Days resulting curve is known as hydrograph
 - c) Both (a) & (b)
 - d) None of these

B) Fill in the blanks OR Write true / false**06**

- a) The cutting down trees over a large area _____
- b) How many methods of rainwater harvesting are there?
- c) The natural flow of water from the ground or from rocks, representing an outlet for the water that has accumulated in permeable rock strata underground is called as _____.
- d) Human activity does not affect the watershed, (true / false)
- e) Watershed systems have recharged ground water levels and even brought rivers back to life, (true / false)
- f) Rainwater harvesting increases the groundwater level (true / false)

Q.2 Write short notes on**16**

- a) Describe the Causes of Deforestation.
- b) Concept, principles & components of watershed management
- c) Discuss management of grassland.
- d) Write short notes on bunding, terracing and continuous contouring.

Q.3 Answer the following question**16**

- a) Discuss with neat labelled diagram Hydrological cycle.
- b) Explain in detail Rain water harvesting. Also add note on advantages and disadvantages of Rainwater harvesting.

Q.4 Answer the following question**16**

- a) Social and community aspect of watershed management.
- b) Rainfall pattern of India.

Q.5 Answer the following question**16**

- a) Write down any four agronomic practices for water and soil conservation.
- b) Write a note Universal soil loss equation.

Q.6 Answer the following.**16**

- a) What are different factors affecting watershed management?
- b) Write down Groundwater provinces of India.

Q.7 Answer the following.

- a)** What is soil erosion and describe its types?
- b)** Write short note on strip cropping.

Seat No.	
----------	--

**M.Sc. (Semester-II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(BIOSTATISTICS)
Statistical Methods**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Question no. 1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7.
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple choice questions.

10

- 1) Which of the following measure is not affected by extreme observations?
 - a) Harmonic mean
 - b) Geometric Mean
 - c) Median
 - d) Mean
- 2) Level of significance is the probability of _____.
 - a) Type-I error
 - b) Type-II error
 - c) Not committing error
 - d) Any of the above
- 3) Mode is that value in frequency distribution which possesses _____.
 - a) Minimum frequency
 - b) Maximum frequency
 - c) Either minimum or maximum frequency
 - d) Neither minimum nor maximum frequency
- 4) The probability of Type -II error is _____.
 - a) $P(\text{Reject } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is true})$
 - b) $P(\text{Accept } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is false})$
 - c) $P(\text{Accept } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is true})$
 - d) $P(\text{Reject } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is false})$
- 5) If ranks in each pair are equal then Spearman's rank correlation coefficient is _____.
 - a) -1
 - b) 0
 - c) 1
 - d) None of these
- 6) In a binomial probability distribution, relation between mean and variance is _____.
 - a) Mean < Variance
 - b) Mean = Variance
 - c) Mean > Variance
 - d) Difficult to tell
- 7) For a dataset, the arithmetic mean is 27. If all the values in the data are doubled, then what will be the arithmetic mean of new data?
 - a) 27
 - b) 13.5
 - c) 29
 - d) 54
- 8) Correlation coefficient is the _____ of two regression coefficients.
 - a) Arithmetic mean
 - b) Geometric mean
 - c) Harmonic mean
 - d) All the above
- 9) In binomial distribution when $n = 1$, then it becomes _____.
 - a) Normal distribution
 - b) Geometric distribution
 - c) Uniform distribution
 - d) Bernoulli distribution

10) Which of the following measure is never negative for any data?

- a) Mode
- b) Median
- c) Mean
- d) Range

B) Fill in the blanks.

06

- 1) If X follows Poisson distribution with parameter 3, then $P(X=4.3)=$ _____.
- 2) If X is following Bernoulli distribution with parameter $p=0.37$, then $P(X=0) =$ _____.
- 3) Level of significance is the probability of _____ error.
- 4) Karl Pearson's correlation coefficient lies between _____ and _____.
- 5) If X and Y have perfect positive correlation, then $\text{Correlation}(X,Y) =$ _____.
- 6) The observation that lies exactly at the middle of the data is called as _____.

Q.2 Answer the following

16

- a) Describe the concept of dispersion. Also state different measures of dispersion.
- b) Explain simple and composite hypothesis
- c) Explain the concept of critical region with respect to testing of hypotheses.
- d) Explain:
 - 1) Type-I error
 - 2) Type-II error

Q.3 Answer the following.

08

- a) Explain binomial distribution. If the mean and variance of a binomial distribution are 10 and 5 respectively, Find-
 - 1) $P(X=0)$
 - 2) $P(X>21)$
- b) What is regression? Define regression coefficients. How are they related to coefficient of correlation? If the lines of regression coincide, what would be the values of these three coefficients?

08

Q.4 Answer the following.

- a) Give classical definition of probability. Also explain addition and multiplication rule of probability.
- b) Define uniform distribution over (a, b). If X follows $U(0,2)$, then find
 - 1) $P(X > 1.5)$
 - 2) $P(X < 0.6)$

08

08

Q.5 Answer the following.

- a) Explain the concept of correlation. Also explain types of correlation.
- b) Define the following:
 - 1) Arithmetic mean
 - 2) Geometric mean
 - 3) Harmonic mean
 - 4) Sample Space
 - 5) Event

06

10

Q.6 Answer the following.

- a) Explain the following.
 - 1) Run test
 - 2) Sign test
- b) Explain, in detail, the test for testing equality of means of two populations.

08

08

Q.7 Answer the following.

- a) Define probability mass function and probability density function. Distinguish between them. Also give one example of each. **08**
- b) Discuss signed rank test in detail. **08**

Set No.	
----------------	--

Immunology and Immuno Techniques

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

10

- 1) The types of antibodies are _____.
a) Five b) Three
c) Two d) Four
- 2) The cells involved in cell-mediated immunity are _____.
a) Leukemia b) T cells
c) Mast cells d) Thrombocytes
- 3) Interferons are _____.
a) Cytokine barriers b) Physical barriers
c) Cellular barriers d) Physiological barriers
- 4) Antibody molecules are _____.
a) globular proteins found predominantly in the gamma region during electrophoresis
b) recognize carbohydrates via a lectin head
c) produced by T cells
d) use Fc region to bind antigen
- 5) T-cell maturation (positive and negative selection) occurs in _____.
a) Bone marrow b) Thymus
c) Thyroid d) Pancreas
- 6) The transfer of graft between members of the same species is called as _____.
a) auto graft b) Iso graft
c) Xenograft d) allograft
- 7) The cause of autoimmune diseases is _____.
a) Immune System begins to attack its cells and tissues
b) Immune System starts producing cells and tissues
c) Immune System fails completely
d) Immune System produces WBCs in a huge number
- 8) A large lattice is formed when _____.
a) Antibody is in excess
b) Antigens and antibodies are in optimal proportion
c) Antigen is in excess
d) None of these

- 9) Small chemical group on antigen molecule that can reacts with antibody is called as _____.
a) Epitope b) Paratope
c) Isotope d) Allotope
- 10) _____ antibody is called as secretary antibody.
a) IgG b) IgD
c) IgM d) IgA

B) Fill in the blanks OR Write true/false.

06

- RBCs are the phagocytic cells of Immune system.
 - True
 - False
- Interferons are physical barriers of innate Immunity.
 - True
 - False
- In Multiple sclerosis, the antibodies attack the 'Node of Ranvier' of the nerve cells.
 - True
 - False
- IgE antibody involved in Type 1 hypersensitivity reactions.
 - True
 - False
- Rabies vaccine may cause allergic encephalitis.
 - True
 - False
- Antigens generally has many epitopes.
 - True
 - False

Q.2 Answer the following.

16

- Explain chemical barriers of innate immunity.
- Explain classes of antibody.
- Explain types of antigens.
- Explain properties of cytokine.

Q.3 Answer the following.

16

- Explain structure and Function of class I and class II MHC molecules.
- Explain classical complement pathway.

Q.4 Answer the following.

16

- Explain mechanism of autoimmunity.
- Explain Immune response to tumor antigens.

Q.5 Answer the following.

16

- a) Explain agglutination reactions.
- b) Explain mechanism of anaphylaxis.

Q.6 Answer the following.

16

- Explain Live attenuated and killed vaccines.
- Explain cell mediated immunity.

Q.7 Answer the following.

16

- Explain processing and presentation of Exogenous antigen.
- Explain B cell maturation activation and differentiation.

Set P

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) _____ disease is caused by *Xanthomonas citri*.
- 2) Red rot of sugarcane is caused by _____.
- 3) A chain of events by which disease development takes place called as _____.
- 4) Disease occur widely but periodically called as _____.
- 5) Club root is _____ type of disease.
- 6) Smut disease belongs to order _____.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Write identification technique of MLO.
- b) Write the uses of organic compound in chemical control of plant disease.
- c) Write Importance of plant diseases.
- d) Write BMV-disease-symptoms and control.

Q.3 Answer the following.

- a) Describe in details of cultural practices of plant disease control.
- b) Write the symptoms, cause and control measures of downy mildew of grape.

08**08****Q.4 Answer the following.**

- a) Explain the morphological defense mechanism of host plant against pathogens.
- b) Explain plant disease concept with classification.

08**08****Q.5 Answer the following.**

- a) Describe eradication methods of plant disease control.
- b) What is smut? Describe smut diseases by you.

08**08****Q.6 Answer the following.**

- a) Describe the role of all environmental factors of disease development.
- b) Explain the systematic acquired resistance studied by you.

08**08****Q.7 Answer the following.**

- a) What is meant by parasitic diseases? Explain any two parasitic disease studied by you.
- b) Describe the classification of plant disease based on causal organisms.

10**06**

**Seat
No.**

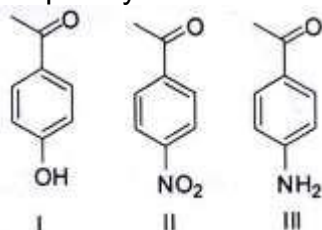
Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

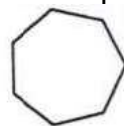
10

- 1) Arrange the compounds in their increasing order of C=O stretching frequency

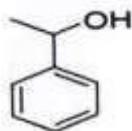
- a) $I > II > III$
b) $II > I > III$
c) $II > III > I$
d) $III > II > I$
- 2) The number of signals that appear in the broadband decoupled ^{13}C NMR spectrum of phenanthrene and anthracene, respectively are _____.
a) Ten and Four
b) Ten and Ten
c) Seven and Four
d) Seven and Seven
- 3) In the 400 MHz ^1H NMR spectrum, organic compounds exhibited a doublet. The two lines of the doublet are at δ 2.35 and 2.37 ppm. The coupling constant (J) value is _____.
a) 3 Hz
b) 6 Hz
c) 8 Hz
d) 12 Hz
- 4) The natural abundance of ^{13}C is about _____.
a) Four times less than ^1H
b) 0.11% of total carbon
c) 1.1% of total carbon
d) 99% of total carbon
- 5) Why is an aromatic proton signal deshielded so much to show chemical shift (δ) value approximately above seven?
a) Anisotropy
b) Isotropy
c) Resonance effect
d) Both a & b
- 6) Which of the following of mass spectroscopy deal with resolving the ions into their characteristics mass components according to their mass-to-charge ratio?
a) Ion source
b) Detector
c) Analyzer
d) Acceleration chamber

- 7) How many peaks are expected in the proton decoupled ^{13}C spectra of

- a) 1 b) 4
c) 3 d) 5

- 8) The following compound show _____ molecular fragments

- a) $m/e = 107, 79, 77, 51$ b) $m/e = 108, 79, 77, 52$
c) $m/e = 108, 79, 78, 51$ d) $m/e = 108, 79, 78, 52$

- 9) Which is the correct sequence of wavenumbers associated with the stretching of the following bonds?

- a) $\text{C-I} > \text{C-Cl} < \text{C=O} < \text{C}\equiv\text{N}$ b) $\text{C-I} > \text{C-Cl} > \text{C=O} > \text{C}\equiv\text{N}$
c) $\text{C-I} < \text{C-Cl} < \text{C=O} < \text{C}\equiv\text{N}$ d) $\text{C-I} > \text{C-Cl} > \text{C=O} < \text{C}\equiv\text{N}$

- 10) What are the factors that affect IR stretching frequency?

- a) Bond order b) Electronic effect
c) Electromagnetic radiation d) both a) and b)

B) Write True / False

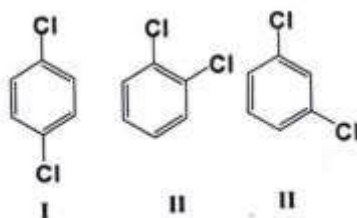
06

- 1) Mass spectrometer separates and detects ions of slightly different masses, it easily distinguishes different isotopes of a given element.
- 2) In chemical ionization mass spectrometry (CIMS), ionization of the gaseous analyte occurs via by direct electron impact.
- 3) The frequency of vibration of a bond is a function of Force constant of the bond and Masses of the atoms.
- 4) One molecule gives a different signal in different NMR spectroscopy instruments in hertz.
- 5) ^{13}C NMR requires large sample.
- 6) PMR is less sensitive than CMR.

Q.2 Answer the following

16

- a)** How will you differentiate the following compounds by ^{13}C NMR?

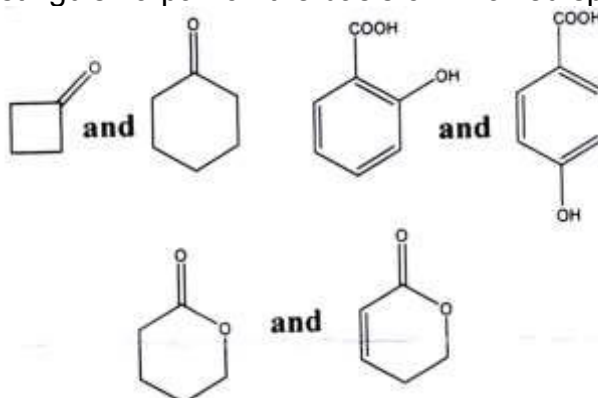

- b)** What is Fermi resonance and overtone in IR Spectroscopy?
- c)** The spectrum of a compound with molecular formula $C_5H_6O_2$ is shown below. IR spectrum shows medium intensity band at 3270 and 2180 cm^{-1} . What will be the structure of compound?
Chemical reference: 1.3 (3H, t); 2.8 (1H, s), 4.3 (2H, q).
- d)** Draw a Pascale's Triangle and give its significance.

Q.3 Answer the following

16

- a) How will you distinguish a pair on the basis of Infra-red spectroscopy?

- b) An organic compound of molecule formula C_9H_9OCl shows the following features:

IR (KBr) : a strong band at 1730 cm^{-1}

$^1\text{H NMR}$: 2.5δ (t, 2H, $J=7\text{Hz}$); $6.7\text{--}6.8\delta$ (m, 5H); 4.1δ (t, 2H, $J=7\text{Hz}$);

Make proper assignment of the data

Q.4 Answer the following

16

- a) Explain with suitable example DEPT experiment in NMR.
b) An organic compound of molecule formula $C_5H_{10}O$ shows the following features:

IR (KBr) : 1710 cm^{-1}

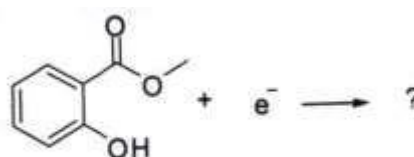
$^1\text{H NMR}$: 2.5δ (q, 4H, $J=7\text{Hz}$); 1.3δ (t, 6H, $J=7\text{Hz}$);

Predict the structure, and find out the various molecular fragments formed

Q.5 Answer the following

16

- a) Explain with example mechanism for first order spin-spin splitting with respect to Ethyl Bromide in $^1\text{H NMR}$.
b) What is Ortho Effect? Find out the various fragments formed by the following molecule.

Q.6 Answer the following

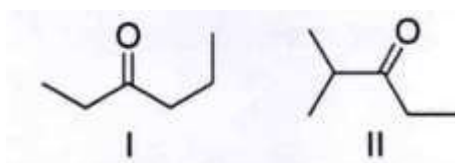
16

- a) Discuss in detail Ion production by Fast atom Bombardment FAB.
b) Describe COSY experiment with example.

Q.7 Answer the following

16

- a) Explain McLafferty fragmentation rearrangement. justify, which of the following compound show the McLafferty fragmentation and find out the fragment therefrom?

- b)** An organic compound X exhibited the following spectral data obtained by mass spectroscopy.

IR (KBr) : 1760 cm^{-1}

^1H NMR : Chemical reference (ppm): 7.2 (1H, d, 16.0 Hz),
5.1(1H, m), 2.1(3H, s), 1.8 (3H, d, $J = 7.0\text{ Hz}$)

^{13}C NMR chemical reference (ppm): 170 (carbonyl carbon).

What is compound X?

Set No.	
---------	--

M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(COMPUTER SCIENCE)
Office Automation

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
 3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) Which type of program acts as an interface between a user and the computer hardware?
 - a) Operating system
 - b) User thread
 - c) Superuser thread
 - d) Application program
- 2) To select all the text in MS Word document by using _____.
 - a) Ctrl +S
 - b) Ctrl+ 1
 - c) Ctrl+ A
 - d) Ctrl+ V
- 3) Which term is used to join the selected cells in to one cell?
 - a) Filter
 - b) Wrap
 - c) Pivot
 - d) Merge
- 4) What is a Microsoft PowerPoint?
 - a) Spreadsheet Program
 - b) Presentation Program
 - c) Database Program
 - d) All of the above
- 5) Which enables us to send the same letter to different persons?
 - a) Macros
 - b) Template
 - c) Mail merge
 - d) None of these
- 6) Formatting is performed on _____.
 - a) Text
 - b) Table
 - c) Menu
 - d) Both (a) and (b)
- 7) We can insert a page number at _____.
 - a) Header
 - b) Footer
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 8) Which of the following is the shortcut key to open the existing presentation in the PowerPoint?
 - a) Ctrl + M
 - b) Ctrl + O
 - c) Ctrl + N
 - d) Ctrl + K
- 9) What is smallest unit of the information?
 - a) A bit
 - b) A byte
 - c) A block
 - d) A nibble
- 10) Which of the following is an output device?
 - a) Keyboard
 - b) Mouse
 - c) Light pen
 - d) VDU

B) Write True / False.**06**

- 1) Information is the data that is processed & presented in an organized manner.
- 2) In first generation computers, transistors were used.
- 3) Physical components of computer system are known as software.
- 4) Keyboard is an output device.
- 5) In MS-Word, Ctrl + C is used to copy the selected text.
- 6) In MS-Excel, an intersection of row and column is known as a cell.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) What is Computer? Explain various applications of Computer.
- b) What is hardware? Explain with suitable example.
- c) Explain the use of following icons:
 - i) My Computer
 - ii) My Documents
 - iii) Network neighborhood
 - iv) Recycle Bin
- d) What is Input Device? Explain the use of Input Device with example.

Q.3 Answer the following.

- a) Describe the Blok diagram of computer.

10

- b) Explain silent features of Windows Operating System.

06**Q.4 Answer the following.**

- a) Explain the use of following shortcut keys with example in MS-Word:

08

- i) Ctrl + C
- ii) Ctrl + A
- iii) Ctrl + X
- iv) Ctrl + V

- b) Explain various commands on paragraph setting.

08**Q.5 Answer the following.**

- a) What are charts in MS-Excel? Explain basic types of charts and their uses.

08

- b) What are the uses of Header and Footer in MS Word?

08**Q.6 Answer the following.**

- a) How to apply bullets and numbering in MS Word?

08

- b) What is table? Mention the advantages of table.

08**Q.7 Answer the following.**

- a) Explain the various features of Microsoft Power point.

08

- b) How to create Database in MS-Access.

08

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.Sc. (Semester- II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(ELECTRONICS)
Signals and Systems**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q.1 and Q.2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q.3 to Q.7.
3) Figure to right indicate full marks.

- Q.1 A) Choose correct alternative. 10**
- 1) A LTI system is causal if and only if $h(n) = 0$ for
 - a) $n = 0$
 - b) $n > 0$
 - c) $n < 0$
 - d) None of these
 - 2) The condition of periodicity for a continuous time signal is _____.
 - a) $x(t) = x(t + T_0)$
 - b) $x(n) = x(n + N)$
 - c) $x(t) = e^{-\alpha t}$
 - d) None of the above
 - 3) _____ is not associated with the computation process of linear convolution.
 - a) Folding Operation
 - b) Shifting Operation
 - c) Multiplication Operation
 - d) Integration Operation
 - 4) In MATLAB, _____ is used to check if two elements are equal.
 - a) `!=`
 - b) `==`
 - c) `isequal`
 - d) `=`
 - 5) If two LTI systems with impulse response $h_1(t)$ and $h_2(t)$ are connected in parallel then output is given by _____.
 - a) $y(t) = x(t) * (h_1(t) h_2(t))$
 - b) $y(t) = x(t) + (h_1(t) + h_2(t))$
 - c) $y(t) = x(t) * (h_1(t) + h_2(t))$
 - d) $y(t) = (x(t) * h_1(t)) + h_2(t)$
 - 6) The type of systems which are characterized by input and the output quantized at certain levels are called as _____ systems.
 - a) Analog
 - b) Digital
 - c) Continuous
 - d) Discrete
 - 7) Index of an array in MATLAB start with _____.
 - a) 0
 - b) 1
 - c) Depends on the class of array
 - d) Unknown
 - 8) _____ is conditions of discrete time in terms of real constant 'a', represents the double-sided decaying exponential signal.
 - a) $a > 1$
 - b) $0 < a < 1$
 - c) $a < -10$
 - d) $-1 < a < 0$
 - 9) _____ Character is used to print new line in a fprintf statement
 - a) `\n`
 - b) `\nl`
 - c) `\nml`
 - d) `\nxt`
 - 10) The I/O characteristics of _____ system are independent of the time shifting.
 - a) Time invariant
 - b) Time variant
 - c) Linear
 - d) Non-linear

B) State true or false.**06**

- a) The representation of signal by mathematical expression is known as deterministic signal.
- b) The parabolic function can be obtained by integrating ramp function.
- c) The + Sign is a Matlab notation for Boolean logical uses.
- d) If a periodic signal has an even symmetry the Fourier series contains sine and cosine terms.
- e) $y(n) = 5x(n)$ the system is static system.
- f) The straight line equation is example of the multi-dimensional signal.

Q.2 Answer the following.**16**

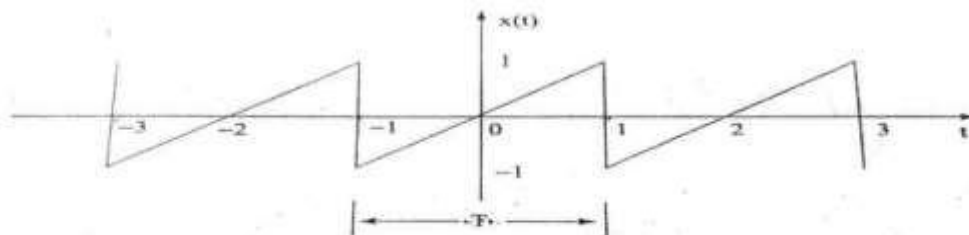
- a) Define signal. Give typical examples on signals and system.
- b) Explain existence of Fourier series.
- c) Compare energy and power signal.
- d) Explain time scaling operation of the signal.

Q.3 Answer the following.

- a) Prove that folding and time delaying or advancing of a signal are not commutative operations.
- b) Define convolution integral. Show that $y(t) = x(t) * h(t)$

08**08****Q.4 Answer the following.**

- a) Find the trigonometric Fourier series for the periodic signal $x(t)$ shown in figure.

10

- b) Determine impulse response of the DT-LTI system in terms of unit impulse input $\delta(n)$ for $h(n) = 2^{-n}u(n) - 2^{-n}u(n-3)$

06**Q.5 Answer the following.**

- a) Derive the expression for representation of periodic signal in Fourier series.
- b) Prove and explain graphically the difference between relations
 - i) $x(n)\delta(n-n_0) = x(n_0)$
 - ii) $x(n) * \delta(n-n_0) = x(n-n_0)$

08**08****Q.6 Answer the following.**

- a) State whether the following signals are periodic or not. If they are periodic, find the corresponding period
 - i) $x(t) = 2\cos 100\pi t + 5\sin 50t$
 - ii) $x(n) = \cos(n/8) \cos(\pi n/8)$
- b) Derive the expression for evaluation of Fourier coefficients.

08**08****Q.7 Answer the following.**

- a) What are the different types of basic sequences? Explain each in detail.
- b) Determine the energy and power of signal given by,

$$x(n) = \begin{cases} (1/2)^n & n \geq 0 \\ 3^n & n < 0 \end{cases}$$

10**06**

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. Nos.1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q.No.7.
3) Figure to right indicate full marks.

10

- 1) The cause of Depletion Region is _____.
a) Diffusion b) Ions
c) Doping d) Forward Voltage
- 2) BJT is a _____ and a FET is _____.
a) Bipolar and Unipolar b) Bipolar and Bipolar
c) Unipolar and Unipolar d) Unipolar and Bipolar
- 3) Op-Amp has _____ outputs.
a) Single b) Similar
c) Multiple d) Differential
- 4) The major role of an instrumentation amplifier contributes to the amplification of _____.
a) Low-level Output Signal b) High Level Output Signal
c) Both a & b d) None of the above
- 5) The transconductance of FET depends upon _____.
a) Drain supply b) The type of FET
c) Gate to source voltage d) Gate current
- 6) 555 Timer mainly useful for generating _____ wave forms.
a) Sinusoidal b) Cosinusoidal
c) Non-sinusoidal d) Non-cosinusoidal
- 7) The input frequency applied to low pass filter is _____?
a) High b) Low
c) Zero d) Constant
- 8) Photodiode sensor is operated in _____ mode.
a) Photovoltaic b) Photoconductive
c) Zero-bias d) All are correct

- 9) Application of Norton's theorem to a circuit yields _____.
 a) Equivalent current source and impedance in series
 b) Equivalent current source and impedance in parallel
 c) Equivalent impedance
 d) Equivalent current source
- 10) Which of the following is the SI units of slew rate?
 a) Volts
 b) Volts / seconds
 c) Amperes per seconds
 d) Both b and c

B) Write true/false.

06

- a) A two port network is an electrical network model with one pair of input terminals and one pair of output terminals.
 b) With the help of a precision rectifier the low-precision signal processing can be done very easily.
 c) Passive elements include resistances, capacitors, and coils.
 d) Transistor biasing represents dc conditions.
 e) Photodiode used (Operate) in reverse bias.
 f) Reverse current of a diode is due to minority carriers and is caused when the diode is reverse biased.

Q.2 Answer the followings.

16

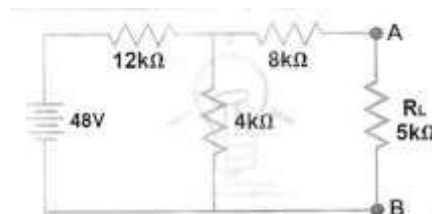
- a) Write a note on:
 i) Active Elements ii) Passive Elements
 b) Draw the circuit symbol of op-amp. Explain what is mean by inverting input?
 c) Describe briefly: LED.
 d) Explain steps to be followed in Norton's theorem.

Q.3 Answer the followings.

- a) What is Schmitt trigger? How op-amp can be used as Schmitt trigger? **08**
 b) Draw the neat circuit of first order high pass filter and describe it in detail. **08**

Q.4 Answer the followings.

- a) Explain the **steps to analyze an Electric Circuit using Thevenin's Theorem**. Find V_{TH} , R_{TH} and the load current I_L flowing through and load voltage across the load resistor in given circuit by using Thevenin's Theorem. **10**

- b) Describe the ideal characteristics of Op-amp.

06

SLR-HC-19

Q.5 Answer the followings.

- a) Explain the following operations of op-amp: **10**
 - i) V to I convertor ii) I to V convertor
- b) Explain in brief the power supply design using regulator IC's. **06**

Q.6 Answer the followings.

- a) Describe the construction and explain the operation of JFET. Also draw the static characteristics. **08**
- b) Briefly describe Op-amp Regulators. **08**

Q.7 Answer the followings.

- a) What is instrumentation amplifier? What are the basic requirements of an instrumentation amplifier? **08**
- b) Explain op-amp as a triangular wave generator. **08**

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(GEOGRAPHY)**

Regional Geography of India

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 10

- 1) — हे हिमालय पर्वतामधील सर्वात उंच शिखर आहे.
अ) मॅन्डट एवरेस्ट ब) गुरुशिखर
क) कळसुबाई ड) के२
- 2) लोकसंख्या वैशिष्ट्यानुसार वर्णनीय केलेल्या विभागास — असे संबोधतात.
अ) ऐतिहासिक ब) संख्याशास्त्र
क) सामाजिक ड) सांस्कृतिक
- 3) मान्सून हा शब्द — भाषेतून निर्माण झाला आहे.
अ) रशियन ब) फ्रेंच
क) अरेबियन ड) जर्मन
- 4) दिग्वोई तेल क्षेत्र — राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात
क) झारखंड ड) आसाम
- 5) चंदन वृक्षांचे जंगल — राज्यात आढळते.
अ) कर्नाटक ब) महाराष्ट्र
क) राजस्थान ड) गोवा
- 6) — शक्ति साधन काळा हिरा म्हणून ओळखला जातो.
अ) खनिज तेल ब) कोळसा
क) नैसर्गिक वायु ड) या पैकी नाही
- 7) केरळ हे राज्य — उत्पादन आघाडीवर आहे.
अ) ज्वारी ब) मका
क) भात ड) गहू
- 8) — हे भारतातील प्रमुख जलसिंचनाचे स्रोत आहे.
अ) तलाव ब) कालवे
क) सरोवर ड) विहीर
- 9) छत्तीसगड राज्याची — ही राजधानी आहे.
अ) रायपुर ब) डेहराडून
क) रांची ड) अमरावती

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A./M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(GEOGRAPHY)**

Regional Geography of India

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 10

- 1) _____ is the highest peak in Himalaya Mountain.
a) Mount Everest b) Gurushikhar
c) Kalsubai d) K2
- 2) The region delineated on the basis of population features is known as _____.
a) Historical b) Demographic
c) Social d) Cultural
- 3) The word Monsoon is originated from _____ language.
a) Russian b) French
c) Arabian d) German
- 4) The Digboi Oil field is located in _____ state.
a) Maharashtra b) Gujarat
c) Jharkhand d) Assam
- 5) Sandal wood forests are found in _____ state.
a) Karnataka b) Maharashtra
c) Rajasthan d) Goa
- 6) _____ a power resource is called as black diamond.
a) Mineral Oil b) Coal
c) Natural Gas d) None of these
- 7) Kerala state is leading producer of _____ crop.
a) Jowar b) Maze
c) Rice d) Wheat
- 8) _____ are the major source of irrigation in India.
a) Tank b) Canals
c) Lake d) Wells
- 9) _____ is the capital of Chhattisgarh state.
a) Raipur b) Dheradun
c) Ranchi d) Amravati
- 10) Hirakud Dam project is located in _____ state.
a) Madhya Pradesh b) Odessa
c) Punjab d) Haryana

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) _____ is the highest peak in Indian Himalaya.
- 2) In India first Iron and Steel Industry established in _____ city.
- 3) Dheradun is the capital city of _____ state.
- 4) _____ soil is the most important for cotton cultivation in India.
- 5) The region delineated on the basis of climate features is known as _____.
- 6) _____ is the longest river in India.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Describe the specific location of India.
- b) State the types of irrigation.
- c) Explain the industrial regions of India.
- d) Describe Conservation of natural vegetation.

Q.3 Answer the following.

- a) Describe the physiographic divisions of Himalayas.
- b) Give an account of wheat production in India.

08**08****Q.4 Answer the following.**

- a) Explain the agro-climatic regions of India.
- b) Describe the sugar industry in Maharashtra.

08**08****Q.5 Answer the following.**

- a) Explain the socio-economic dimensions of regionalization.
- b) Describe the distribution and production of Mineral Oil.

08**08****Q.6 Answer the following.**

- a) Write a geographical essay on Jharkhand state.
- b) Describe the drainage system in Northern India.

08**08****Q.7 Answer the following.**

- a) Give an account of Iron Ore industry in India.
- b) Describe the types of soil in India.

08**08**

- 10) Any homogeneous system of linear equation has _____ solution.
- a) At most one b) One
- c) At least one d) At most two

B) Fill in the blanks.

06

- 1) If $T: U \rightarrow V$ be a linear map from a finite dimensional vector space U to a vector space V . Then $\dim R(T) + \dim N(T) = \underline{\hspace{2cm}}$.
- 2) The number of elements in any basis of vector space $R^4(R)$ is .
- 3) Determinant of a triangular form of matrices is equal to of its diagonal entries.
- 4) Solution of simultaneous equations, $4x - 5y = 17$ and $x - 5y = 8$ is .
- 5) The subset $\{(1, -2), (2, 9), (-4, 3)\}$ of R^2 is .
- 6) If A is a square matrix of order 'n' and 'k' is any number then $|k.A| = \underline{\hspace{2cm}}$.

Q.2 Answer the following.

16

- If $A = \begin{bmatrix} 3 & 1 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$ then show that $A^2 - 5A + 7I = 0$.
- If $T: U \rightarrow V$ be a linear transformation then prove that, $T(\alpha - \beta) = T(\alpha) - T(\beta)$ & $T(-\alpha) = -T(\alpha)$.
- Define Basis and Dimension of a vector space.
- If $A = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$ and $B = \begin{bmatrix} 3 & 1 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}$ then show that $(A + B)' = A' + B'$

Q.3 Answer the following.

- a) Show that the following system of equations are consistent and have infinite solutions. 08
 $x - 2y + z = 1, -2x + y + z = 1, x + y - 2z = -2$
- b) Show that the necessary and sufficient condition for a matrix A to be invertible is that A is non-singular. 08

Q.4 Answer the following.

a)	Show that the intersection of any two subspace of a vector space is a subspace.	08
b)	Define the following terms:
a) Linear transformation
b) Identity transformation
c) Zero transformation
d) Invertible operator	08

Q.5 Answer the following.

- a) Solve the system of equations by matrix method. 10
 $2x - y + 3z = 8, -x + 2y + 2 = 4, 3x + y - 4z = 0$
- b) Express the following matrix as a sum of a symmetric and skew symmetric matrix. 06

$$\begin{bmatrix} -1 & 7 & 1 \\ 2 & 3 & 4 \\ 5 & 0 & 5 \end{bmatrix}$$

Q.6 Answer the following.

- a) Show that the map $T: V_3 \rightarrow V_3$ defined by $T(x, y, z) = (2x + y, x - z, y + 3z)$ is a linear transformation. **08**
- b) Express $(1, 2, 5)$ as a linear combination of $(1, 1, 1)$, $(2, 1, 2)$ and $(3, 2, 3)$ **08**

Q.7 Answer the following.

- a) Find the inverse of the matrix $\begin{bmatrix} 2 & -1 & 4 \\ -3 & 0 & 1 \\ -1 & 1 & 2 \end{bmatrix}$ **08**
- b) Show that the set $S = \{(1, 0, 1), (1, 1, 0), (-1, 0, -1)\}$ is linearly dependent in $V_3(R)$ **08**

Set No.	
---------	--

Set P

M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
MICROBIOLOGY (Campus)
IPR And Scientific Writing

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
 3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose correct alternative.

10

- 1) What is a 'Hypothesis'?
 - a) It is a guess based on prediction
 - b) It is a guess based on law
 - c) It is a guess based on theoretical
 - d) It is a proposed assumption based on knowledge
- 2) What is the last part of a scientific exercise?
 - a) Writing Report
 - b) Setting Questions
 - c) Drawing Hypothesis
 - d) Finding Results
- 3) What is a book review?
 - a) It is a document containing drawbacks of book
 - b) It is a write up containing critical analysis, views, merit and demerits of a book
 - c) It is a document containing merits of book
 - d) It is a write up containing information of book content
- 4) Which document submitted to university after the completion of your research project during M.Sc. Microbiology course?
 - a) Thesis
 - b) Research paper
 - c) Project report
 - d) Review article
- 5) Which authorship given to a Ph. D guide in the research paper?
 - a) First author
 - b) Second author
 - c) Third author
 - d) Corresponding author
- 6) The title of the research paper should be _____.
 - a) Long and specific
 - b) Short and general
 - c) Short and specific
 - d) Long and general
- 7) Which Treaty recognized MTCC Chandigarh as an international patented microbial culture deposit bank?
 - a) Sidney Treaty
 - b) Budapest Treaty
 - c) Berne Treaty
 - d) Paris Treaty
- 8) Which software is used to prepare bar graphs and line graphs in the result section of research paper?
 - a) Microsoft office Outlook
 - b) Microsoft office word
 - c) Microsoft office Excel
 - d) Microsoft office PowerPoint
- 9) In how many countries an international patent (PCT) is granted?
 - a) 173
 - b) 200
 - c) 100
 - d) 153

- 10) How many years Indian patent is valid?
a) 10	b) 20
c) 30	d) 40

B) Write true/false.**06**

- 1) Chemical company name is included in material section of research paper.
- 2) Only scientist and professors can give oral presentation in conferences.
- 3) Research papers from open access journal can be downloaded by payment.
- 4) Submission of research paper to journal does not require cover letter.
- 5) Reference is mentioned in the Textual part of the research paper with only author name.
- 6) The movie can be protected under copyright.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Write a short note on copyrights, trademarks and IC layout.
- b) Write a short note on Industrial design rights and Geographical indication.
- c) Write a short note on Book review and conference report.
- d) Write a short note on Preparation and submission of proposals to the funding agencies.

Q.3 Answer the following.

- a) Explain in brief about steps of filing international patent PCT application.

10

- b) Write a note on applications of national and international patent, Patent infringement, Patent Claims and Legal decision-making process.

06**Q.4 Answer the following.**

- a) Write in brief about 'Project report', 'Thesis' and 'Research paper'.

10

- b) Write a short note on 'Scientific concept' and 'Hypothesis'.

06**Q.5 Answer the following.**

- a) Write in brief about 'Authors and addresses' with examples.

10

- b) Write a short note on ideal 'Title' of the research paper.

06**Q.6 Answer the following.**

- a) Write in brief about ideal 'Abstract' and 'Introduction' of the research paper.

10

- b) Write a short note on ideal 'Materials and Methods' of the research paper.

06**Q.7 Answer the following.**

- a) Write in brief about preparation and submission of the manuscript to research journal.

10

- b) Write a short note on 'Conclusion' and 'Acknowledgement' section of research paper.

06

Seat No.	
----------	--

**M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(MICROBIOLOGY)**

Bioinformatics & Biostatistics

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Rewrite the following sentences by selecting correct answers from given alternatives. 10

- 1) The identification of drugs through genomic study is called _____.
a) Nanogenomics b) Pharmacogenomics
c) Chemigenomics d) Medical genomics
- 2) The process of finding relative location of genes on a chromosome is called genome _____.
a) Checking b) Identifying
c) Mapping d) Matching
- 3) A single piece of information in a database is called _____.
a) File b) Record
c) Set d) Field
- 4) Phylogenetic relationship can be shown by _____.
a) Dendrogram b) Gene bank
c) Data search tool d) Data receiving tool
- 5) Lab work using chemical, drugs etc. using water is referred as _____.
lab.
a) Wet b) Dry
c) Mobile d) Web
- 6) _____ is a data bank for nucleotide sequences.
a) NRRL b) EMBL
c) NCCS d) PBI
- 7) The first step in calculating median is _____.
a) Calculate range b) Delete data
c) Arrange data d) Count the data
- 8) The sum of the absolute deviation about mean is always _____.
a) Negative b) Both a and c
c) Zero d) Positive
- 9) _____ is form of graphical presentation of data.
a) Histogram b) Line diagram
c) Bar diagram d) Pie diagram
- 10) Biostatistics is also called _____.
a) Biotechnology b) Biometry
c) Nanotechnology d) Biocounter

- B) Give True or False. 06**
- 1) A sequence can be aligned with itself to identify internal repeat elements.
 - 2) Francis Galton is considered as Father of Biostatistics.
 - 3) Flower colour is qualitative variable.
 - 4) Correlation coefficient is number between +1 and +2.
 - 5) Cumulative frequency curve is also known as Histogram.
 - 6) The relationship between more than two variables is said to be simple correlation.
- Q.2 Write short notes on. 16**
- a) Protein sequence databases.
 - b) Cheminformatics.
 - c) Role of NCBI
 - d) Chi-square test.
- Q.3 a) Describe in detail role of European Bioinformatics Institute. 08**
b) Comment on Hypothesis testing. 08
- Q.4 a) Describe in detail role of Bioinformatics in Taxonomy. 08**
b) Explain the services provided by DDBJ. 08
- Q.5 a) Give an account on DNA microarray. 08**
b) Describe in brief elementary properties and types of probabilities. 08
- Q.6 a) Describe in brief collection and presentation of data. 08**
b) Describe in detail PubMed. 08
- Q.7 a) Discuss in detail the Proteomics. 08**
b) Explain in detail applications of Bioinformatics in Pharmaceutical sector. 08

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.Sc. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(MICROBIOLOGY)
Microbial Nanotechnology**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose correct alternative.

10

- 1) Which field includes the synthesis of nanoparticles from bacteria?
 - a) Microbiology
 - b) Nanotechnology
 - c) Bionanotechnology
 - d) Biotechnology
- 2) Which material is used for drug delivery as nanomedicine?
 - a) Lysosome
 - b) Chromosome
 - c) Lysozyme
 - d) Micelle
- 3) Which is a part of Liposomes used for drug delivery in nanomedicine?
 - a) Hydrophobic heads exposed at inner side
 - b) Hydrophilic heads exposed at outer side
 - c) Hydrophobic heads exposed at outer side
 - d) Hydrophilic tails exposed at outer side
- 4) Which nanomedicine is mostly used to treat cancer?
 - a) Nanoparticle based drug delivery system
 - b) Nanoparticles as a drug
 - c) Quantum dots
 - d) Nanowires
- 5) Which compound is used for titanium dioxide nanoparticles?
 - a) Titanium nitrate
 - b) Titanium alkoxide
 - c) Titanium oxide
 - d) Titanium hydroxide
- 6) In which place of microbial cells nanoparticle synthesis occurs?
 - a) In cytoplasm
 - b) In flagella
 - c) In vesical
 - d) In nucleus
- 7) Which compound is used for silver nanoparticle synthesis?
 - a) Silver acetate
 - b) Silver hydrate
 - c) Silver carbonate
 - d) Silver nitrate
- 8) Which instrument is used to observe nanomaterial?
 - a) Bright field microscope
 - b) Dark phase microscope
 - c) Atomic force microscope
 - d) Compound microscope
- 9) Which technique is used to analyze nanoparticles?
 - a) HPLC
 - b) X-Ray diffraction
 - c) Colorimetry
 - d) GCMS
- 10) Which technique involves use of nanoparticles?
 - a) Protein microarray
 - b) Western blotting
 - c) DNA fingerprinting
 - d) Protein sequencing

- B) Write true/false.** **06**
- 1) Quantum dots visible light after excitation by UV wavelength.
 - 2) Nanomedicines are used to treat diabetes.
 - 3) Nanoparticle can be synthesized by microorganisms.
 - 4) Gold nanoparticles are also used for various applications.
 - 5) Nanoparticle synthesis can be detected by pH meter.
 - 6) Nanoparticles can be used in biomedical technique like MRI.
- Q.2 Answer the following.** **16**
- a) Write a short note on application of bionanotechnological.
 - b) Write a short note on approved nanomedicines for cancer treatment.
 - c) Write a short note chemical method silver nanoparticle synthesis.
 - d) Write a short note top-down approach of nanoparticle synthesis.
- Q.3 Answer the following.**
- a) Explain in brief about synthesis of nanoparticles from bacteria. **10**
 - b) Write a note on chemical synthesis of Titanium dioxide and Gold nanoparticles. **06**
- Q.4 Answer the following.**
- a) Write in details about of biomedical applications of nanotechnology. **10**
 - b) Write a note on manipulation of cell and biomolecules by using nanotechnology. **06**
- Q.5 Answer the following.**
- a) Write in brief about electron microscopy characterisation of nanoparticles. **10**
 - b) Write a note on physical properties of nanoparticle. **06**
- Q.6 Answer the following.**
- a) Write in brief about nanomedicine drug delivery systems. **10**
 - b) Write a note on use of nanoparticles in DNA microarray. **06**
- Q.7 Answer the following.**
- a) Write in brief about analysis of nanoparticles by UV-Visible spectroscopy and XRD. **10**
 - b) Write a short note on toxicology in nanoparticles. **06**

Max. Marks: 80

Q.1 A) Choose correct alternative.

10

- Page 1 of 3

- 9) Application of Norton's theorem to a circuit yields _____.
 a) Equivalent current source and impedance in series
 b) Equivalent current source and impedance in parallel
 c) Equivalent impedance
 d) Equivalent current source
- 10) Which of the following is the SI units of slew rate?
 a) Volts
 b) Volts / seconds
 c) Amperes per seconds
 d) Both b and c

B) Write true/false.

06

- a) A two port network is an electrical network model with one pair of input terminals and one pair of output terminals.
 b) With the help of a precision rectifier the low-precision signal processing can be done very easily.
 c) Passive elements include resistances, capacitors, and coils.
 d) Transistor biasing represents dc conditions.
 e) Photodiode used (Operate) in reverse bias.
 f) Reverse current of a diode is due to minority carriers and is caused when the diode is reverse biased.

Q.2 Answer the followings.

16

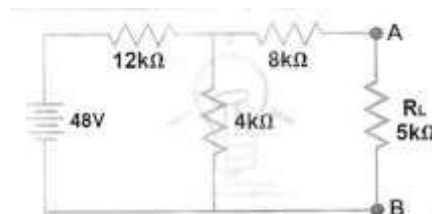
- a) Write a note on:
 i) Active Elements ii) Passive Elements
 b) Draw the circuit symbol of op-amp. Explain what is mean by inverting input?
 c) Describe briefly: LED.
 d) Explain steps to be followed in Norton's theorem.

Q.3 Answer the followings.

- a) What is Schmitt trigger? How op-amp can be used as Schmitt trigger? **08**
 b) Draw the neat circuit of first order high pass filter and describe it in detail. **08**

Q.4 Answer the followings.

- a) Explain the **steps to analyze an Electric Circuit using Thevenin's Theorem**. Find V_{TH} , R_{TH} and the load current I_L flowing through and load voltage across the load resistor in given circuit by using Thevenin's Theorem. **10**

- b) Describe the ideal characteristics of Op-amp.

06

SLR-HC-41

Q.5 Answer the followings.

- a) Explain the following operations of op-amp: **10**
 - i) V to I convertor ii) I to V convertor
- b) Explain in brief the power supply design using regulator IC's. **06**

Q.6 Answer the followings.

- a) Describe the construction and explain the operation of JFET. Also draw the static characteristics. **08**
- b) Briefly describe Op-amp Regulators. **08**

Q.7 Answer the followings.

- a) What is instrumentation amplifier? What are the basic requirements of an instrumentation amplifier? **08**
- b) Explain op-amp as a triangular wave generator. **08**

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.Sc. (Semester-II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
(STATISTICS)
Statistical Methods**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Question no. 1 and 2 are compulsory.
2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7.
3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Multiple choice questions.**10**

- 1) Which of the following measure is not affected by extreme observations?
 - a) Harmonic mean
 - b) Geometric Mean
 - c) Median
 - d) Mean
- 2) Level of significance is the probability of _____.
 - a) Type-I error
 - b) Type-II error
 - c) Not committing error
 - d) Any of the above
- 3) Mode is that value in frequency distribution which possesses _____.
 - a) Minimum frequency
 - b) Maximum frequency
 - c) Either minimum or maximum frequency
 - d) Neither minimum nor maximum frequency
- 4) The probability of Type -II error is _____.
 - a) $P(\text{Reject } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is true})$
 - b) $P(\text{Accept } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is false})$
 - c) $P(\text{Accept } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is true})$
 - d) $P(\text{Reject } H_0 \text{ when } H_0 \text{ is false})$
- 5) If ranks in each pair are equal then Spearman's rank correlation coefficient is _____.
 - a) -1
 - b) 0
 - c) 1
 - d) None of these
- 6) In a binomial probability distribution, relation between mean and variance is _____.
 - a) Mean < Variance
 - b) Mean = Variance
 - c) Mean > Variance
 - d) Difficult to tell
- 7) For a dataset, the arithmetic mean is 27. If all the values in the data are doubled, then what will be the arithmetic mean of new data?
 - a) 27
 - b) 13.5
 - c) 29
 - d) 54
- 8) Correlation coefficient is the _____ of two regression coefficients.
 - a) Arithmetic mean
 - b) Geometric mean
 - c) Harmonic mean
 - d) All the above
- 9) In binomial distribution when $n = 1$, then it becomes _____.
 - a) Normal distribution
 - b) Geometric distribution
 - c) Uniform distribution
 - d) Bernoulli distribution

10) Which of the following measure is never negative for any data?

- a) Mode
- b) Median
- c) Mean
- d) Range

B) Fill in the blanks.**06**

- 1) If X follows Poisson distribution with parameter 3, then $P(X=4.3)=$ _____.
- 2) If X is following Bernoulli distribution with parameter $p=0.37$, then $P(X=0) =$ _____.
- 3) Level of significance is the probability of _____ error.
- 4) Karl Pearson's correlation coefficient lies between _____ and _____.
- 5) If X and Y have perfect positive correlation, then $\text{Correlation}(X,Y) =$ _____.
- 6) The observation that lies exactly at the middle of the data is called as _____.

Q.2 Answer the following**16**

- a) Describe the concept of dispersion. Also state different measures of dispersion.
- b) Explain simple and composite hypothesis
- c) Explain the concept of critical region with respect to testing of hypotheses.
- d) Explain:
 - 1) Type-I error
 - 2) Type-II error

Q.3 Answer the following.**08**

- a) Explain binomial distribution. If the mean and variance of a binomial distribution are 10 and 5 respectively, Find-
 - 1) $P(X=0)$
 - 2) $P(X>21)$
- b) What is regression? Define regression coefficients. How are they related to coefficient of correlation? If the lines of regression coincide, what would be the values of these three coefficients?

08**Q.4 Answer the following.**

- a) Give classical definition of probability. Also explain addition and multiplication rule of probability.
- b) Define uniform distribution over (a, b). If X follows $U(0,2)$, then find
 - 1) $P(X > 1.5)$
 - 2) $P(X < 0.6)$

08**08****Q.5 Answer the following.**

- a) Explain the concept of correlation. Also explain types of correlation.
- b) Define the following:
 - 1) Arithmetic mean
 - 2) Geometric mean
 - 3) Harmonic mean
 - 4) Sample Space
 - 5) Event

06**10****Q.6 Answer the following.**

- a) Explain the following.
 - 1) Run test
 - 2) Sign test
- b) Explain, in detail, the test for testing equality of means of two populations.

08**08**

Q.7 Answer the following.

- a) Define probability mass function and probability density function. Distinguish between them. Also give one example of each. **08**
- b) Discuss signed rank test in detail. **08**

Seat No.	
-----------------	--

Computational Biology

Max. Marks: 80

- Page 1 of 2

- 10) The probability of an impossible event is _____.
- a) 1 b) $\frac{1}{2}$
- c) 0 d) ∞

B) Fill in the blanks or write true/false.

06

- 1) The equation used for prediction or estimation is _____.
- 2) Student- 't' – test is denoted by _____.
- 3) Scatter diagram is used to determine _____.
- 4) Coefficient of correlation is denoted by _____.
- 5) If the S.D. of a group of items is 4 then variance is _____.
- 6) For the open end classes an appropriate measure of dispersion is _____.

Q.2 Answer the following.

16

- Explain Standard Deviation
- Null hypothesis
- Coefficient of correlation
- Give requisites of good measures of central tendency.

Q.3 Answer the following.

- a) Write note on ANOVA.
- b) Define binomial distribution and state its properties.

08

08

Q.4 Answer the following.

- Describe Student t-test.
- Write a note on scatter diagram. State types of correlations.

08

08

Q.5 Answer the following.

- Explain probability distribution with an example.
- Explain Chi-square test for goodness of fit.

08

08

Q.6 Answer the following.

- Describe different measures of dispersion with example.
- Write a note on rank correlation.

08

08

Q.7 Answer the following.

- Explain various methods of studying coefficient of correlation.
- State formula for finding A.M, Median and mode for Continuous frequency distribution.

08

08

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

16

- 1) The concept of economic planning in India was derived from _____.
a) Russian b) USA
c) France d) Germany
- 2) Major task of the planning commission?
a) Implementation of plan b) Preparation of plan
c) Finance to the plan d) None of the above
- 3) Objectives of economic planning _____.
a) Economic growth b) Use of resources
c) Balanced economic growth d) All the above
- 4) Indian economy is _____.
a) Mixed economy b) Free economy
c) Gandhian economy d) Socialistic economy
- 5) The main objectives of first five-year plan were _____.
a) Development of agriculture b) Self-reliance
c) Economic growth d) Industrial growth
- 6) Indian economy is based on the _____.
a) Manufacturing sector b) Service sector
c) Agriculture sector d) Transportation sector
- 7) Who was the chairman of Planning Commission of India?
a) Prime minister b) Governor
c) Chief Minister d) Deputy governor
- 8) Second Five Year plan was based on the _____ model.
a) Jawaharlal Nehru b) Mahalanobis Model
c) Montek Singh Ahluwalia d) Harrod-Domar Model
- 9) Price policy helps to _____.
a) Meet the domestic consumption requirement
b) Price stability in the agriculture products
c) Remove the price differences between the two regions
d) All the above
- 10) FCI stands _____.
a) Five Corporate in India b) Flow of Capital in India
c) Food Corporation of India d) Flexible Capital Policy in India.

- 11) Public Distribution System is one of the most important elements of _____.
 a) Food Security System b) Minimum support Price
 c) Maximum price fixation d) Buffer Stock
- 12) CACP stands _____.
 a) Commission of Agriculture Cost and Prices
 b) Committee on Aggregate Cost and Prices
 c) Committee on Average Cost and Prices
 d) None of those
- 13) Green revolution refers to _____.
 a) Technical advancement in industrial sector
 b) Technical advancement in service sector
 c) Technical advancement in milk industry
 d) Technical advancement in agriculture sector
- 14) _____ is Father of Green revolution in India.
 a) Prof. S. M. Swaminathan b) Benjamin Peary Pal
 c) Prof. Norman Borlang d) Prof. George Washing Carver
- 15) Green revolution is _____.
 a) Green Vegetation b) Grow more crops
 c) High Yield Variety Programme d) Use of green manure
- 16) Primary Function of marketing is _____.
 a) Procurement b) Transporting
 c) Storage d) Banking

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)**16**

1. Economic planning
2. Agriculture price policy
3. Importance of Agriculture finance
4. Privatization
5. Disinvestment
6. Capital market

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)**16**

1. Explain the objectives of economic planning.
2. What is public distribution system?
3. Importance of industrialization in India.
4. Explain the role of SEBI.

Q.4 What is agriculture marketing? Explain the various problems in agriculture marketing in India.**16****OR**

What is green revolution? Explain the objectives of green revolution in India.

Q.5 What is industrialization? Explain the various problems of industrialization in India.**16**

Seat No.	
-----------------	--

- 10) ——— हा पर्यटन उद्योगाचा प्रमुख घटक आहे.
 अ) पर्यटक ब) पर्यटक मार्गदर्शक
 क) बँकिंग सुविधा ड) व्हिसा
- 11) खालीलपैकी कोणता साहसी पर्यटनाचा प्रकार आहे?
 अ) पोहणे ब) गोलंदाजी
 क) बंजी जंपिंग ड) बुद्धिबळ
- 12) राष्ट्रीय संग्रहालय—— येथे आहे.
 अ) दिल्ली ब) कोलकाता
 क) मुंबई ड) चेन्नई
- 13) तीर्थयात्रा किंवा उपासनेच्या उद्देशाने प्रवास करणारे लोक ——— म्हणून ओळखले जातात.
 अ) हेरिटेज पर्यटन ब) तीर्थक्षेत्र पर्यटन
 क) वन्यजीव पर्यटन ड) यापैकी नाही
- 14) सालारजंग संग्रहालय हैदराबादची स्थापना ——— मध्ये झाली.
 अ) 1990 ब) 1904
 क) 1951 ड) 1925
- 15) ——— पर्यटनामध्ये लोक देशांतर्गत प्रवास करतात.
 अ) देशांतर्गत पर्यटन ब) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन
 क) अंतर्गामी पर्यटन ड) बाह्य पर्यटन
- 16) पर्यटन मंत्रालय ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली आहे.
 अ) राष्ट्रपती ब) पंतप्रधान
 क) मुख्यमंत्री ड) केंद्रीय पर्यटन मंत्री

प्र.2 लघु उत्तरे लिहा.

16

- 1) पर्यटनाचे राजकीय महत्त्व
- 2) कार्लो लेणी
- 3) तंजावरचे ब्रह्मेश्वर मंदिर
- 4) पर्यटनाचा उद्देश
- 5) धार्मिक पर्यटन
- 6) पन्हाळा किल्ला

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)

16

- 1) पर्यटनाचे सामाजिक महत्त्व सांगा.
- 2) केंद्रीय पर्यटन विभाग
- 3) पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा
- 4) सोलापूर भुईकोट किल्ला

- प्र.4 खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या. (कोणताही एक)
पर्यटक अजिंठ्याकडे का आकर्षित होतात? स्पष्ट करा. 16
किंवा
दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयातील विविध दालनांचे वर्णन करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे तपशीलवार उत्तर द्या. 16
तुम्ही भेट दिलेल्या एखाद्या पर्यटन स्थळाचा अहवाल लिहा.

Seat No.	
-----------------	--

- 12) National Museum is situated at _____.
a) Delhi
b) Kolkatta
c) Mumbai
d) Chennai
- 13) _____ tourism is known as people who travel for pilgrimage or worship purpose.
a) heritage tourism
b) pilgrimage tourism
c) wildlife tourism
d) none of these
- 14) Salarjang museum Hyderabad was established in _____.
a) 1990
b) 1904
c) 1951
d) 1925
- 15) _____ tourism involves people travel within the country.
a) domestic tourism
b) international tourism
c) inbound tourism
d) outbound tourism
- 16) The ministry of tourism is headed by _____.
a) President
b) Prime minister
c) Chief minister
d) Union minister for tourism

Q.2 Write Short Answer. (Any 4 out of 6)

16

- 1) Political importance of tourism.
- 2) Karle Cave.
- 3) Brahaddeswar temple of Tanjaore
- 4) Purpose of Tourism
- 5) Religious tourism
- 6) Panhala fort

Q.3 Answer the following questions. (Any 2 out of 4)

16

- 1) Describe the social importance of tourism.
- 2) Central Tourism Department
- 3) Explain the nature of tourism.
- 4) Solapur Bhuikot Fort

Q.4 Answer the following questions in Detail. (Any 1 out of 2)

16

Why tourists are attracted towards the place of Ajanta? Explain.

OR

Describe the different galleries in National Museum, Delhi.

Q.5 Answer the following question in detail.

16

Write a tour report on the tourist place you visited.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Rural Development) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022
Social Marketing**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice questions:**16**

- 1) What is the second step of marketing research process?
 - a) Develop research plan
 - b) Define the problem
 - c) Make the decision
 - d) Report writing
- 2) Robert F. Lauterborn has written a famous book entitled _____.
 - a) Marketing for non-profit organization
 - b) Integrating Marketing Communication
 - c) Social Marketing
 - d) Marketing for Social Change
- 3) The information collected through observation method is a part of ____ data.
 - a) Primary
 - b) Quantitative
 - c) Market
 - d) Secondary
- 4) Providing social message at specific time to the target audience is a part of _____.
 - a) Segmentation
 - b) Positioning
 - c) Advertising
 - d) Marketing
- 5) Which of the following is not considered part of marketing communication mix?
 - a) Advertising
 - b) Sales promotion
 - c) Personal selling
 - d) Pricing policy
- 6) DSA means _____.
 - a) Detective Service Agency
 - b) Direct Selling Agent
 - c) Direct Supplying Agent
 - d) Distribution & Sales Agency
- 7) State is one of _____ agencies of Social Marketing
 - a) Government
 - b) None- government
 - c) International
 - d) Corporate
- 8) BAIF, Pune is a _____.
 - a) State
 - b) Corporate agencies
 - c) International agencies
 - d) NGO's
- 9) Which of the following element does not include in SWOT analysis?
 - a) Strength
 - b) Weakness
 - c) Opportunity
 - d) Technique

- 10) What is long form STP _____.
 - a) Segmentation, Target audience, Positioning
 - b) Segmentation, Target audience, Processing
 - c) Segmentation, Tentative audience, Positioning
 - d) Sequence, Target audience, Positioning
- 11) Giving education for social cause is a _____ goal.
 - a) Long term
 - b) Short cut
 - c) Short term
 - d) Social
- 12) The long form of NGO's is _____.
 - a) Non- Granted Organizations
 - b) Non- Grouped Organizations
 - c) Non-Governmental Organizations
 - d) None of these
- 13) News letter, advertising, catalogues, invitations are most closely associated with _____.
 - a) Pricing
 - b) Distribution
 - c) Product development
 - d) Promotion
- 14) Accept a new behavior, Reject undesirable behavior and _____ a current behavior these are the vital features of behavior change.
 - a) Refuse
 - b) Modify
 - c) Continue
 - d) Abandon
- 15) _____ is the long form of CSR?
 - a) Corporate Social Responsibility
 - b) Corporate Service Responsibility
 - c) Corporate Social Requirement
 - d) Company Social Responsibility
- 16) Advertising through television is a part of _____.
 - a) One - way communication
 - b) Mass-media communication
 - c) Cable communication
 - d) All the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) What is the meaning of 4 Ps?
- b) Components of social marketing
- c) Co- ordinating
- d) Segmentation
- e) Target Group
- f) Positioning

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) What is the importance of packaging in social marketing?
- b) What is social market research?
- c) What is meant by Strategy formation?
- d) How education plays an important role in social marketing?

Q.4 Answer the following question (Any One)

16

Elucidate social aspects of market in detail.

OR

Explain the SWOT analysis in detail.

Q.5 Answer the following question.

16

What is the meaning of globalization and explain their impact on social marketing?

Seat No.	
-----------------	--

Writing Communication Skill and Current Affairs

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) मुलाखतीच्या प्रक्रियेचा ——— हा प्रथम टप्पा आहे.
अ) पूर्व तयारी ब) अर्ज
क) वेशभूषा ड) यापैकी नाही
- 2) ——— कृतींमध्ये नेटिकेट्सचा वापर होतो.
अ) चॅटिंग ब) सर्चिंग
क) सर्फिंग ड) यापैकी नाही
- 3) पी. पी. टी. चा वापर ——— मध्ये होतो.
अ) इंटरनेट नेटवर्किंग ब) बातम्या
क) प्रशिक्षण ड) यापैकी नाही
- 4) ——— हे जुनाट तणावाचे कारण नाही.
अ) गरिबी ब) कामाचा भार
क) आजार ड) यापैकी नाही
- 5) ——— हे वेळेच्या व्यवस्थापनाचे तंत्र नाही.
अ) काम न करणे ब) प्राधान्य क्रम लावणे
क) वेळेचा योग्य वापर ड) यापैकी नाही
- 6) ——— हे सकारात्मक बोलण्यासाठी उपयुक्त ठरते.
अ) सकारात्मक ऐकणे ब) नकारात्मक विचार करणे
क) नकारात्मक वाचने ड) यापैकी नाही
- 7) ——— हा घटक संवाद प्रक्रियेत सर्वात शेवटी येतो.
अ) स्रोत ब) प्रतिक्रिया
क) संदेश ड) यापैकी नाही
- 8) टीव्ही ——— साठी उपयुक्त ठरते.
अ) जनसंवाद ब) गटसंवाद
क) आंतरिक संवाद ड) यापैकी नाही
- 9) प्रसिद्धी पत्रकामध्ये ——— नसते.
अ) मथळा ब) विधान
क) छायाचित्र ड) यापैकी नाही

- 10) अजेंडा हे ——— संवादाचे उदाहरण आहे.
अ) मौखिक संवाद ब) औपचारिक संवाद
क) अनौपचारिक संवाद ड) यापैकी नाही
- 11) ई-मेल मध्ये 'ई' म्हणजे ——— होय.
अ) इलेक्ट्रिक ब) इलेक्ट्रॉनिक
क) इमर्जन्सी ड) यापैकी नाही
- 12) स्पीच थेरपी म्हणजे ——— नाही.
अ) संवादातील समस्यांचा उपचार ब) संवादातील समस्यांची तपासणी
क) वाणीच्या विकारांचे उपचार ड) यापैकी नाही
- 13) ——— हा प्रतिक्रियेचा प्रकार आहे.
अ) जन ब) गट
क) शून्य ड) यापैकी नाही
- 14) ——— हे शाब्दिक संवादाचा प्रकार आहे.
अ) टेलीपेथी ब) देहबोली
क) चिन्हे ड) यापैकी नाही
- 15) रेडिओ हे ——— माध्यम आहे.
अ) जन ब) दृक्श्राव्य माध्यम
क) गट ड) अंतर्गत
- 16) संवाद साधत असताना होणऱ्या चेहऱ्यावरील हावभावास ——— म्हणतात.
अ) टयाकटाईल ब) आर्टिफॅक्ट्स
क) प्रॉक्सिमिक्स ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) अशाब्दिक संवाद या विषयावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
- 2) संवादाची व्याख्या करा. संवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 3) संवादाची प्रक्रिया म्हणजे काय?
- 4) लेखनाची साधने कोणती आहेत?
- 5) श्रवण कौशल्य यावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
- 6) वाचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) वादविवाद आणि गट चर्चा यातील फरक स्पष्ट करा.
- 2) सार्वजनिक ठिकाणी भाषणाचे टप्पे कोणते आहे?
- 3) ई-मेल ची रचना यावर विस्तृत लिहा.
- 4) प्रसिद्धीपत्रकाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
नेटीकेट्स ही संकल्पना सोदाहरणासह स्पष्ट करा.
किंवा
मुलाखतीचे विविध प्रकार कोणते आहेत? नोकरीच्या मुलाखतीमध्ये यशाची खात्री देणारी तंत्रे कोणती आहेत.
- प्र.5 संवादाच्या '7 सी' वर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Rural Development) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022**

Writing Communication Skill and Current Affairs

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**16**

- 1) This is the phase of the interview process _____.
a) Pre preparation b) Application
c) Dressing d) None of these
- 2) Netiquettes are used in _____ activity.
a) Chatting b) Searching
c) Surfing d) None of these
- 3) PPT used in _____.
a) Internet networking b) News
c) Training d) None of these
- 4) _____ is not the reason of chronic stress.
a) Poverty b) Work Load
c) Disease d) None of these
- 5) _____ is not the time management technique.
a) Net working b) Prioritizing
c) Economize d) None of these
- 6) _____ is used for positive speaking.
a) Positive Listening b) Negative Thinking
c) Negative Reading d) None of these
- 7) _____ factor comes at the end in the communication process.
a) Source b) Feedback
c) Message d) None of these
- 8) TV is used in _____.
a) Mass Communication b) Group Communication
c) Interpersonal Communication d) None of these
- 9) Press Related does not contains _____.
a) Headline b) Statement
c) Photo d) None of these
- 10) Agenda is the example of _____ communication.
a) Oral communication b) Formal Communication
c) Informal communication d) None of these
- 11) In E-mail 'E' stands for _____.
a) Electric b) Electronic
c) Emergency d) None of these

- 12) _____ is not a speech therapy.
 a) Treatment of communication problems b) Assessment of communication problems
 c) Treatment of Speech Disorders d) None of these
- 13) _____ is the a type of feedback.
 a) Mass b) Group
 c) Zero d) None of these
- 14) _____ is a form of verbal communication.
 a) Telepathy b) Body Language
 c) Signs d) None of these
- 15) Radio is a _____ medium.
 a) Mass b) Audio-visual Media
 c) Group d) Internal
- 16) Facial Expression while communication called as _____.
 a) Tactile b) Artifacts
 c) Proxemics d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) Write short note on 'non verbal communication'.
 b) Define Communication. Explain importance of communication.
 c) What is communication process?
 d) What are the tools of writing?
 e) Write Short note on Listening Ability.
 f) Explain the significance of reading.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) Explain difference between debate and group discussion.
 b) What are the phases in public speaking?
 c) Elaborate structure of E-mail.
 d) Explain the role of press release.

Q.4 Attempt any one of the following questions.

16

Explain concept of Netiquettes with examples.

OR

What are the various types of Interview? What are the techniques ensuring success in job interviews?

Q.5 Discuss on 7 Cs of Communication.

16

Seat No.	
-----------------	--

Writing and Communication Skills

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) मुलाखतीच्या प्रक्रियेचा ——— हा प्रथम टप्पा आहे.
अ) पूर्व तयारी ब) अर्ज
क) वेशभूषा ड) यापैकी नाही
- 2) ——— कृतींमध्ये नेटिकेट्सचा वापर होतो.
अ) चॅटिंग ब) सर्चिंग
क) सर्फिंग ड) यापैकी नाही
- 3) पी. पी. टी. चा वापर ——— मध्ये होतो.
अ) इंटरनेट नेटवर्किंग ब) बातम्या
क) प्रशिक्षण ड) यापैकी नाही
- 4) ——— हे जुनाट तणावाचे कारण नाही.
अ) गरिबी ब) कामाचा भार
क) आजार ड) यापैकी नाही
- 5) ——— हे वेळेच्या व्यवस्थापनाचे तंत्र नाही.
अ) काम न करणे ब) प्राधान्य क्रम लावणे
क) वेळेचा योग्य वापर ड) यापैकी नाही
- 6) ——— हे सकारात्मक बोलण्यासाठी उपयुक्त ठरते.
अ) सकारात्मक ऐकणे ब) नकारात्मक विचार करणे
क) नकारात्मक वाचने ड) यापैकी नाही
- 7) ——— हा घटक संवाद प्रक्रियेत सर्वात शेवटी येतो.
अ) स्रोत ब) प्रतिक्रिया
क) संदेश ड) यापैकी नाही
- 8) टीव्ही ——— साठी उपयुक्त ठरते.
अ) जनसंवाद ब) गटसंवाद
क) आंतरिक संवाद ड) यापैकी नाही
- 9) प्रसिद्धी पत्रकामध्ये ——— नसते.
अ) मथळा ब) विधान
क) छायाचित्र ड) यापैकी नाही

- 10) अजेंडा हे ——— संवादाचे उदाहरण आहे.
अ) मौखिक संवाद ब) औपचारिक संवाद
क) अनौपचारिक संवाद ड) यापैकी नाही
- 11) ई-मेल मध्ये 'ई' म्हणजे ——— होय.
अ) इलेक्ट्रिक ब) इलेक्ट्रॉनिक
क) इमर्जन्सी ड) यापैकी नाही
- 12) स्पीच थेरपी म्हणजे ——— नाही.
अ) संवादातील समस्यांचा उपचार ब) संवादातील समस्यांची तपासणी
क) वाणीच्या विकारांचे उपचार ड) यापैकी नाही
- 13) ——— हा प्रतिक्रियेचा प्रकार आहे.
अ) जन ब) गट
क) शून्य ड) यापैकी नाही
- 14) ——— हे शाब्दिक संवादाचा प्रकार आहे.
अ) टेलीपेथी ब) देहबोली
क) चिन्हे ड) यापैकी नाही
- 15) रेडिओ हे ——— माध्यम आहे.
अ) जन ब) दृक्श्राव्य माध्यम
क) गट ड) अंतर्गत
- 16) संवाद साधत असताना होणऱ्या चेहऱ्यावरील हावभावास ——— म्हणतात.
अ) टयाकटाईल ब) आर्टिफॅक्ट्स
क) प्रॉक्सिमिक्स ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) अशाब्दिक संवाद या विषयावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
- 2) संवादाची व्याख्या करा. संवादाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 3) संवादाची प्रक्रिया म्हणजे काय?
- 4) लेखनाची साधने कोणती आहेत?
- 5) श्रवण कौशल्य यावरती संक्षिप्त टिप लिहा.
- 6) वाचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) वादविवाद आणि गट चर्चा यातील फरक स्पष्ट करा.
- 2) सार्वजनिक ठिकाणी भाषणाचे टप्पे कोणते आहे?
- 3) ई-मेल ची रचना यावर विस्तृत लिहा.
- 4) प्रसिद्धीपत्रकाची भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
नेटीकेट्स ही संकल्पना सोदाहरणासह स्पष्ट करा.
किंवा
मुलाखतीचे विविध प्रकार कोणते आहेत? नोकरीच्या मुलाखतीमध्ये यशाची खात्री देणारी तंत्रे कोणती आहेत.
- प्र.5 संवादाच्या '7 सी' वर चर्चा करा.

Seat No.	
-----------------	--

Writing and Communication Skills

Max. Marks: 80

16

- 12) _____ is not a speech therapy.
 a) Treatment of communication problems b) Assessment of communication problems
 c) Treatment of Speech Disorders d) None of these
- 13) _____ is the a type of feedback.
 a) Mass b) Group
 c) Zero d) None of these
- 14) _____ is a form of verbal communication.
 a) Telepathy b) Body Language
 c) Signs d) None of these
- 15) Radio is a _____ medium.
 a) Mass b) Audio-visual Media
 c) Group d) Internal
- 16) Facial Expression while communication called as _____.
 a) Tactile b) Artifacts
 c) Proxemics d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- a) Write short note on 'non verbal communication'.
 b) Define Communication. Explain importance of communication.
 c) What is communication process?
 d) What are the tools of writing?
 e) Write Short note on Listening Ability.
 f) Explain the significance of reading.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- a) Explain difference between debate and group discussion.
 b) What are the phases in public speaking?
 c) Elaborate structure of E-mail.
 d) Explain the role of press release.

Q.4 Attempt any one of the following questions.

16

Explain concept of Netiquettes with examples.

OR

What are the various types of Interview? What are the techniques ensuring success in job interviews?

Q.5 Discuss on 7 Cs of Communication.

16

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) शब्द प्रधान गायकी म्हणून खालीलपैकी — या संगीतास ओळखले जाते.
अ) शास्त्रीय ब) सुगम
क) लोककला ड) अभंग
- 2) सुगम संगीतातील भजन या गीत प्रकारासाठी खालील ठेका प्रामुख्याने वाजवतात.
अ) केहरवा ब) तीनताल
क) धुमाळी ड) दादरा
- 3) ‘लेक लाडकी या घरची’, ‘थकले रे नंदलाल, या सुखांनो या, त्या तिथे पलीकडे’ वरिल सर्व गीते — या गीत प्रकारांमध्ये मोडतात.
अ) भक्तीगीते ब) लोकगीते
क) भावगीते ड) स्फूर्तीगीते
- 4) सुगम संगीतात ईश्वराचे गुणगान, देवाचा धावा, आळवणी, तसेच हा गीत प्रकार भक्ती रस प्रधान असतो त्यास — असे म्हणतात.
अ) गझल ब) पोवाडा
क) अभंग ड) भावगीत
- 5) अभंगात पुढीलपैकी — वादांचा वापर करतात.
अ) मृदुंग ब) टाळ
क) चिपळया ड) यापैकी सर्व
- 6) संगीत व तंत्रज्ञान यांचा संगम असलेले सर्जनशील माध्यम म्हणजे — होय.
अ) लोकरंजन ब) चित्रपट
क) भजन ड) किर्तन
- 7) चित्रपट कलेचा इतिहास हा प्रामुख्याने — या शतकाच्या सुरुवातीपासून मानला जातो.
अ) 17 व्या ब) 18 व्या
क) 19 व्या ड) 20 व्या

- 8) चित्रपट संगीत हे आजच्या युगाचे 'लोकसंगीत' च आहे. असे — यांचे म्हणणे आहे.

अ) कुसुमाग्रज	ब) ग.दि.माडगूळकर
क) पु.ल.देशपांडे	ड) श्रीनिवास खळे

9) सुगम संगीतातील गझल या गीत प्रकारासाठी गायक — या वादयाचा वापर गायनाच्या साथीसाठी करतो.

अ) हार्मोनियम	ब) ढोलकी
क) पखवाज	ड) टाळ

10) लोकांनी लोकांमधून लोकांच्या मनोरंजनासाठी निर्माण केलेली गीते म्हणजे — होय.

अ) लोकगीते	ब) चित्रपटगीते
क) प्रार्थना गीते	ड) भावगीते

11) दादरा या तालाच्या मात्रा एकूण — आहेत.

अ) 4	ब) 6
क) 8	ड) 16

12) चित्रपट संगीतात जास्त प्रमाणात वापरला जाणारा ताल — आहे.

अ) केहरवा	ब) त्रिताल
क) एकताल	ड) दिपचंदी

13) ताल केहरवा च्या एकूण मात्रा — आहेत.

अ) 10	ब) 12
क) 8	ड) 6

14) भक्तीगीत या गीत प्रकारात प्रामुख्याने खालीलपैकी — वर्णन आढळते.

अ) देवाचे गुणगान	ब) प्रेम विरह
क) निसर्ग वर्णन	ड) पक्षांचे वर्णन

15) धींना धीधींना, तीं ना धीं धीं ना हे बोल — या तालाचे आहेत.

अ) तीनताल	ब) भजनी
क) केहरवा	ड) अध्धा

16) तीनताल च्या मात्रा — आहेत.

अ) 16	ब) 12
क) 10	ड) 14

प्र.2 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) अभंग
ब) सुगम संगीतात तबल्याचे महत्त्व
क) चित्रपट संगीतातील ताल वाद्य
ड) भावगीत प्रकाराचे वर्णन
इ) ताल दादरा – माहिती
ई) तुम्हांला माहित असलेली प्रार्थना लिहा.

- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) सुगम संगीतात वापरल्या जाणाऱ्या वाद्यांपैकी तुम्हाला माहित असणाऱ्या वाद्याविषयी थोडक्यात लिहा.
- ब) सुगम संगीत व शास्त्रीय संगीत यातील फरक थोडक्यात सांगा.
- क) शास्त्रीय संगीताचे चित्रपटसंगीतातील योगदान लिहा.
- ड) आशा भोसले यांच्या गाण्यातील वैविध्य स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16**
- सुगम संगीत व चित्रपट संगीत यामधील फरक स्पष्ट करा.
- किंवा**
- सुगम संगीतातील होत गेलेल्या बदलांचा आढावा घ्या.
- प्र.5 सुगम संगीताचे भविष्य यावर तुमचे मत लिहा. 16**

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- Page 1 of 3

- 8) ईश्वराचे व देवदेवतांचे रूपवर्णन, गुणवर्णन व महिमा खालीलपैकी — या प्रकारात आढळतो.
 अ) गवळण ब) आरत्या
 क) भजन ड) लोकगीत
- 9) 'रसरज कृष्ण' न भेटल्यामुळे होणारी प्रेमाची विरहावस्था — या गीतप्रकारातून पाहण्यास मिळते.
 अ) अभंग ब) भजन
 क) किर्तन ड) गवळण
- 10) ज्ञानेश्वर महाराजांची समाधी — या ठिकाणी आहे.
 अ) पंढरपूर ब) आळंदी
 क) रयत ड) पुणे
- 11) 'गौळण' हा गीतप्रकार सर्वात जास्त — या संतांनी जास्त प्रमाणात रचित केला.
 अ) संत एकनाथ ब) संत तुकाराम
 क) संत जनाबाई ड) संत ज्ञानेश्वर
- 12) धुमाळी तालाच्या एकूण मात्रा किती आहेत?
 अ) 7 ब) 8
 क) 9 ड) 10
- 13) भक्ती संगीताच्या 'गोंधळ' या प्रकारात — या वाद्याचा प्रामुख्याने उपयोग केला जातो.
 अ) दिमडी ब) डफ
 क) मृदंग ड) संबळ
- 14) 'जोगवा' हा गीत प्रकार — या देवतेशी संबंधीत आहे.
 अ) विष्णू ब) मल्हारी
 क) देवी ड) महादेव
- 15) 'रामचरित मानस' या भक्ती रचनेचे — हे होत.
 अ) संत तुलसीदास ब) संत मीराबाई
 क) संत सुरदास ड) संत कबीर
- 16) 'विराणी' हा प्रकार — या संताच्या साहित्यात दिसून येतो.
 अ) ज्ञानेश्वर ब) तुकाराम
 क) नामदेव ड) एकनाथ

प्र.2 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) वारकरी संगीत
 ब) किर्तन आणि प्रवचनाची विशेषता
 क) अभंग
 ड) आरत्या व स्तोत्र
 इ) ताल धुमाळी — माहिती
 ई) गोंधळ

16

- प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) 16**
- अ) गण गवळणीचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) संत मीरा बाईंनी भक्तीसंगीतास दिलेलं योगदान तुमच्या शब्दात लिहा.
- क) भक्तीसंगीतातील 'भारुड' या गीत प्रकाराची वैशिष्ट्ये व स्वरूप थोडक्यात लिहा.
- ड) संत तुकाराम यांच्या साहित्याबद्दलची माहिती थोडक्यात लिहा.
- प्र.4 खालीलपैकी प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16**
- महाराष्ट्राला लाभलेल्या भक्तीसंगीताच्या परंपरेबद्दल सविस्तर लिहा.
- किंवा**
- भक्तीसंगीतातील गीत प्रकारांमध्ये वापरल्या जणान्या वाद्यांविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.5 भक्तीसंगीतातील विविध गीत प्रकारांचे वर्णन करा. 16**

Seat No.	
-----------------	--

Accompaniment with Light Music (Tabla / Pakhavaj)

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) धुमाळी तालाच्या मात्रा किती?
 अ) 5
 क) 7
 ब) 6
 ड) 8
- 2) तीनताल या तालाचे किती खंड आहेत?
 अ) 5
 क) 3
 ब) 4
 ड) 2
- 3) खेमटा या तालामध्ये टाळ्या किती आहेत?
 अ) 3
 क) 5
 ब) 4
 ड) 6
- 4) पं. सामताप्रसाद यांचा जन्म ——— रोजी झाला.
 अ) 18 जून 1920
 क) 19 जुलै 1920
 ब) 15 जुलै 1921
 ड) 11 मे 1920
- 5) उ. अहमदजान थिरकवाँ साहेब यांना राष्ट्रपती पुरस्कार कोणत्या साली प्राप्त झाला?
 अ) 1950
 क) 1955
 ब) 1951
 ड) 1953
- 6) भातखंडे ताललीपी पद्धती अनुसार विभागाचे कोणते चिन्ह आहे?
 अ)
 क)
 ब)
 ड)
- 7) 'भजनी ठेका' च्या मात्रा किती?
 अ) 8
 क) 10
 ब) 9
 ड) 16
- 8) तबल्यावर वाजवल्या जाणाऱ्या विविध वर्णाक्षर तसेच वर्णसमुहांना ——— म्हणतात.
 अ) सम
 क) टाळी
 ब) ठेका
 ड) बोल
- 9) 'छोटा ख्याल' च्या साथसंगतीसाठी कोणता ताल मुख्यतः वाजवला जातो?
 अ) खेमटा
 क) केरवा
 ब) तीनताल
 ड) भजनी

- 10)** भजन किंवा अभंगाच्या साथीसाठी कोणता ताल वाजवला जातो? (प्रामुख्याने वाजवला जाणारा ताल)

अ) खेमटा	ब) तीनताल
क) केरवा	ड) भजनी

11) खालीलपैकी कोणते दोन ताल समान मात्रेचे आहेत?

अ) भजनी आणि तीनताल	ब) झपताल व दादरा
क) दादरा व केरवा	ड) भजनी आणि धुमाळी

12) भातखंडे ताललीपी पद्धती अनुसार कालाचे चिन्ह कोणते?

अ) 	ब)
क) 	ड)

13) गायन व वादन मोजण्याच्या क्रियेस ताल म्हणतात. अशी व्याख्या कोणी मांडली?

अ) मतंगमुनी	ब) शारंगदेव
क) वसंत मुनी	ड) भरतमुनी

14) ज्या तालाचे सर्व खंड समान असतात तर त्या तालांना ——— ताल असे म्हणतात.

अ) अर्धसमपदी	ब) समपदी
क) विषमपदी	ड) यापैकी नाही

15) ताल—तीनतालाचा काल कितल्या मात्रेवर आहे?

अ) 9	ब) 10
क) 11	ड) 8

16) 'ताल— दादरा' च्या मात्रा किती?

अ) 9	ब) 10
क) 8	ड) 6

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) दोन समान मात्राचे ताल (सममात्रिक ताल) यांविषयी माहिती लिहा.
- 2) ताल-तीनताल आणि ताल धुमाळी त्यांच्या माहितीसह लिहा.
- 3) नृत्याची साथसंगत यांवर थोडक्यात टीपा लिहा.
- 4) गायनाच्या साथसंगतीसाठी कोणकोणती वाद्य वाजवली जातात त्या विषयी माहिती द्या. (शास्त्रीय गायन व उपशास्त्रीय गायन)
- 5) भातखंडे ताललीपी पद्धती अनुसार वापरल्या जाणाऱ्या चिन्हांचा उपयोग यावर टीपा लिहा.
- 6) बोल, ठेका, तिगून व चौगून, लय व स्वर इ. च्या व्याख्या लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) संगीत मैफीली मध्ये साथसंगत करणाऱ्या कलावंतांची भुमिका या विषयी सविस्तर माहिती द्या.
- 2) विलंबीत ख्यालाची साथसंगत, वाद्यांची साथसंगत, नृत्याची साथसंगत व उपशास्त्रीय गायनाची साथसंगत या विषयी सविस्तर माहिती द्या.
- 3) 'स्वातंत्र्यापुर्व व स्वातंत्र्योत्तर साथसंगत' या विषयी सविस्तर वर्णन करा.
- 4) 16 मात्रांच्या तालाचे तुलनात्मक अध्ययन करा.

प्र.4 तबला या वाद्याचे सचित्र वर्णन करा.

16

किंवा

उ. आमिर हुसैन खाँ यांचे जीवनकार्य तथा सांगितीक योगदान (जीवन चरित्र) लिहा.

प्र.5 तुम्ही पाहिलेल्या, ऐकलेल्या व अनुभवलेल्या एका सांगितीक मैफीलीचे वर्णन करा.

16

Seat No.	
-----------------	--

Essay Writing - (Tabla/Pakhavaj)

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) पंजाब घराण्याचे संस्थापक कोण?
अ) मोदु खाँ
क) पं. रामसदाय
ब) बक्शु खाँ
ड) लाला भवानीदास
- 2) भारतरत्न लता मंगेशकर यांचा जन्म ——— रोजी झाला.
अ) 28 जून 1929
क) 28 ऑगस्ट 1928
ब) 28 जुलै 1929
ड) 28 सप्टेंबर 1929
- 3) पं. किशन महाराज ——— या घराण्याचे तबला वादक होते.
अ) दिल्ली
क) अजराडा
ब) लखनऊ
ड) बनारस
- 4) रूपक तालाचा काल कितव्या मात्रेवर आहे?
अ) 1
क) 3
ब) 2
ड) 4
- 5) तबला वादनाचा 'आद्य' घराणा म्हणून कोणता घराणा ओळखला जातो?
अ) दिल्ली
क) लखनऊ
ब) पंजाब
ड) अजराडा
- 6) खालीलपैकी 6 मात्रेचे ताल कोणते?
अ) तीनताल — रूपक
क) दादरा — खेमटा
ब) रूपक — केरवा
ड) यापैकी नाही
- 7) तीनतालाचे एकूण खंड किती?
अ) 2
क) 4
ब) 3
ड) 6
- 8) 'धागे नती नक धीन' हे ——— या तालाचे बोल आहेत.
अ) रूपक
क) दादरा
ब) तीनताल
ड) केरवा
- 9) उ. बिस्मिल्ला खाँ यांना ——— साली भारतरत्न पुरस्कार प्राप्त झाला.
अ) 2000
क) 2001
ब) 2002
ड) 2004

- 10) बनारस घराण्याचे संस्थापक कोण?
 अ) उ. सिद्धार खाँ ब) पं. रामसहाय
 क) पं. अनोखेलाल ड) लाला भवानीदास
- 11) पं. शारदा सहाय — या घराण्याचे तबला वादक होते.
 अ) दिल्ली ब) लखनऊ
 क) अजराडा ड) बनारस
- 12) खालीलपैकी कोण फरूखाबाद घराण्याशी संबंधित नाही?
 अ) हाजी विलायत अली खाँ ब) सलारी खाँ
 क) अल्लारखाँ ड) मुबारक अली खाँ
- 13) 'धिनतक धिनतक तक तक धिनतक' हा कायदा प्रामुख्याने कोणत्या घराण्यात वाजवला जातो?
 अ) पंजाब ब) बनारस
 क) अजराडा ड) लखनऊ
- 14) खालीलपैकी कोण मुख्यतः पंजाब घराण्याचे तबलावादक नाहीत?
 अ) पं. भवानी प्रसाद ब) पं. अरविंद आझाद
 क) उ. अल्लारखाँ ड) लाला भवानीदास
- 15) 'धाती धागे नधा तीरकीट धाती धागे तीनाकीना' हा कायदा मुख्यतः कोणत्या घराण्याचा मानला जातो?
 अ) लखनऊ ब) अजराडा
 क) दिल्ली ड) यापैकी नाही
- 16) पं. जसराज यांना 'संगीत नाटक अकादमी पुरस्कार' — साली प्राप्त झाला.
 अ) 1986 ब) 1985
 क) 1988 ड) 1987

प्र.2 टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

16

- अ) बनारस घराण्याचा प्रचार
 ब) पं. भीमसेन जोशी यांची गायकी
 क) ताल केरवा व तीनतालाचा बोलयुक्त संपूर्ण परिचय
 ड) ताल खेमटा व दादरा यांचा संपूर्ण परिचय
 इ) अजराडा घराण्याचा प्रचार
 ई) पं. रविशंकर यांची वादनशैली

प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) लखनऊ घराण्याची वादनशैली विषयी माहिती द्या. (उपयुक्त बोल, बाज, प्रचार, प्रसार, लखनऊ घराण्याचे वादक कलावंत इ.)
 ब) पं. जसराज यांच्या विषयी माहिती द्या. (जन्म, बालपण, शिक्षण, योगदान, पुरस्कार इ.)

- क) खालील मात्रांचे मात्रा, खंड, विभाग, टाळी, काल या अनुसार स्पष्टीकरण द्या.
ताल – तीनताल
ताल– केरवा
ताल– खेमटा
- ड) भारतरत्न लता मंगेशकर यांचे जीवनकार्य थोडक्यात लिहा.
(जन्म, बालपण, शिक्षण, योगदान, पुरस्कार इ.)

प्र.4 सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

16

- अ) उ. बिस्मिलॉं खाँ यांचे जीवनकार्य याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
ब) शास्त्रीय तबला वादनातील कोणत्याही दोन घराण्याचे तुलनात्मक अध्ययन करा.

प्र.5 तबला वादनाचे दिल्ली घराणे याविषयी सविस्तर माहिती द्या.

16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Pali) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022

बौद्ध संस्कार पाठ – अभ्यास

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य व अचूक पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) 'अरहं' चा अर्थ काय होतो?

अ) अरिहंत	ब) जीवनमुक्त
क) ध्वनी	ड) शत्रुमुक्त
- 2) बौद्ध संस्कार पाठ मध्ये किती रतन आहेत?

अ) दोन	ब) तीन
क) चार	ड) पाच
- 3) 'भगवा' या शब्दाचा अर्थ काय होतो?

अ) रंग	ब) ईश्वर
क) भगवान	ड) तृष्णामुक्त
- 4) 'सावक' या पालि शब्दाचा अर्थ काय होतो?

अ) शावक	ब) श्रावक
क) सावज	ड) छापक
- 5) 'उजुपरिपन्नो' या शब्दाचा अर्थ काय होतो?

अ) योग्य मार्गी	ब) अयोग्य मार्गी
क) शांत मार्गी	ड) यापैकी नाही
- 6) क्षमा याचना किती वेळा केली जाते?

अ) एकच वेळा	ब) दोन वेळा
क) तीन वेळा	ड) चार वेळा
- 7) 'खमतु' म्हणजे काय?

अ) अपराध	ब) क्षमा
क) चूक	ड) यापैकी कोणतेही नाही
- 8) अनुसरण किती सांगितले आहेत?

अ) दोन	ब) तीन
क) चार	ड) पाच
- 9) मया कतं चा अर्थ काय होतो?

अ) माया करणे	ब) दया करणे
क) मी करणे	ड) माझ्याकडून केलेले

- 10)** गृहस्थी जीवनासाठी किती शीलपालन करणे आवश्यक आहे?

अ) पाच	ब) सहा
क) सात	ड) दहा

11) 'पाणातिपाता' याचा अर्थ काय होतो?

अ) जीव हिंसा	ब) अहिंसा
क) प्राणी व इतर	ड) पाणि पात

12) उपोसथासाठी उपासकाला किती शीलांचे पालन करणे आवश्यक असते?

अ) पाच	ब) सहा
क) सात	ड) आठ

13) 'मिच्छाचारा' या शब्दाचा अर्थ काय होतो?

अ) माझी इच्छा	ब) इच्छेने आचरण
क) मिथ्या आचरण	ड) यापैकी नाही

14) 'वेरमणी' म्हणजे काय?

अ) वैरमणी	ब) मनातील वैर
क) मणी	ड) अलिप्त राहिन

15) 'अवेरा' या शब्दाचा अर्थ काय होतो?

अ) वैरमुक्त	ब) वैरयुक्त
क) अवेळी	ड) शत्रु

16) निष्ठाणं परम ।

अ) लाभ	ब) सुखं
क) पदं	ड) वन्दन

प्र.2 पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

16

- 1) संस्कार या शब्दाचे पालि रुप सांगून त्याचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- 2) 'भगवा' म्हणजे काय? थोडक्यात व्याख्या स्पष्ट करा.
- 3) श्रावक संघाचे किती व कोणते गुण आहेत?
- 4) क्षमा याचना लिहा. (मराठीत)
- 5) तिसरण म्हणजे काय सांगून कोणते तिसरण आहेत याविषयी लिहा.
- 6) मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि या शीलाचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.3 पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

16

- 1) तिसरण पंचशीलाची पालिमधील याचना सांगून त्याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- 2) 'अरहं सम्मा सम्बुद्धो भगवा बुद्धं भगवंतं अभिवादेमि।' या नमनाचा अर्थ स्पष्ट करा.
- 3) उपोसथ शील कोणासाठी असते आणि किती शीलांचे पालन करावे लागते?
- 4) रतनतय वन्दनेचा अर्थ सांगा.

- प्र.4** पंचशील व अष्टशील पालिमध्ये सांगून दोहोंमधील फरक सांगा. **16**
किंवा
दोन्ही प्रकारच्या रतनतय वंदना सांगून त्याचा अर्थ स्पष्ट करा.
- प्र.5** बुद्ध आणि अरहंत या शब्दाचा अर्थ सांगून या अवस्थांचे मानवी जीवनातील महत्त्व सांगा. **16**

Seat No.	
-----------------	--

हस्तलिखित ग्रंथ संशोधन पद्धती

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) ताडपत्र यांच्यावर ——— या शार्ङ्गाचा वापर आढळतो.
अ) काजळ ब) माती
क) केसर ड) कोणतेही नाही
- 2) प्राचीनकाली पांढरा रंग ——— यास घासून बनविले जात असे.
अ) काजळ ब) पुष्प
क) लाकूड ड) शंख
- 3) ‘मृग्मय अभिलेख’ याचे तात्पर्य ——— आहे.
अ) लोह धातूच्या पात्रादिवर उत्कीर्ण
ब) मातीने बनलेल्या पात्रावर उत्कीर्ण
क) शिलेवर उत्कीर्ण
ड) कोणतेही नाही
- 4) ‘भोजपत्र’ याचे दूसरे नाव ——— हे आहे.
अ) भूर्जपत्र ब) भूमी पत्र
क) ताडपत्र ड) कोणतेही नाही
- 5) जास्त आर्द्रता, अंधकार आणि उबदारयुक्त वातावरणाने पांडुलिपि—हस्तलिखितामध्ये ——— होतात.
अ) रंग ब) बुरशी व किडे
क) काळे पडणे ड) तुटणे
- 6) लिप्यासन कोमल आणि ——— असते.
अ) मुलायम ब) मृदु
क) कठोर ड) तूटलेले
- 7) लेखन क्रियेच्या कर्तारूपात ——— यास जाणले जाते.
अ) कंची ब) लेखक
क) पुष्पिका ड) कोणतेही नाही
- 8) ——— यास मैनुस्क्रिप्ट देखील म्हटले जाते.
अ) हस्तलिखित ब) लपेटपट्ट
क) वेष्टन ड) कोणतेही नाही

- 9) वारंवार हस्तलिखितास हाथ लावल्याने व उलटविल्याने पाने ---- असत.
 अ) तुटत ब) गळून जात
 क) हरवित ड) कोणतेही नाही
- 10) 'ताडपत्र' यास सरळ व सुरक्षित ठेवण्यासाठी ---- याच्याखाली दाबुन ठेवले जात असे.
 अ) पाषाण ब) काष्ठ पट्ट
 क) भूमीमध्ये ड) कोणतेही नाही
- 11) 'हस्तलिखित' याचा ---- अर्थ आहे.
 अ) भोजपत्र ब) बेलपत्र
 क) शासकीय लेख ड) हाताने लिहिलेली प्राचीन पत्रावरील लेख
- 12) बौद्ध ग्रंथ 'ललितविस्तरा'च्या दहाव्या अध्यायामध्ये ---- लिपिच्या नावांची गणना आढळते.
 अ) 64 लिपी ब) 12 लिपी
 क) 10 लिपी ड) 80 लिपी
- 13) एक भारतीय लिपी जी आतापर्यंत वाचली गेली नाही असा एक अपवाद असलेली लिपी ---- आहे.
 अ) सिंधु लिपी ब) ब्राह्मी लिपी
 क) खरोष्ठी लिपी ड) कोणतीही नाही
- 14) पुष्कळ अशा लिपींच्या जननीच्या रुपामध्ये ---- ही लिपी जाणली जाते.
 अ) खरोष्ठी लिपी ब) ब्राह्मी लिपी
 क) सिंधु लिपी ड) चित्र लिपि
- 15) प्राचीन समयी लेखन---- यावर केले जात असे.
 अ) पाने ब) शिला-पाषाण
 क) काष्ठ ड) वरील अन्य पर्याय असलेल्या सर्व
- 16) हस्तलिखितास---- मध्ये गुंडाळून ठेवणे अधिक सुक्षित मानले जाते.
 अ) प्लास्टिक ब) सूती कपडा
 क) मखमली कपड्या ड) कोणतेही नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- 1) प्राचीन लेखन साहित्य
- 2) हस्तलिखिते संरक्षण-महत्त्व व उपाय
- 3) हस्तलिखितांची सजावट
- 4) हस्तलिखिते यांच्या लेखनसमयी चूका सुधारण्याच्या पद्धती
- 5) हस्तलिखिते यांच्या पाठांतराची कारणे
- 6) श्रुतलेखन

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)**16**

- 1) लिप्यासन म्हणजे काय हे स्पष्ट करुन कठोर व मृदु लिप्यासनाची काही उदाहरणे द्या.
- 2) ब्राह्मी लिपिच्या वाचनाबाबतच्या घडामोडींचा इतिहास स्पष्ट करा.
- 3) हस्तलिखित संशोधन विज्ञान म्हणजे काय?
- 4) हस्तलिखिते संपादनात मुळ पाठाचा वापर का आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक)**16**

हस्तलिखिते संशोधकास केले जाणारे कोणते प्रश्न आहेत?

किंवा

हस्तलिखित-प्राप्ति आणि संबंधित प्रयत्न त्यासाठी आवश्यक क्षेत्रे, माध्यमे याविषयी चर्चा करा.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न.**16**

हस्तलिखित म्हणजे काय हे स्पष्ट करुन त्याच्या रचनेविषयी आवश्यक लेखन सामग्री विषयक माहिती द्या.

**Seat
No.**

Set | P

मराठी भाषा व स्पर्धा परीक्षा

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- १) मानवी विचार, भावना, अनुभव व कल्पना व्यक्त करण्याचे साधन कोणते?
 अ) भाषा ब) ध्वनी
 क) हातवारे ड) यापैकी नाही
 - २) मराठी भाषेच्या अस्तित्वाचा सर्वात जुना उल्लेख कोणत्या ग्रंथात आढळतो?
 अ) ज्योतिषरत्नमाला ब) महावंस
 क) कुवलयमाला ड) यापैकी नाही
 - ३) महाराष्ट्र राज्याची स्थापना कोणत्या तत्वानुसार करण्यात आली आहे?
 अ) भाषिक अस्मिता ब) भाषिक कौशल्य
 क) भाषावर प्रांतरचना ड) सांस्कृतिक वैशिष्ट्ये
 - ४) ‘मराठी भाषेतील आद्यग्रंथ’ म्हणून कोणत्या ग्रंथाचा उल्लेख केला जातो?
 अ) विवेकसिंधू ब) ज्ञानेश्वरी
 क) लिळाचरित्र ड) भावार्थदीपिका
 - ५) भाषेचे स्पष्टीकरण करणाऱ्या शास्त्रास काय म्हणतात?
 अ) वितरण ब) विवेचन
 क) व्याकरण ड) उपयोजन
 - ६) ‘मराठी भाषेचे पाणिनी’ म्हणून कोणत्या व्याकरणकाराचा निर्देश केला जातो?
 अ) दादोबा पांडुरंग तर्खडकर ब) चिं.वि.वैद्य
 क) विष्णुशास्त्री चिपळूणकर ड) मो.के.दामले
 - ७) खालीलपैकी विशेषनाम असलेला शब्द कोणता?
 अ) सातपुडा ब) नदी
 क) पर्वत ड) मुलगा
 - ८) हा, ही, हे, हया, तो, ती कोणत्या सर्वनामाची उदाहरणे आहेत?
 अ) संबंधी ब) प्रश्नार्थक
 क) दर्शक ड) आत्मवाचक
 - ९) ‘दुहेरी मुकुट’ यातील विशेषणाचा प्रकार ओळखा.
 अ) सार्वनामिक विशेषण ब) आवृत्तीवाचक विशेषण
 क) क्रमवाचक विशेषण ड) अनिशचित विशेषण

- 10)** ‘सचिनला थंडी वाजते’ या वाक्यातील क्रियापदाचा प्रकार ओळखा?
अ) सकर्मक ब) अकर्मक
क) संयुक्त ड) शक्य क्रियापद

11) पुढील शब्दांमधील एकवचनी शब्द ओळखा?
अ) पाने ब) सासवा
क) रात्र ड) नाणी

12) पुढील शब्दांमधील नपुंसकलिङ्गी शब्द ओळखा?
अ) लोटा ब) वारा
क) कुत्रा ड) पुस्तक

13) ‘तोंडपाठ’ हा शब्द कोणत्या समासाचे उदाहरण आहे?
अ) द्वंद्व ब) अव्ययीभाव
क) बहुव्रीही ड) तत्पुरुष

14) ‘हाताच्या काकणाला आरसा कशाला’ या म्हणीचा खालीलपैकी कोणता अर्थ आहे?
अ) अंधरून पसरट हवे
ब) अंधरून स्वच्छ असावे
क) स्पष्ट असलेल्या गोष्टीला पुरावा नको
ड) अंधरून आपल्या उंचीइतके असावे

15) हा आंबा जणू साखरच! या वाक्यातील अलंकार कोणता?
अ) यमक ब) श्लेष
क) उपमा ड) उत्प्रेक्षा

16) ‘पावसाळयात सगळीकडे हिरवळ पसरते’ या वाक्यातील प्रयोग ओळखा?
अ) अकर्मक कर्तरी प्रयोग ब) सकर्मक भावे प्रयोग
क) कर्म भाव संकर प्रयोग ड) भावकर्तरी प्रयोग

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) भाषा संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.
- 2) मराठी व्याकरणाचे स्वरूप लिहा.
- 3) मराठी भाषेतील वाक्यप्रचारांचा परिचय करून द्या.
- 4) मराठीतील वचनविचार स्पष्ट करा.
- 5) मराठीतील अलंकाराचे प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- 6) भाषाभ्यासातील व्याकरणाचे महत्त्व विशद करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) मराठी भाषेचा उत्पत्ती विचार स्पष्ट करा.
- 2) मराठी व्याकरणाचा इतिहास स्पष्ट करा.
- 3) मराठी भाषेतील म्हणींचे महत्त्व सोदाहरण लिहा.
- 4) मराठीतील प्रयोगविचार स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

16

- 1) मराठीतील विभक्ती स्वरूप, प्रकार व वादस्थळे स्पष्ट करा.
- 2) समास म्हणजे काय ते सांगून समासाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

16

मराठी भाषेतील शब्दांच्या जातीचे स्वरूप आणि प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Marathi) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
सृजनशील साहित्य

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) नाटकाचे नाटकपण कशात असते?
 अ) संवादात
 ब) प्रेक्षकांची संख्या
 क) पात्रांची संख्या
 ड) सादरीकरणाचा वेळ
- 2) लेखकाजवळ संवादाशिवाय अन्य कुठलाच पर्याय कोणत्या साहित्य प्रकारात नसतो?
 अ) कथा
 ब) कविता
 क) कादंबरी
 ड) नाटक
- 3) सर्जनशील लेखनाच्या माध्यमातून लेखक कोणत्या प्रकाराचा संघर्ष उभारत असतो?
 अ) रचनात्मक
 ब) शोषणात्मक
 क) प्रेरणादायी
 ड) अज्ञात
- 4) काळाचे अर्थनिर्णयन करण्याची, काळ समजून सांगण्याची जबाबदारी कोणाची असते?
 अ) पुढारी
 ब) लेखक
 क) वक्ता
 ड) पत्रकार
- 5) सर्जनशील लेखनाचे बीज कोणत्या पातळीवर लेखकाच्या मनाला स्पर्शून जाते?
 अ) जाणिवेच्या
 ब) जागेपणाच्या
 क) नेणिवेच्या
 ड) झोपेच्या
- 6) जुन्या अनुभवांची, कल्पनांची मोडतोड करून मांडल्या जाणाऱ्या नव्या कल्पनांना काय म्हणतात?
 अ) सर्जनशीलता
 ब) अनुकरणशीलता
 क) संवेदनशीलता
 ड) अलौकिकता
- 7) प्रतिभेला 'नवनवोन्मेषशालिनी प्रज्ञा' असे कोणी म्हटले आहे?
 अ) मम्मट
 ब) हेमचंद्र
 क) राजशेखर
 ड) अभिनवगुप्त
- 8) लेखकाच्या भावनिक वृत्तीला काय म्हणतात?
 अ) प्रेरकवृत्ती
 ब) अनुकरणशीलता
 क) संवेदनशीलता
 ड) अलौकिकता

- 9) 'सर्जन' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
 अ) निर्मिती ब) प्रेरणा
 क) अभिलाषा ड) सवय
- 10) सर्जनशील लेखनाची गरज कोणाला असते?
 अ) लेखक आणि उद्योजक ब) लेखक आणि समाज
 क) लेखक आणि लोकप्रतिनिधी ड) लेखक आणि खेळाडू
- 11) साहित्यनिर्मितीच्या संदर्भात 'प्रतिभा साधन' हा महत्वाचा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) वि.स.खांडेकर ब) चिं.वि.जोशी
 क) ना.सी.फडके ड) वि.वा.शिरवाडकर
- 12) सर्जनशील लेखक अभिव्यक्तीसाठी कशाची निवड करतो?
 अ) पात्र ब) साहित्यप्रकार
 क) प्रदेश ड) काळ
- 13) कथात्म साहित्यातून कशाचे कथन केले जाते?
 अ) घटनामालिकेचे ब) अध्यात्माचे
 क) अंधश्रद्धेचे ड) सहिष्णुतेचे
- 14) व्यावहारिक भाषेतून वेगळ्या भाषेचा प्रत्यय कोणत्या साहित्यकारात येतो?
 अ) कथा ब) कविता
 क) कादंबरी ड) नाटक
- 15) नाटक ही कोणत्या प्रकारची कला आहे?
 अ) प्रयोगशील ब) चिंतनशील
 क) अनुकरणीय ड) प्रभावहीन
- 16) अनेक प्रतिमांनी बनलेली एक प्रतिमा असे कोणत्या साहित्यप्रकारास म्हटले जाते?
 अ) कथा ब) कविता
 क) कादंबरी ड) नाटक

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) सर्जनशील लेखन करताना लेखकाला जाणवणाऱ्या अडचणींचे स्वरूप विशद करा.
- 2) सर्जनशील लेखक मूळ अनुभवाचे कलात्मक अनुभवात रूपांतर करताना नेमकं काय करतो ते स्पष्ट करा.
- 3) सर्जनशील नाटककार नाटय निर्मितीच्या विविध पद्धतींचा कसा कलात्मक उपयोग करतो ते स्पष्ट करा.
- 4) सर्जनशील लेखकाला संवेदनशीलतेची गरज का भासते ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 5) भावप्रधान कवितेचे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.
- 6) कथानकाला अनुरूप अशा पात्रांची योजना कथा व कादंबरीमध्ये सर्जनशील लेखक कशा प्रकारे करतो ते स्पष्ट करा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)** **16**
- 1) सर्जनशील लेखन कथनासाठी वेगवेगळ्या पद्धतींचा कशा प्रकारे उपयोग करतो ते स्पष्ट करा.
 - 2) कथात्मक साहित्यातील भाषेचा वापर कथानकाला कशा प्रकारे पूरक असतो ते स्पष्ट करा.
 - 3) सर्जनशील लेखनाची गरज विशद करा.
 - 4) सर्जनशील लेखनाचे व्यक्ती आणि समाज त्यांच्याशी असणारे नाते अधोरेखित करा.
- प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व सर्जनशील लेखनात कसे प्रतिबिंबित होते ते सांगा.
- किंवा**
- ‘सर्जनशील लेखन मनोरंजनासोबत प्रबोधनाचेही काम करते’ या विधानाचा परामर्श घ्या.
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न.** **16**
- सर्जनशील लेखन करताना लेखकाला भेडसावणाऱ्या अडचणींचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	
-----------------	--

- 9) प्रेमचंद की 'शतरंज के खिलाड़ी' इस कहानी पर फिल्म ---- ने बनाई।
अ) मोहन भवनानी ब) नानूभाई वकील
क) सत्यजीत रे ड) त्रिलोक जेटली
- 10) 'गबन' उपन्यास पर फिल्म ---- ने बनाई।
अ) मोहन भवनानी ब) कृष्णा चोपड़ा
क) सत्यजीत रे ड) त्रिलोक जेटली
- 11) 'सूरज का सातवाँ घोड़ा' इस उपन्यास पर श्याम बेनेगल ने ---- वर्ष फिल्म बनाई।
अ) 1980 ब) 1985
क) 1992 ड) 2000
- 12) 'मारे गए गुलफाम' यह कहानी ---- की है।
अ) फणीश्वरनाथ रेणु ब) प्रेमचंद
क) कृष्णा सोवती ड) कमलेश्वर
- 13) 'आषाढ का एक दिन' यह ---- विधा है।
अ) उपन्यास ब) कहानी
क) आत्मकथा ड) नाटक
- 14) 'आषाढ का एक दिन' इस फिल्म का निर्देशक ---- है।
अ) बासु चटर्जी ब) गुलजार
क) मणि कौल ड) एच.एस.रवेल
- 15) 'सूरज का सातवाँ घोड़ा' यह ---- की रचना है।
अ) फणीश्वरनाथ रेणु ब) धर्मवीर भारती
क) कृष्णा सोवती ड) कमलेश्वर
- 16) 'मारे गए गुलफाम' पर बनी फिल्म ---- है।
अ) आंधी ब) रजनीगंधा
क) तीसरी कसम ड) उसकी रोटी

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

16

- अ) डॉक्यूमेंट्री फिल्म को स्पष्ट कीजिए।
- ब) कोरिओग्राफर इस संकल्पना का परिचय दीजिए।
- क) सिनेमा के उद्भव को समझाइए।
- ड) फिल्मांतरण को समझाइए।
- इ) साहित्यिक विधा पर बनाई गई फिल्मों के नाम लिखिए।
- ई) 'देवदास' उपन्यास पर बनाई गई फिल्मों की जानकारी दीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

16

- अ) सिनेमा के अर्थ और परिभाषाओं पर प्रकाश डालिए।
- ब) समानांतर फिल्म को समझाइए।
- क) हिंदी उपन्यास पर बनी फिल्म का परिचय दीजिए।
- ड) मणि कौल निर्देशित 'आषाढ का एक दिन' इस फिल्म की कथावस्तु पर प्रकाश डालिए।

- प्र.4 निम्नलिखित में से किन्हीं एक प्रश्न के उत्तर संक्षेप में लिखिए।
सवाक् सिनेमा पर प्रकाश डालिए।
अथवा
सिनेमा की निर्माण प्रक्रिया को समझाइए।
16
- प्र.5 हिंदी सिनेमा के उद्भव विकास पर प्रकाश डालिए।
16

Seat No.	
-----------------	--

- 9) सम्बन्ध कारक चिन्ह ---- है।
 अ) ने
 क) के लिए
 ब) को
 ड) का, की, के
- 10) योजक चिन्ह ---- है।
 अ) ,
 क) ।
 ब) ?
 ड) -
- 11) निम्न में से शुद्ध शब्द ---- है।
 अ) नीति
 क) निति
 ब) नीती
 ड) निती
- 12) निम्न वाक्यों में से शुद्ध वाक्य ---- है।
 अ) श्याम ने मुझे आगरा दिखाई।
 क) गुफा में बड़ा अंधेरा है।
 ब) दस लड़की पढ़ रही है।
 ड) गुफा में घना अंधेरा है।
- 13) अंग्रेजी में संप्रेषण को ---- कहा जाता है।
 अ) Communication
 क) Comon
 ब) Communis
 ड) Community
- 14) संप्रेषण में जानकारी को ---- रूप में संप्रेषित किया जाता है।
 अ) मौखिक
 क) संकेत
 ब) लिखित
 ड) सभी
- 15) सभा में संप्रेषण अधिकत्तर ---- होता है।
 अ) एक ओर से
 क) चारों ओर से
 ब) दोनों ओर से
 ड) सभ ओर से
- 16) ---- में संप्रेषण अधिक प्रभावी होता है।
 अ) व्यक्ति के साथ बातचीत
 क) सभा
 ब) समूह चर्चा
 ड) सम्मेलन

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

16

- अ) दस व्यवसाय के नाम हिंदी में लिखिए।
- ब) ऋतुओं के संदर्भ में संक्षिप्त जानकारी दीजिए।
- क) स्वर किसे कहते हैं? बताते हुए हिंदी स्वर लिखिए।
- ड) वचन की परिभाषा देते हुए उसके प्रकार बताइए।
- इ) वाक्य किसे कहते हैं? रचना के आधार पर वाक्य के भेद बताइए।
- ई) समूह चर्चा को स्पष्ट कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

16

- अ) रिश्ते—नाते को उदाहरण के साथ समझाए।
 ब) संज्ञा किसे कहते हैं, संज्ञा के भेद बताइए।
 क) शुद्ध—अशुद्धता को सहउदाहरण स्पष्ट कीजिए।
 ड) संप्रेषण की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

- प्र.4** निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **16**
लोकोक्तियों को सहउदाहरण स्पष्ट कीजिए।
अथवा
संप्रेषण के अर्थ, परिभाषाएं को देते हुए उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए।
- प्र.5** कारक व्यवस्था पर प्रकाश डालिए। **16**

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All Questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 16

- 1) Communication is a _____ way process.

 - a) one
 - b) three
 - c) four
 - d) Two
- 2) The word 'communication' is derived from the _____ word 'communis'.

 - a) Roman
 - b) Greek
 - c) Latin
 - d) British
- 3) The modes of communication are called _____.

 - a) medium
 - b) both (a) and (c)
 - c) channel
 - d) none of the above
- 4) _____ is/are a channel(s) of communication.

 - a) phone calls
 - b) social media
 - c) video conferencing
 - d) all of the above
- 5) _____ is not a useful tip for effective communication.

 - a) Manage time loosely
 - b) Know your audience
 - c) Use silence as a conversational tool
 - d) Don't just hear but listen
- 6) _____ of the following is not a barrier to communication.

 - a) Semantic barriers
 - b) Filial barriers
 - c) Organisational barriers
 - d) Cultural barriers
- 7) _____ is transmitter in the theory of communication.

 - a) Receiver
 - b) Source
 - c) Sender
 - d) Channel
- 8) _____ of the following is not a characteristic of a skilled communicator.

 - a) He is timely and complete
 - b) He is aware of emotions
 - c) He is an active listener
 - d) He is simple & incomplete
- 9) _____ is not a type of listening.

 - a) Discriminative listening
 - b) critical listening
 - c) Empathetic listening
 - d) Sympathetic listening

- 10) _____ of the following is not a benefit of active listening.
- It resolves conflicts
 - It builds trust and strong relationships
 - It empowers you as a follower
 - It enables you to identify or anticipate problems & empowers you as a leader
- 11) The three stages in the process of reading are _____.
- pre-reading
 - both (a) and (c)
 - during reading and after reading
 - none of the above
- 12) _____ of the following cannot be included in the process of effective reading.
- It is a way of reading that helps us to reflect on a written text
 - It is a way of reading that helps us to understand & evaluate
 - Both (a) and (b)
 - None of the above
- 13) _____ of the following is/are a benefit(s) of good communicator.
- It builds empathy
 - It builds trust & helps to handle conflicts better
 - It increases self awareness
 - All of the above
- 14) _____ of the following is not a disadvantage of written communication.
- Personality
 - Impersonality
 - Possibility of miscommunication
 - Lack of instantaneous feedback
- 15) _____ of the following is not true about perception.
- It is a conscious reception & selection and processing
 - It is an interpretation of information by our brain via all senses
 - Both (a) and (b)
 - none of the above
- 16) _____ of the following is/are a part(s) of body language.
a) Gestures & touch	b) All (a), (d) & (c)
c) voice	d) space

Q.2 Answer any four of the following questions in brief.

16

- Write a note on communication process.
- Write a note on the importance of communication.
- What are the various channels of communication?
- What are the barriers in communication?
- What do you mean by a skilled communicator?
- What is an effective communicator?

Q.3 Answer any two of the following questions.

16

- What is listening? Discuss in detail.
- Discuss in detail the benefits of active listening and the factors hampering listening?
- What are the various types of reading?
- What is SQ3R technique?

Q.4 Answer any one of the following questions.

16

a) What is good communication? Discuss in detail the art of good communication and its benefits?

OR

b) What is creative writing? Discuss it in detail.

Q.5 Answer the following question.

16

Explain the concept of body language in detail.

Seat No.	
----------	--

M.A. (English) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
English for Competitive Exams

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

Find out the part of speech of the underlined words.

- 1) Raju and Vinay visited India yesterday.

a) Noun	b) Pronoun
c) Conjunction	d) Interjection
- 2) My father told me a story last week.

a) Noun	b) Pronoun
c) Conjunction	d) Adjective
- 3) This scenery is very beautiful.

a) Noun	b) Pronoun
c) Adverb	d) Adjective
- 4) Anagha sat beside Ravi.

a) Pronoun	b) Conjunction
c) Preposition	d) Adverb
- 5) He runs fast.

a) Preposition	b) Adjective
c) Verb	d) Adverb
- 6) Zoolan was a fast bowler.

a) Preposition	b) Adjective
c) Conjunction	d) Adverb
- 7) She tried hard, but could not reach there.

a) Preposition	b) Conjunction
c) Preposition	d) Adverb
- 8) He is a player of Indian team.

a) Pronoun	b) Noun
c) Adverb	d) Adjective
- 9) He is a teacher.

a) Pronoun	b) Conjunction
c) Adverb	d) Adjective
- 10) The Godavary over flows its banks every year.

a) Noun	b) Conjunction
c) Adverb	d) Verb

- 11) Alas! He is dead.
 a) Conjunction
 b) Interjection
 c) Adverb
 d) Preposition
- 12) She gave me a word of friendly advise.
 a) Noun
 b) Conjunction
 c) Adverb
 d) Adjective

Direction for questions (13 to 16)**Choose the correct article.**

- 13) Hari can play _____ guitar.
 a) a
 b) an
 c) the
 d) no article
- 14) _____ lunch is ready.
 a) A
 b) An
 c) The
 d) No article
- 15) She is learning in _____ university.
 a) a
 b) an
 c) the
 d) no article
- 16) She came after _____ hour.
 a) a
 b) an
 c) the
 d) no article

Q.2 Write a critical appreciation of the following.**16**

- a) Hold fast to dreams
 For if dreams die
 Life is a broken-winged bird
 That cannot fly.
 Hold fast to dreams
 for when dream go
 Life is a barren field
 Frozen with snow
 -Langston Hughes
- b) My name is Ozymandias, king of kings:
 Look on my works, ye Mighty, and despair!
 Nothing beside remains. Round the decay
 Of that colossal wreck, boundless and bare
 The lone and level sands stretch far away.
 -P.B.Shelley
- c) Children we are all
 Of one great father, in whatever clime
 Nature or chance hath cast the seeds of life
 All tongues, all colours; neither after death
 Shall we be sorted into languages
 And tints, white, black and tawny, Greek and Goth,
 Northmen, and off spring of hot Africa

- d) The hamlet of the Chamars, where Kalua lived, was a short walk away and he was sure to be home at this Hour of the afternoon. The problem was that he would probably expect to be paid and she was hard put to think of something to offer him: she had no grain or fruit to spare, and as for money, there was not a dam's worth of cowrie-shells in the house. Having run through the alternatives, she realized that she had no option but to delve into the carved wooden chest in which her husband kept his supply of opium: the box was nominally locked, but Deeti knew where to find the key.

Q.3 Write the rules of the following punctuation. (Any two)

16

- 1) Full Stop
- 2) Comma
- 3) Colon
- 4) Question mark

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

16

a) Write a paraphrasing of the following passage.

Kalua lived in the Chamar-basti, a cluster of huts inhabited only by people of his caste. To enter the hamlet would have been difficult for Deeti and Kabutri, but fortunately for them, Kalua's dwelling lay on the periphery, not far from the main road to Ghazipur. Deeti had passed that way many times before and had often seen Kalua lumbering about, in his cart. To her eyes, his dwelling did not look like a hut at all, but had more the look of a cattle-pen; when she was within hailing distance of it, she came to a halt and called out: EyKalua? Kahoranelba? Oh Kalua? What're you up to?

b) Make a précis of the following passage.

The Halders of Raskhali were one of the oldest and most noted landed families of Bengal, and their boat was among the most luxurious to be seen on the river: the vessel was a brigantine-rigged pinnace-budgerow - an Anglicized version of the humbler Bengali bajra. A double-masted houseboat of capacious dimensions, the budgerow's hull was painted blue and grey, to match the Raskhali estate's livery, and the family's emblem - the stylized head of a tiger - was emblazoned on its prow and its sail. The main deck had six large staterooms, with Venetian windows and jillmilled blinds; it also boasted a grand, glittering reception chamber, a sheeshmahal, panelled with mirrors and fragments of crystals: used only on formal occasions, this cabin was large enough to stage dances and other entertainments. Although sumptuous meals were often served on the budgerow, the preparation of food was not permitted anywhere on the vessel. Though not Brahmins, the Halders were orthodox Hindus, zealous in the observance of upper-caste taboos and in following the usages of their class: to them, the defilements associated with the preparation of food were anathema. When at sail, the Halderbudgerow always towed another, smaller boat in its wake, a pulwar; this second vessel served not only as a kitchen-tender, but also as a floating barracks for the small army of piyadas, paiks and other retainers who were always in attendance on the zemindar.

Q.5 Read the following passage and answer the questions below it.

But money, if not mastered, can bring ruin as well as riches, and for the Halders the new stream of wealth was to prove more a curse than a blessing. As a family, their experience lay in the managing of kings and courts, peasants and dependants: although rich in land and property, they had never possessed much by way of coinage; what there was of it, they disdained to handle themselves, preferring to entrust it to a legion of agents, gomustas and poor relatives. When the old zemindar's coffers began to swell, he tried to convert his silver into immovable wealth of the kind he best understood - land, houses, elephants, horses, carriages and, of course, a budgerow more splendid than any other craft then sailing on the river. But with the new properties there came a great number of dependants who had all to be fed and maintained; much of the new land proved to be uncultivable, and the new houses quickly became an additional drain since the Raja would not suffer them to be rented. Learning of the zemindar's new source of wealth, his mistresses - of whom he had exactly as many as there were days in the week, so as to be able to spend each night in a different bed - grew more exigent, vying with each other in asking for gifts, baubles, houses, and jobs for their relatives. Always a doting lover, the old zemindar gave in to most of their demands, with the result that his debts increased until all the silver Mr Burnham earned for him was being channelled directly to his creditors. Having no more capital of his own to give to Mr Bumham, the Raja came increasingly to depend on the commissions paid by those who entrusted him to be their go-between: this being the case, he had also to expand the circle of investors, signing a great many promissory notes - or hundees as they were known in the bazar.

1) What is this passage about?	03
2) Why does the author say that but money, if not mastered, can bring ruin as well as riches?	03
3) What does the author speak about the Halders?	03
4) What is the immovable wealth mentioned in the passage?	03
5) Write the synonyms for the words.	04
a) ruin	
b) capital	
c) vye with	
d) peasants	

Seat No.	
----------	--

M.A. (English) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Communicative English

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 16

- 1) _____ of the following is a Latin word often used in English.
 - a) Bonafide
 - b) status quo
 - c) bon voyage
 - d) both a and b
- 2) _____ of the following is an Indian word often used in English.
 - a) status quo
 - b) Pro bono
 - c) Kurta
 - d) none of the above
- 3) The word *odiot* in English has come from _____ language.
 - a) Latin
 - b) Greek
 - c) African
 - d) French
- 4) _____ the following is not an Indian word that is used in English.
 - a) Bunglow
 - b) Payjama
 - c) Papad
 - d) Neat
- 5) The word *chutney* in English is from _____ Indian language named.
 - a) Hindi
 - b) Marathi
 - c) Tamil
 - d) Kannada
- 6) The words *dal, shampoo, jungle, bangles, avatar, bhelpuri* etc. often used in English are from _____ languages.
 - a) American
 - b) African
 - c) Indian
 - d) Canadian
- 7) The word *Curriculum Vitae* is _____ word in English.
 - a) Indian
 - b) American
 - c) British
 - d) none of the above
- 8) The word *resume* is _____ word in English.
 - a) Indian
 - b) American
 - c) British
 - d) none of the above
- 9) of the following statement is/are true about skimming.
 - a) It is a rapid reading
 - b) It is used to get a general overview of the material
 - c) It is one of the types of reading
 - d) All of the above

- 10) _____ of the following is/are true about inferring.
- It needs prior knowledge
 - It needs the information stated in a text to draw conclusion
 - It is a sort of reading between the lines
 - All of the above
- 11) In a notice _____ is called eye catcher.
- Head
 - Body
 - Authority/contact person's signature
 - none of the above
- 12) The words *notice* or *public notice* come under the _____ of the notice.
- Heading
 - date
 - Salutation
 - body
- 13) _____ of the following come(s) under the preparation of interview.
- Preparing a reference list
 - Be on time Know the interviewer's name its spelling and pronunciation
 - Bring several copies of your age
 - All of the above
- 14) The version of the meeting plan shared with meeting attendees is called a/an_____
- Quorum
 - notice
 - Agenda
 - none of the above
- 15) _____ of the following is not a type of reading.
- Skimming
 - scanning
 - Inferring
 - scattering
- 16) _____ of the following is not among the essentials of a meeting.
- Notice
 - agenda
 - Forum
 - quorum

Q.2 Answer any four of the following questions in brief.

16

- What is listening? Comment on the purpose of listening.
- Write a note on skimming as a sort of reading.
- What is a book review?
- What are the parts of notice?
- Comment on the role of chairperson in the meeting.
- Write a note on the halo effect in interview

Q.3 Answer any two of the following questions.

16

- What is an agenda? Explain the concept of agenda with a suitable example.
- What is reading? Discuss the various types of reading.
- Comment on the foreign influence on the English language with suitable examples.
- What are the active listening skills?

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **16**

Suppose you are working as a manager in a company and you are to organize a meeting on the problems of the workers. Prepare a notice and agenda for the said meeting.

OR

Suppose you are applying for the post of manager in the company. Prepare a resume for it.

Q.5 What is a meeting? Discuss the essentials of a meeting in detail. **16**

Seat
No.

Set P

M.A. (Urdu) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Inshaiya Nigari

Day & Date: Saturday, 25-02-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

16

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) مصنف نے چینی کا پیالہ کہاں سے خریدا تھا؟

(A) بازار (B) میلے (C) مآل (D) آل انڈیا نمائش

(2) کس شاعری میں پھولوں، جھیلوں، سمندروں اور سانپوں کے متعلق لکھا جاتا ہے؟

(A) مزاحیہ شاعری (B) طنزیہ شاعری (C) ہجویہ شاعری (D) چینی شاعری

(3) کس مجلس میں مرزا غالب کا انتظار کیا جا رہا تھا؟

(A) دور جدید کے شعراء کی مجلس (B) مجلس عامہ
(C) تعلیمی مجلس (D) مجلس شعراء

(4) نظم "عشق" کس نے تحریر کی ہے؟

(A) ڈاکٹر خالص (B) ڈاکٹر محمد حسن
(C) مرزا غالب (D) ہیراجی

(5) نظم "لگائی" کس شاعر کی تخلیق ہے؟

(A) علامہ اقبال (B) مرزا غالب
(C) مولانا حالی (D) پروفیسر غنیظ

(6) کس مضمون میں نوجوانوں اور بچوں کو مستقبل سنوارنے کی ترغیب دی ہے؟

(A) امید کی خوشی (B) گزرا ہوا زمانہ
(C) میں ایک میاں ہوں (D) ہاسٹل میں پڑھنا

(7) کس شرط پر لڑکے کو فلم دیکھنے کی اجازت ملتی ہے؟

- (A) باہر نہ کھانے
(B) ادھر ادھر نہ گھومنے
(C) بچوں کو ساتھ لے جانے
(D) والد صاحب کو ساتھ لینے

(8) "میں ایک میاں ہوں" اس مضمون میں میاں کی بیوی کا کیا نام تھا؟

- (A) روشن آرا (B) جہاں آرا (C) فاطمہ (D) زہرہ

(9) لڑکا ہاسٹل کے فوائد کے متعلق کس کو ہر وقت بتاتا رہتا تھا؟

- (A) بھائی بہن (B) ماں (C) والد صاحب (D) دوستوں

(10) مرزا صاحب کو میاں کے گھر میں کس نام سے یاد کیا جاتا تھا؟

- (A) موٹے کبوتر با
(B) کھیسویار
(C) بوڑھا آدمی
(D) کھوسٹ میاں

(11) اپنے گھر کے آنگن میں کس کو دیکھ کر میاں بدحواس ہو جاتا ہے؟

- (A) روشب آرا (B) سسر (C) ساس (D) انسپکتر

(12) لوگ سب سے اعلیٰ کس کو سمجھتے ہیں؟

- (A) بادشاه
(B) دولت
(C) زبورات
(D) عقل

(13) کون سا۔۔۔۔۔ تہہ خانوں میں بند کر دیا گیا ہے

- (A) پولس
(B) چور
(C) قیدی
(D) سپاہی

(14) امید کی راہ کتنے چیزوں سے طے ہوتی ہے؟

- (A) چار (B) تین (C) دس (D) پندرہ

(15) ہر مذہبی انسان اپنے مذہب میں کس چیز کو مقدس سمجھتا ہے؟

- (A) رسم و رواج (B) قواعد مذہب (C) اصولوں (D) مذہبی کتاب

(16) سو میں سے کتنے ایسے شخص اس قابل ہوتے ہیں کہ کسی دقیق معاملے میں رائے دے؟

- (A) ایک (B) دس (C) بیس (D) چار

16

سوال نمبر. 2. مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھیے: (کوئی چار)

(1) "میں ایک میاں ہوں" کی کہانی کا مختصر اُبیان کیجیے۔

(2) چینی شاعری کی خوبیوں پر تبصرہ کیجیے۔

(3) "سویرے جو کل میری آنکھ کھلی" میں لالہ جی کا جگانے کا انداز بیان کیجیے۔

(4) "امید کی خوشی" کے کرداروں کے بیان پر اظہار خیال کیجیے۔

(5) ہاسٹل میں پڑھنا میں والد صاحب کے کردار پر روشنی ڈالیں۔

(6) سائیکل کی سواری کے کرداروں پر بحث کیجیے۔

16

سوال نمبر. 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے: (کوئی دو)

(1) "میں ایک میاں ہوں" کے کرداروں کے حالات زندگی کے بارے میں بتائیے۔

(2) "امید کی خوشی" کی کہانی اپنے الفاظ میں بیان کیجیے۔

(3) غالب جدید شعراء کی مجلس میں اپنے کلام پر کس طرح تبصرہ کرتے ہیں لکھیے۔

(4) سر سید احمد خان کی انشاء بر پروازی پر نوٹ لکھیے۔

16

سوال نمبر. 4. مفصل جواب لکھئیے: (کوئی ایک)

(1) "رسم و رواج" اس مضمون میں رسم و رواج کی اہمیت بیان کیجیے۔

(2) چینی شاعری کی خصوصیات مفصل بیان کیجیے۔

16

سوال نمبر. 5. کنہیا لال کپور کی انشاء پروازی پر تفصیلی نوٹ لکھیے۔

M.A. (Urdu) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Fort William College

Max. Marks: 80

16

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) نہال چند لاہوری۔۔۔۔۔ میں جا بسے۔

(B) کراچی

(A) لاہور

(D) حیدر آباد

(C) ڈھاکا

(2) گلگرسٹ کے انگلستان لوٹنے کے بعد شعبہ ہندوستانی کا دوسرا ایرو فیسر۔۔۔۔ کو مقرر کیا تھا۔

(B) جیمس مونٹ

(A) لارڈ ویلر

(D) جیمس جوائس

(C) پیٹرسن

(3) جان گلکرسٹ ہندوستانی کے لیے۔۔۔۔۔ رسم الخط کا حامی تھا۔

(B) فارسی

(A) عربی

(D)رومن

(C) ہندی

(4) فورٹ ولیم کالج۔۔۔۔۔ صدی کا ادارہ تھا۔

(B) ستر ہوئیں

(A) سولہویں

(D) انیسویں

(C) اٹھارہویں

(5) میر شیر علی افسوس کے والد کا نام کیا تھا۔

(B) سید ظفر حسین

(A) سید جعفر حسین

(D) سید اسرار حسین

(C) سید مظفر حسین

(6) فورٹ ولیم کالج کو۔۔۔۔۔ کے حکم سے 24 جنوری 1854ء کو بند کیا گیا۔

(B) مسٹر واکر

(A) لارڈ ڈلہوزی

(D) پروفیسر آرنالڈ

(C) جان گلکرسٹ

7) فورٹ ولیم کالج کا مقصد----- ملازمین کو ہندوستانی زبان سے واقف کرانا تھا۔

(A) انگریز (B) عیسائی

(C) مسلمان (D) ہندو

8) فورٹ ولیم کالج کے شعبہ ہندوستانی کے پہلے میر منشی----- تھے۔

(A) مرزا کاظم علی جوان (B) میر بہادر علی حسینی

(C) نہال چند لاہوری (D) مرزا علی لطف

9) میر امن کہاں کے رہنے والے تھے۔

(A) باپڑ (B) تونسہ

(C) دہلی (D) لکھنؤ

10) اردو فارسی شعبے کا پہلا نائب میر منشی----- تھا۔

(A) گجراتی ہندو (B) راجستھانی ہندو

(C) بنگالی ہندو (D) مہاراشٹرین ہندو

11) آرائس محفل----- قصہ حاتم طائی سے ماخوذ ہے۔

(A) سنسکرت (B) فارسی

(C) اڑیہ (D) ترکی

12) مرزا علی لطف کی مثنوی کا نام کیا ہے۔

(A) قصہ مہر افروز (B) بوستان خیال

(C) یوسف زلیخا (D) نیرنگ خیال

13) مرغوب القلوب----- زبان کی تصنیف ہندپیش کا ترجمہ ہے؟

(A) ماگدھی (B) شورسینی

(C) سنسکرت (D) اپ بھرنش

14) حیدر بخش حیدری کہاں کے رہنے والے تھے۔

(A) اکبر آباد (B) حیدر آباد

(C) مراد آباد (D) شاہجہاں آباد

(15)-----نے میرا فسوس کو دو سو روپیے ماہوار پر تقرر کیا تھا۔

- (A) کرنل اسکاوٹ
(B) جان گلکرسٹ
(C) کرنل ہالرائڈ
(D) لارڈ وولزلی

(16)-----ملاوا عظمیٰ حسین کاشفی کی روضۃ الشہداء کا ترجمہ اور خلاصہ ہے۔

- (A) گل بکاولی
(B) گل صنوبر
(C) گل مغفرت
(D) گل تر

16

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)

(1) فورٹ ولیم کالج کے قیام کا مقصد بیان کیجیے۔

(2) فورٹ ولیم کالج کا قیام کب اور کیسے ہوا؟

(3) مرزا علی لطف کا تعارف لکھیے۔

(4) میر بہادر علی کے نام سے فورٹ ولیم کالج میں کتنی کتابیں منسوب ہیں؟

(5) "گلزارِ ابراہیم" کا تعارف لکھیے۔

(6) "گلشن ہند" کا تعارف لکھیے۔

16

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔ (کوئی دو)

(1) میر شیر علی افسوس کے کارناموں کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(2) سید حیدر بخش حیدری کے کارناموں کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(3) نہال چند لاہوری کے کارناموں کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(4) فورٹ ولیم کالج میں جان گلکرسٹ کا کیا مقام ہے؟

16

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے:- (کوئی ایک)

(1) فورٹ ولیم کالج میں میرامن دہلوی کی خدمات کا تعین کیجیے۔

(2) فورٹ ولیم کالج کے قیام کا پس منظر بیان کیجیے۔

16

سوال نمبر 5. فورٹ ولیم کالج کے شعبہ تصنیف و تالیف کا مفصل جائزہ لیجیے۔

Seat
No.

Set P

M.A. (Urdu) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Khaka Nigari

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

16

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

- (1) "نذیر احمد کی کہانی کچھ میری کچھ ان کی زبانی" کس کا تحریر کردہ خاکہ ہے؟
 (A) فرحت اللہ بیگ (B) رشید احمد صدیقی (C) علامہ اقبال (D) آل احمد سرور
- (2) "خواجہ غلام الثقلین" کس کا تحریر کردہ خاکہ ہے؟
 (A) رشید احمد صدیقی (B) محمد حسین آزاد (C) عبدالحق (D) عصمت چغتائی
- (3) "کندن" کس کا تحریر کردہ خاکہ ہے؟
 (A) مجنوں گور کھپوری (B) عبادت بریلوی (C) منٹو (D) رشید احمد صدیقی
- (4) "ایک وصیت کی تعمیل" میں کس کا خاکہ بیان کیا گیا ہے؟
 (A) مجنوں گور کھپوری (B) وحید الدین سلیم (C) وقار عظیم (D) مرزا غالب
- (5) عصمت چغتائی نے کس کا خاکہ لکھا ہے؟
 (A) والد (B) شوہر (C) بھائی (D) بیٹے
- (6) خاکہ کے معنی۔۔۔۔۔ ڈھانچہ یا لکیروں کی مدد سے بنائی ہوئی تصویر کے ہیں۔
 (A) کچا نقشہ (B) پکا نقشہ (C) طویل نقشہ (D) مختصر نقشہ
- (7)۔۔۔۔۔ کو اردو کا پہلا باقاعدہ خاکہ نگار کہا جاتا ہے۔
 (A) مولوی نذیر احمد (B) سر سید احمد (C) مولانا حالی (D) فرحت اللہ
- (8) "قلمی چہرے" کس کے خاکوں کا مجموعہ ہے؟
 (A) مولوی چراغ علی (B) خواجہ حسن نظامی (C) آل احمد سرور (D) سجاد ظہیر

(9) نام دیو کون تھا؟

(A) تاجر (B) کلرک (C) باغ کامالی (D) وکیل

(10) "کندن" کیا بجاتا ہے؟

(A) دف (B) کالج کا گھنٹہ (C) موسیقی (D) ڈھول

(11) نذیر احمد کی کہانی کچھ میری کچھ ان کی زبانی "کتنے صفحات کا خاکہ ہے؟

(A) 20 (B) 30 (C) 50 (D) 56

(12) اردو میں خاکہ نگاری کے ابتدائی اور نامکمل نمونے کس تصنیف میں ملتے ہیں؟

(A) آب حیات (B) سب رس (C) قطب مشتری (D) مقدمہ شعر و شاعری

(13) مولوی عبدالحق کے خاکے کا نام کیا ہے؟

(A) ایک وصیت کی تعمیل (B) دوزخی (C) گدڑی کا لال نور خان (D) کندن

(14) رشید احمد صدیقی کے طویل خاکے کا نام کیا ہے؟ جو کتابی صورت میں شائع ہوا۔

(A) مرزا غالب (B) ذاکر صاحب (C) مالک رام (D) دلی کی عجیب ہستیاں

(15) خاکہ نگاری کی کتنی قسمیں ہیں؟

(A) دو (B) تین (C) چار (D) پانچ

(16) خاکہ نگاری کا شمار اردو کی کون سی صنف میں ہوتا ہے؟

(A) سوانحی ادب (B) تنقیدی (C) غیر افسانوی (D) افسانوی

16

سوال نمبر 2. مختصر جواب لکھیے: (کوئی چار)

(1) خاکہ کی تعریف بیان کیجئے۔

(2) کندن کی شخصیت پر روشنی ڈالیے۔

(3) نام دیومالی کی شخصیت پر روشنی ڈالیے۔

(4) سر محمد اقبال کی شخصیت پر روشنی ڈالیے۔

(5) ڈاکٹر انصاری کی شخصیت پر روشنی ڈالیے۔

(6) مرحوم اصغر گونڈوی کی شخصیت پر روشنی ڈالیے

16

سوال نمبر. 3. درج ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔ (کوئی دو)

(1) خاکہ نگاری کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالیے۔

(2) خاکہ "گدڑی کا لعل نور خان" کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(3) رشید احمد صدیقی کی خاکہ نگاری کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

(4) مولوی عبدالحق کی خاکہ نگاری کا اجمالی جائزہ لیجیے۔

16

سوال نمبر. 4. مفصل جواب لکھیے:- (کوئی ایک)

(1) خاکہ نگاری کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالیے۔

(2) خاکہ "ایک وصیت کی تعمیل" کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

16

سوال نمبر. 5. خاکہ "نذیر احمد کی کہانی کچھ میری کچھ ان کی زبانی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیے۔

Seat
No.

Set P

M.A. (Urdu) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Dehli College

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

16

سوال نمبر 1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

(1) 1823ء کے اواخر میں کس نے ایک مطبوعہ گشتی چھٹی دہلی کے نام جاری کی؟

(A) مجلس تعلیم عامہ (B) کالج کمیٹی (C) پرنسپل (D) کالج پروفیسر

(2) مسٹر ایف تبروس کا تقدیر کالج کے پرنسپل کے عہدہ پر ماہانہ کتنے روپیے پر ہوا؟

(A) 200 روپیے (B) 1000 روپیے (C) 600 روپیے (D) 175 روپیے

(3) دہلی کالج کے تعلیمی نصاب میں کس نے مفید اصلاحیں کیں؟

(A) مسٹر ٹیلر (B) ضیاء الدین خان (C) اشیر بنگر (D) پروس

(4) کس کی رائے میں مولوی امام بخش صہبائی بڑے فارسی ادیب تھے؟

(A) ڈاکٹر عبدالحق (B) سر سید (C) ضیاء الدین خان (D) مولوی ذکاء اللہ

(5) "Maxima & Minima" اس کتاب کے مصنف کون ہیں؟

(A) پروفیسر پروس (B) مسٹر ٹیلر (C) پروفیسر رام چند (D) مولوی ذکاء اللہ

(6) پروفیسر رام چندر کے والد کیا کام کرتے تھے؟

(A) استاد (B) پرنسپل (C) نائب تحصیلدار (D) وکیل

(7) مسٹر ٹیلر نے اردو فارسی کس سے پڑھی تھی؟

(A) مولوی ضیاء الدین خان (B) مولوی ذکاء اللہ (C) مولوی محمد باقر (D) سر سید

(8) اشیر نگر کس قوم کا باشندہ تھا؟

- (A) لندن (B) ہائیڈل برگ (C) جرمنی (D) ہالینڈ

(9) ڈاکٹر اسہر نگر نے ایم۔ ڈی کی سند کب حاصل کی؟

- (A) 1836ء (B) 1832ء (C) 1839ء (D) 1859ء

(10) کس استاد کی سرپرستی نے مولوی ذکاء اللہ کو ریاضی داں بنادیا؟

- (A) سر سید احمد خان (B) ارسطو
(C) مولوی ضیاء الدین خان (D) پروفیسر رام چندر

(11) مشرقی علوم کے ساتھ مغربی علوم کی نصاب میں کس نے جگہ دی؟

- (A) مسٹر پریولیس (B) مولوی ذکاء اللہ (C) مسٹر ٹیلر (D) اسہر نگر

(12) افسران فوج کے درجہ اعلیٰ کے واسطے کون سی کتاب لکھی گئی؟

- (A) انشاء اردو (B) گلستان سعیدی
(C) Maxima & Minima (D) فوائد الناظرین

(13) پرنسپل کس کو پروفیسروں کی جان سمجھتے تھے؟

- (A) پرافیسر ابلس (B) پروفیسر رام چندر
(C) ڈاکٹر عبدالحق (D) اسہر نگر

(14) مسٹر بروس کا تقرر کالج کے پرنسپل کے عہدہ پر کب ہوا؟

- (A) 1841ء (B) 1842ء (C) 1859ء (D) 1860ء

(15) دہلی کالج میں انگریزی شعبہ کب جاری کیا گیا؟

- (A) 1827ء (B) 1830ء (C) 1836ء (D) 1840ء

(16) ایجوکیشنل کمیٹی کا وجود کب ظہور میں آیا؟

- (A) 1835ء (B) 1832 (C) 1840ء (D) 1830ء

16

سوال نمبر 2. مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جوابات لکھیے: (کوئی چار)

(1) شمس العلماء مولانا ذکاء اللہ کی پیدائش اور خاندان پر نوٹ لکھیے۔

(2) لارڈ مینٹنگ کے رزیولیشن جیسے تاریخی حیثیت حاصل ہوئی بیان کیجئے۔

(3) مدرسہ غازی الدین کے حالات زندگی پر مختصر نوٹ لکھیے۔

(4) مجلس تعلیم عامہ کے کاموں پر روشنی ڈالیے۔

(5) مسٹر رام چندر کے حالات اور ادبی کارناموں پر نوٹ لکھیے۔

(6) مولوی ضیاء الدین خان کے حالات زندگی پر تبصرہ کیجیے۔

16

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔ (کوئی دو)

(1) مسٹر تروس کے کارنامے کون کون سے تھے؟ بیان کیجیے۔

(2) دہلی ورٹیکلر سوسائٹی پر روشنی ڈالیے۔

(3) مولوی ذکاء اللہ اور دہلی کاغذ پر اظہارِ خیال کیجیے۔

(4) مولوی ضیاء الدین خان کی نثر نویسی پر مختصر نوٹ تحریر کیجیے۔

16

سوال نمبر 4. مفصل جواب لکھیے:- (کوئی ایک)

(1) مسٹر رام چندر کی ادبی خدمات پر تفصیلی نوٹ لکھیے۔

(2) دہلی ورٹیکلر سوسائٹی کے خدمات پر روشنی ڈالیے۔

16

سوال نمبر 5. ذریعہ تعلیم پر تفصیلی نوٹ تحریر کیجیے۔

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Kannada) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Vyavaharika Kannada

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

16

- 1) ವಿದ್ಯೆಗೆ _____ ಭೂಷಣ
 - 1) ಅಲಂಕಾರವೇ
 - 2) ಉಡುಪು
 - 3) ವಿನಯವೇ
 - 4) ಅಂದವೇ
- 2) ಗುರು+ಉಪದೇಶ = ?
 - 1) ಗುರುಪದೇಶ
 - 2) ಗುರುಪದೇಶ
 - 3) ಗುರುವಪದೇಶ
 - 4) ಗುರುಉಪದೇಶ
- 3) 'ಕಾವ್ಯ'ದ ತದ್ಭವ ರೂಪ
 - 1) ಕಾವ
 - 2) ಕಾವಯ
 - 3) ಕವಿ
 - 4) ಕಬ್ಬ
- 4) ಮನಃ+ರಂಜನೆ = ?
 - 1) ಮನರಂಜನೆ
 - 2) ಮನೋರಂಜನೆ
 - 3) ಮನರಂಜನ
 - 4) ಮನೋರಂಜನಃ
- 5) ಭಾಷೆ ಒಂದು _____ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.
 - 1) ಮಾತಿನ
 - 2) ಸಂಪರ್ಕ
 - 3) ಭಾಷಣದ
 - 4) ಉಕ್ತಿ
- 6) ಕನ್ನಡವು ಈ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.
 - 1) ದ್ರಾವಿಡ
 - 2) ಆರ್ಯ
 - 3) ಇಂಡೋಆರ್ಯನ್
 - 4) ಲ್ಯಾಟಿನ್
- 7) 'ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಕನ್ನಡ' ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದವರು.
 - 1) ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ
 - 2) ಎನ್.ಆರ್.ಕೆ.
 - 3) ಎಚ್.ಸೈ
 - 4) ಎಂ.ಆರ್.ಶ್ರೀ
- 8) ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಮಾತುಕತೆ
 - 1) ಭಾಷಣ
 - 2) ಸಂಭಾಷಣೆ
 - 3) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
 - 4) ಉಪನ್ಯಾಸ
- 9) ಸರಕಾರಿ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸಂಬೋಧನೆ -
 - 1) ಮಾನ್ಯರೆ
 - 2) ಸ್ವಾಮಿ
 - 3) ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ
 - 4) ಮಹಾಶಯರೆ

- 10) 'ಉಪಕಾರ' ಪದದ ವಿರದ್ಧ ಪದ
 1) ಆಉಪಕಾರ 2) ಮಮಕಾರ
 3) ನಿರ್ಮಲಕಾರ 4) ಅಪಕಾರ
- 11) ಪಂಪನು ಕನ್ನಡದ _____ ಕವಿ
 1) ನವ್ಯಕವಿ 2) ನವೋದಯಕವಿ
 3) ಆದಿಕವಿ 4) ಬಂಡಾಯಕವಿ
- 12) ತಣ್ಣೀರೆರೆಚು ಎಂದರೆ
 1) ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡು 2) ನಿರಾಸೆಯುಂಟು ಮಾಡು
 3) ನೋವುಮಾಡು 4) ಕಷ್ಟಕೊಡು
- 13) ಉಪಕಾರಬಯಸಿ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರ ಈ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ -
 1) ಸೂಚನೆ 2) ಮನವಿ
 3) ಆಕ್ಷೇಪಣೆ 4) ಹಾರೈಕೆ
- 14 ಮಣಿಹಾಕು ಇದರರ್ಥ
 1) ಕುಳ್ಳಿರಿಸು 2) ಆಧಾರಕೊಡು
 3) ಗೌರವನೀಡು 4) ಸರಿಯಾಗಿರಿಸು
- 15 ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವಾಗ ಬಳಸುವದು -
 1) ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು 2) ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
 3) ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು 4) ವಂದನೆಗಳು
- 16 ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪದದ ವಿರುದ್ಧ ಶಬ್ದ
 1) ಕುಪ್ರಸಿದ್ಧ 2) ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ
 3) ಪ್ರಸಿದ್ಧ 4) ನಪ್ರಸಿದ್ಧ

ಪ್ರ.2 ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ 4 ಕೈ):

16

- 1) ಭಾಷೆ
- 2) ಸಂದರ್ಶನ
- 3) ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ
- 4) ಜಾಹೀರಾತು
- 5) ಪ್ರಬಂಧ
- 6) ವರದಿಗಳು

ಪ್ರ.3 ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ 2 ಕೈ) :

16

- 1) ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಭಾಷಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 3) ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 4) ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸವಿಸ್ತಾರ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ 1 ಕೈ) :

16

- 1) ವ್ಯವಹಾರ ಪತ್ರದ ವಿವಿಧ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
- 2) ಭಾಷೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸೋದಾಹರಣದಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

16

ಭಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (Kannada) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Madhyama Kannada

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

16

- 1) Mass Media ಅಂದರೆ _____
 1) ಸಮೂಹ
 2) ಸಾಮೂಹಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ
 3) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ
 4) ಪತ್ರಿಕೆ
- 2) ಅಂತರ್ಜಾಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ದೇಶ _____
 1) ಅಮೇರಿಕ
 2) ಚೈನ
 3) ಭಾರತ
 4) ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
- 3) ಇಂದಿನ ಯುಗವನ್ನು _____ ಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ
 1) ಕೃಷಿ
 2) ಶಿಲಾಯುಗ
 3) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ
 4) ಮಧ್ಯಯುಗ
- 4) 'ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸಾಧನಗಳೇ' _____
 1) ವಿಕಾಸ
 2) ಮಾಧ್ಯಮ
 3) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ
 4) ನಾಗರಿಕತೆ
- 5) ರೇಡಿಯೋ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, ದೂರದರ್ಶನ, ಚಲನಚಿತ್ರ ಇವು _____
 1) ಸಂಘಗಳು
 2) ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು
 3) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು
 4) ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- 6) ಕಂಪ್ಯೂಟರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದವರು _____
 1) ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಬ್ಯಾಬೇಜ
 2) ಫಿಲಿಫ್
 3) ಮಾರ್ಕೋನಿ
 4) ಎಡಿಸನ್
- 7) ಭಾರತದ ಮೊದಲ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ _____
 1) ದಿ. ಹಿಂದು
 2) ದಿ ಬೆಂಗಾಲ ಗೆಜೆಟ್
 3) ಟಾಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ
 4) ದಿ ಮೀರರ
- 8) ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ _____
 1) ಚಿತ್ರ
 2) ಕಾಗದ
 3) ಸುದ್ದಿ
 4) ಮಾರಾಟ
- 9) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ _____
 1) ಪ್ರಜಾವಾಣಿ
 2) ವಿಜಯವಾಣಿ
 3) ತರಂಗ
 4) ಕನ್ನಡಪ್ರಭ

- 10) ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಿನಿಮಾ ತೋರಿಸುವ ದೇಶ
 1) ಅಮೇರಿಕ 2) ಚೀನ
 3) ಇಟಲಿ 4) ಭಾರತ
- 11) ಮಾರ್ಕೋನಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ವಸ್ತು
 1) ರೇಡಿಯೋ 2) ವಿದ್ಯುತ
 3) ರಡಾರ 4) ಬಂದೂಕ
- 12) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಅಂಚೆ ಎಂದರೆ _____
 1) SMS 2) STD
 3) ISD 4) E-mail
- 13) ರೇಡಿಯೋ _____
 1) ಆಕಾಶವಾಣಿ 2) ಆಗಸಧ್ವನಿ
 3) ಗಾಳಿಧ್ವನಿ 4) ದೂರಧ್ವನಿ
- 14) ಸಿನಿಮಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ _____
 1) ಬಯಾಸ್ಕೋಪ್ 2) ಚಲನಚಿತ್ರ
 3) ಮಾಯಾಚಿತ್ರ 4) ಸಮೂಹ ಚಿತ್ರ
- 15) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಆರಂಭವಾದ ಪತ್ರಿಕೆ _____ ಸಮಾಚಾರ.
 1) ಬೆಂಗಳೂರು 2) ಮಂಗಳೂರು
 3) ಬೀದರ್ 4) ಸೊಲ್ಲಾಪುರ
- 16) WWW ಎಂದರೆ _____
 1) World Wide Web 2) World Wide Webinar
 3) World Widden Web 4) Word Wide Web

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

16

- 1) ಪ್ರಮುಖ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ?
- 2) ರೇಡಿಯೋ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಹೇಗೆ ಆಗಿದೆ?
- 3) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂದರೇನು?
- 4) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಯಾವವು?
- 5) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳೆ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಗಳು ಬರೆಯಿರಿ?
- 6) ಇಂದಿಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿ ತಲುಪಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಯಾವವು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಗಿರಿ

16

- 1) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಅಪಾಯಗಳು
- 2) ಆಕಾಶವಾಣಿ
- 3) ಸಿನೆಮಾ
- 4) ವರದಿಗಾರ

ಪ್ರ.4 ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

16

- 1) ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಸ್ವರೂಪ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 1) ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.
ಮೊಬೈಲ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.A. (Sanskrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
सौंदर्यलहरी

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 उचितं पर्यायं चीत्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) 'सौंदर्यलहरी' ची रचना ——— यांनी केली.
अ) आद्य शंकराचार्य ब) महाकवी कालिदास
क) कवी भास ड) शेक्सपिअर
- 2) आद्य शंकराचार्यांना ——— असेही म्हणतात.
अ) भगवत्पाद ब) महाकवी
क) महर्षि ड) ललितकवी
- 3) सौंदर्याची लहरी म्हणजे ——— होय.
अ) सौंदर्यलहरी ब) लक्ष्मी
क) दुर्गा ड) गंगालहरी
- 4) सौंदर्यलहरी काव्यामध्ये ——— देवीची स्तुती केली आहे.
अ) गंगा ब) लक्ष्मी
क) दुर्गा ड) पार्वती
- 5) सौंदर्यलहरी ही आद्य शंकराचार्यांची ——— कृती आहे.
अ) मांत्रिक ब) तांत्रिक
क) वैषयिक ड) सामासिक
- 6) पार्वतीला ——— असेही म्हटले आहे.
अ) त्रिपुरसुंदरी ब) शकुंतला
क) सीता ड) विश्वसुंदरी
- 7) आद्य शंकराचार्य ——— संप्रदायाचे मानले जातात.
अ) वैष्णव ब) श्वेतांबर
क) श्रीविद्या ड) दिंगबर
- 8) तांबुलपुरमुखीं ——— नमामि।
अ) लक्ष्मीम् ब) कृष्णम्
क) शारदाम् ड) त्रिपुराम्
- 9) सौंदर्यलहरीचा पूर्वभाग ——— आहे.
अ) गंगालहरी ब) करुणलहरी
क) आनंदलहरी ड) गीतालहरी

- 10) त्रिपुरसुन्दरी म्हणजे ——— देवता होय.
 अ) शक्ती ब) विश्वसुंदरी
 क) रमणी ड) नदी
- 11) पहिल्या श्लोकामध्ये ——— छंद आहे.
 अ) गायत्री ब) अनुष्टुभ
 क) जगती ड) त्रिष्टुभ
- 12) हरिहर म्हणजे ——— होय.
 अ) शिवविष्णू ब) उमाशंकर
 क) लक्ष्मीविष्णू ड) सूर्यवरुण
- 13) त्रिपुरसुंदरी चे ——— हे विशेषण आहे.
 अ) सौभाग्यजननी ब) रमणी
 क) विश्वप्रिया ड) नंदिनी
- 14) त्रिपुरसुंदरी मुलाधारामध्ये ——— धारण करते.
 अ) विश्वतत्वाला ब) पृथ्वीतत्वाला
 क) तनुतत्वाला ड) आकाशाला
- 15) हृदयामध्ये त्रिपुरसुन्दरी ——— धारण करते.
 अ) मरुतत्त्व ब) जगत्तत्त्व
 क) तत्त्वज्ञान ड) वरीलपैकी सर्व
- 16) त्रिपुरसुंदरी ही ——— ची कन्या.
 अ) अंतरीक्षाची ब) पर्वताची
 क) शंकराची ड) इंद्राची

प्र.2 टिप्पणीं लिखत. (केवल 4)

16

- 1) आद्यशंकराचार्य
- 2) सौंदर्यलहरी
- 3) त्रिपुरसुन्दरी
- 4) तांबुलपुरमुखीं
- 5) श्रीविद्या
- 6) त्रिपुरसुंदरी चे तत्त्ववर्णन

प्र.3 ससंदर्भ उत्तरं लिखत. (केवल 2)

16

- 1) त्रिपुरां नमामि ।
- 2) मुररिपुवराहस्य भवति ।
- 3) भजन्ति त्वां धन्याः कतिचन चिदानन्दलहरीम् ।

प्र.4 त्रिपुरसुन्दरी चे वर्णन करा.

16

किंवा

तांत्रिकस्तोत्राचे वर्णन करा.

प्र.5 सौंदर्यलहरीचे रसग्रहण करा.

16

Seat No.	
-----------------	--

- 9) सेबी चे कार्य ——— शी संबंधित आहे.
अ) नाणे बाजार ब) भांडवल बाजार
क) राज्यवित्तीय धोरण ड) वरील सर्व
- 10) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना ——— साली झाली.
अ) 1951 ब) 1991
क) 1995 ड) 1998
- 11) ——— हा विदेशी भांडवलाचा प्रकार आहे.
अ) विदेशी ऋण ब) व्यापारी कर्ज
क) समन्याय गुंतवणुक ड) वरील सर्व
- 12) 1991 च्या वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणा ——— समितीशी संबंधित आहे.
अ) नरसिंहम ब) चक्रवर्ती
क) मनमोहन सिंह ड) वाय. व्ही. रेड्डी
- 13) सन 1962 मध्ये आयात-निर्यात धोरण समिती ——— यांच्या अध्यक्षतेखाली नियुक्त झाली.
अ) पी. चिंदबरम ब) मुद्दलीयार
क) नरसिंहम ड) एल. सी. गुप्ता
- 14) FEMA ——— शी संबंधित आहे.
अ) जीवनावश्यक वस्तू ब) सुवर्ण
क) विदेशी विनिमय ड) बँकिंग
- 15) मौद्रिक धोरण ——— कडून जाहिर केले जाते.
अ) आर.बी.आय. ब) नाबार्ड
क) नाफेड ड) वरील सर्व
- 16) डब्ल्यु. टी. ओ. चे मुख्यालय ——— येथे आहे.
अ) जिनिव्हा ब) नवी दिल्ली
क) इंग्लंड ड) वाशिंग्टन

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) लघु उद्योग म्हणजे काय?
- ब) भांडवल बाजार स्पष्ट करा.
- क) जागतिकीकरण म्हणजे काय?
- ड) FEMA या शब्दाचे पूर्ण रुप सांगा.
- इ) बहुराष्ट्रीय कंपनी म्हणजे काय?
- ई) रेपो रेट म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) लघु उद्योगाच्या समस्या स्पष्ट करा.
 ब) खाजगीकरणाचा औद्योगिक क्षेत्रावरिल परिणाम स्पष्ट करा.
 क) वित्तीय क्षेत्रातील सुधारणा स्पष्ट करा.
 ड) भारतातील विदेशी भांडवलाची भूमिका सांगा

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **16**
- 1) भारतातील लघु उद्योगांची भूमिका सांगा.
 - 2) भारतातील किंमत वर्तन स्पष्ट करा.
- प्र.5** भारतातील अर्थव्यवस्थेतील विविध क्षेत्रावरील जागतिक व्यापार संघटनेच्या परिणामांची चर्चा करा. **16**

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

16

- 1) _____ is one of the problems of sick industries in India.

a) Low capital	b) Old machinery
c) Corrupted Administration	d) All above
- 2) India's second Industrial Policy introduced in _____.

a) 1947	b) 1948
c) 1951	d) 1956
- 3) _____ is the instrument of monetary policy.

a) Cash reserve ratio	b) Bank Rate
c) Statutory liquidity ratio	d) All above
- 4) The Globalization process started in India in _____.

a) 1947	b) 1981
c) 1991	d) 2001
- 5) RBI is established in _____.

a) 1933	b) 1934
c) 1935	d) 1936
- 6) Money market transaction period is _____.

a) Long period	b) Medium period
c) Short period	d) None of these
- 7) _____ industries provide more employment opportunities.

a) Small scale	b) Big
c) Agriculture	d) None of them
- 8) Capital market provides _____ capital.

a) Short run	b) Long run
c) Fixed	d) All above
- 9) SEBI's functioning is release to _____.

a) Money market	b) Capital market
c) Fiscal policy	d) All above
- 10) World Trade Organization established in _____.

a) 1951	b) 1991
c) 1995	d) 1998
- 11) _____ is a form of Foreign Capital.

a) Foreign aid	b) Commercial borrowing
c) Equity investment	d) All of these

- 12)** 1991's financial sector reforms are related to _____ committee.
a) Narsimham b) Chakrawarti
c) Manmohan Singh d) Y.V. Reddy
- 13)** Import and export policy committee was appointed in 1962 under the Chairmanship of _____.
a) P. Chidambaran b) Mudaliyar
c) Narsimham d) L.C. Gupta
- 14)** FEMA is associated with _____.
a) Essential goods b) Gold
c) Foreign exchange d) Banking
- 15)** Them monetary policy is declared by _____.
a) R.B.I. b) NABARD
c) NAFED d) All of these
- 16)** The head quarter of WTO is situated at _____.
a) Geneva b) New Delhi
c) England d) Washington

Q.2 Write Short Notes. (Any Four)

16

- What is small scale industry?
- Explain Capital market.
- What is Globalization?
- What is the long form of FEMA?
- What is a Multinational company?
- What is repo rate?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- Explain problems of small scale industries.
- Explain impact of privatization on industrial sector.
- Explain financial sector reforms.
- State the role of foreign capital in India.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

16

- State the role of small scale industries in India.
- Explain price behaviour in India.

Q.5 Discuss impact of WTO on different sector of Indian economy.

16

Seat No.	
-----------------	--

- 9) 'एडीबी' ची स्थापना ---- वर्षात झाली.
 अ) 1966 ब) 1969
 क) 1949 ड) 1960
- 10) युरो डॉलर चलन बाजार प्रथम ---- ने सुरु केली.
 अ) भारत ब) फ्रान्स
 क) जर्मनी ड) इंग्लंड
- 11) आयडीए ---- वर्षात स्थापना केली.
 अ) 1991 ब) 2001
 क) 1960 ड) 1975
- 12) आयडीबीआय ---- वर्षात स्थापना केली.
 अ) 1970 ब) 1946
 क) 1985 ड) 1964
- 13) 'सेबी' ---- साठी स्थापना केली आहे.
 अ) आरबीआय नियंत्रित करण्यासाठी
 ब) शेअर बाजारावर नियंत्रण ठेवणे
 क) जास्तीत जास्त नफा मिळवण्यासाठी
 ड) वरील सर्व
- 14) दीर्घ मुदतीची कर्ज ---- द्वारे दिले जाते.
 अ) मनी मार्केट ब) भांडवल बाजार
 क) शेअर बाजार ड) वरील सर्व
- 15) भारताचे पहिले स्टॉकएक्सचेंज ---- शहरात सुरु झाले.
 अ) हैदराबाद ब) बंगळुरु
 क) दिल्ली ड) मुंबई
- 16) नाणे बाजार ---- प्रकारचे कर्ज पुरवतात.
 अ) अल्प मुदत ब) दीर्घकालीन
 क) लघु आणि दीर्घकालीन ड) मध्यम मुदत

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) आंतरराष्ट्रीय तरलता म्हणजे काय?
 ब) बदलता विनिमय दर म्हणजे काय?
 क) पतनिर्मिती म्हणजे काय?
 ड) ट्रेझरी बिल म्हणजे काय?
 इ) आर्थिक बाजार म्हणजे काय?
 ई) निफ्टीमध्ये किती कंपन्या सूचीबद्ध झाल्या?

प्र.3 खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) सरकारी सुरक्षा बाजार स्पष्ट करा.
 ब) भांडवली बाजार म्हणजे काय? भांडवली बाजाराची भूमिका स्पष्ट करा.
 क) NBFC नियंत्रित करण्यासाठी कोणते उपाय आहेत?
 ड) मागणी देय कर्ज बाजाराची संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **16**
वित्तीय बाजारातील IRDA ची भूमिका सांगा.
किंवा
आंतरराष्ट्रीय वित्त महामंडळाची उद्दिष्टे आणि कार्ये सांगा.
- प्र.5** आशियाई विकास बँकेची उद्दिष्टे आणि कार्ये यांची चर्चा करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.A. (Economics) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022
Financial Markets and Institutions**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 16

- 1) Capital market provides _____ loans.
 - a) Very short term
 - b) Medium term
 - c) Long term
 - d) Short term
- 2) Devaluation means _____ the value of money in terms of gold and Foreign currency.
 - a) To decrease
 - b) To make equal
 - c) To keep zero
 - d) To increase
- 3) India's stock exchange is started in _____.
 - a) 1875
 - b) 1775
 - c) 1975
 - d) 1991
- 4) 'IFC' is established in _____.
 - a) 1956
 - b) 1965
 - c) 1955
 - d) 1975
- 5) Government debentures is an example of _____.
 - a) Money market
 - b) Gold market
 - c) Goods market
 - d) Capital market
- 6) _____ issued Treasury Bills in market.
 - a) SBI
 - b) Central Bank
 - c) Central Government
 - d) None of the above
- 7) IFC is established to help _____.
 - a) Government Industry
 - b) Co-operative Industry
 - c) Joint sector Industry
 - d) Private Industry
- 8) SEBI is established for to control the _____ market.
 - a) Long term
 - b) Capital
 - c) Silver
 - d) Share
- 9) 'ADB' was established in the _____ year.
 - a) 1966
 - b) 1969
 - c) 1949
 - d) 1960
- 10) EURO Doller currency market firstly started by _____.
 - a) India
 - b) France
 - c) Germany
 - d) England

- 11) IDA established in the _____ year.
a) 1991
b) 2001
c) 1960
d) 1975
- 12) IDBI established in the _____ year.
a) 1970
b) 1946
c) 1985
d) 1964
- 13) 'SEBI' is established for _____.
a) To control RBI
b) To control share market
c) To get maximum profit
d) All of the above
- 14) Long term Loans are provided by the _____.
a) Money market
b) Capital market
c) Share market
d) All of the above
- 15) India's first stock exchange is started at _____ city.
a) Hyderabad
b) Bangalore
c) Delhi
d) Mumbai
- 16) Money Markets provide _____ type of loan.
a) Short term
b) Long term
c) Short and long term
d) Medium term

Q.2 Answer the following questions. (Any Four)

16

- What is international liquidity?
- What is floating exchange rate?
- What is credit creation?
- What is Treasury bill?
- What is financial market?
- How many companies were listed in Nifty?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two)

16

- Explain the government security market.
- What is a capital market? Explain the role of capital market.
- What are the measures to control NBFC?
- Explain the concept of call loan market.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

16

State the role of IRDA in Financial market.

OR

State the objectives and functions of International Financial Corporation.

Q.5 Discuss the objectives and functions of Asian Development Bank?

16

Seat No.	
----------	--

Set P

M.A. (History) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History of India (1757 A.D. – 1857 A.D.)

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) आधुनिक भारताचा जनक म्हणून कोण ओळखला जातो?
 अ) राजा राममोहन रॉय ब) महात्मा गांधी
 क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) लोकमान्य टिळक
- 2) 'गोन्या माणसांवरचे ओझे' या सिध्दातांचे जनक कोण आहेत?
 अ) सर जॉन शोअर ब) सेंट ऑगस्टिन
 क) रुडयार्ड केपलिंग ड) एडवर्ड सैद
- 3) भारतात रयतवारी या महसूल पध्दतीची सुरुवात केव्हा झाली?
 अ) 1773 ब) 1793
 क) 1854 ड) 1820
- 4) ——— हे 'पॉवर्टी अँड ब्रिटिश रुल इन इंडिया' या ग्रंथाचे लेखक होते.
 अ) रोमेशचंद्र दत्त ब) आर.सी.मुझुमदार
 क) दादाभाई नौरोजी ड) यापैकी नाही
- 5) 'विधवा विवाह कायदा' ——— मध्ये पास झाला.
 अ) 1818 ब) 1829
 क) 1833 ड) 1856
- 6) 'वेदांकडे परत चला' असे ——— यांने म्हटले आहे.
 अ) स्वामी विवेकानंद ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
 क) लाला हंसराज ड) रामकृष्ण परमहंस
- 7) ——— मध्ये पिट्स इंडिया ॲक्ट' पास झाला.
 अ) 1764 ब) 1774
 क) 1784 ड) 1786
- 8) '1857 चा उठाव हा स्वातंत्र्य समर होता' असे सर्व प्रथम कोणी म्हटले?
 अ) जदूनाथ सरकार ब) विनायक सावरकर
 क) पुरुषोत्तम ओक ड) एम.एन.रॉय

- 9) 'मुंबई ते ठाणे' या रेल्वे मार्गाची सुरुवात केव्हा झाली?
 अ) 1852 ब) 1853
 क) 1854 ड) 1855
- 10) 'उपयुक्ततावाद' चा जनक कोण आहे?
 अ) होल्ट मेकॅन्सी ब) जेरेमी बेंथम
 क) रॉबर्ट प्रिंगेल ड) एडवर्ड सैद
- 11) सन 1815 साली 'आत्मिय सभेची स्थापना कोणी केली?
 अ) राजा राममोहन रॉय ब) केशवचंद्र सेन
 क) देवेंद्रनाथ टागोर ड) आनंदमोहन बोस
- 12) भारतीय विद्यापीठ कायदा ————— साली संमत करण्यात आला.
 अ) 1900 ब) 1902
 क) 1904 ड) 1906
- 13) सती प्रथा बंदीचा कायदा ————— या गव्हर्नर जनरलने केला.
 अ) वॉरन हेस्टिंग्स ब) लॉर्ड कार्नवालीस
 क) लॉर्ड लिटन ड) लॉर्ड विल्यम बेटिंग
- 14) 1857 च्या बंडावेळी हजरत महलने कोणत्या भारतीय राज्याचे नेतृत्व केले होते?
 अ) कानपूर ब) औंध
 क) नागपूर ड) दिल्ली
- 15) 'मुक्त व्यापार सिध्दांत' कोणी मांडले?
 अ) अँडम स्मिथ ब) फेद्रीक लिस्ट
 क) लॉर्ड मेकॉले ड) एडवर्ड सैद
- 16) महाराष्ट्रामध्ये रयतवारी पध्दतीची सुरुवात कोणी केली?
 अ) एल्फीन्स्टन ब) लॉर्ड कॉर्नवालिस
 क) लॉर्ड विल्यम बेटिंग ड) लॉर्ड वेलस्ली

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- 1) 1857 चा उठावाची लष्करी कारणे स्पष्ट करा.
- 2) ब्राम्हो समाजाची तत्वे स्पष्ट करा.
- 3) रयतवारी महसूल पध्दतीचे गुण सांगा.
- 4) लॉर्ड डलहौसीचे खालसा धोरण सांगा.
- 5) सती पध्दतीबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
- 6) अन औद्योगिकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- 1) थिऑसॉफिकल सोसायटी
- 2) पौर्वात्यवादी
- 3) दळणवळण साधनांचा विकास
- 4) भारतीय शेत मजूरांची वैशिष्ट्ये

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
कायम धारा महसूल व्यवस्थेच्या गुण दोषांचे मूल्यमापन करा.
किंवा
भारतीय औद्योगिक विकासावर ब्रिटिशांच्या धोरणांचा झालेल्या परिणामाचे मूल्यमापन करा.
- प्र.5** तुम्हाल काय वाटते— “एकीचा अभाव हे 1857 च्या उठावामधील अपयशाचे एक मुख्य कारण होते” चर्चा करा. **16**

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.A. (History) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History of India (1757 A.D. – 1857 A.D.)

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.**16**

- 1) Who is known as 'Father of Modern India'?
 a) Raja Rammohan Roy b) Mahatma Gandhi
 c) Swami Dayanand d) Lokmanya Tilak
- 2) Who is father of theory of 'White Man Barden'?
 a) Lord sir John Shore b) Sent Augustine
 c) Rudyard Kipling d) Edward Said
- 3) When was Ryatwari Revenue System implemented in India?
 a) 1773 b) 1793
 c) 1854 d) 1820
- 4) _____ was the author of Poverty and British Rule in India.
 a) Romeshchandra Dutta b) R. C. Mujumdar
 c) Dadabhai Nauroji d) None of these
- 5) The Widow Remarriage Act was passed in the year _____.
 a) 1818 b) 1829
 c) 1833 d) 1856
- 6) _____ was called 'Go to back Vedas'
 a) Swami Vivekanand b) Swami Dayanand Saraswati
 c) Lala Hansraj d) Ramkrishna Paramhamsa
- 7) 'Pits India Act' was passed in _____.
 a) 1764 b) 1774
 c) 1784 d) 1786
- 8) First time who did say 'Revolt of 1857' was war of Independence.
 a) Jadunath Sarkar b) Vinayak Sawarkar
 c) Purushottam Oak d) M. N. Roy
- 9) When did first railway run between Bombay to Thane?
 a) 1852 b) 1853
 c) 1854 d) 1855
- 10) Who is father of utilitarianism?
 a) Holt Mecanzi b) Jeremy Bentham
 c) Robert Pringle d) Adward Said
- 11) Who did form 'Atmiya Sabha' in 1815 A.D.
 a) Raja Rammohan Roy b) Keshavchandra Sen
 c) Devendranath Tagor d) Anandmohan Bose

- 12)** Indian University Act was passed in _____.
a) 1900 b) 1902
c) 1904 d) 1906
- 13)** Governor General _____ passed Sati Custom Prevention Act
a) Warren Hastings b) Lord Cornwallis
c) Lord Litton d) Lord William Bentinck
- 14)** Which Princely State was led by Hazharat Mahal in revolt of 1857?
a) Kanpur b) Aundh
c) Nagpur d) Delhi
- 15)** Who did introduce ‘Laissez faire’?
a) Adam Smith b) Fedrik List
c) Lord Macaulay d) Adward Said
- 16)** Who did introduce Rayatwari revenue plan in Maharashtra?
a) Elphinsten b) Cornwallis
c) Lord William Bentinck d) Lord Wellesley

Q.2 Write short answers (Any Four out of six)

16

- 1) Military causes of revolt of 1857.
- 2) Explain the principle of Brahmo Samaj.
- 3) What was merits of Rayatwari Revenue System?
- 4) What was Annexation policy of Lord Dalhousie?
- 5) Give the short information about to commit Sati.
- 6) What is meant by deindustrialization?

Q.3 Write short notes. (Any Two)

16

- 1) Theosophical Society
- 2) Orientalist
- 3) Development in communication
- 4) Features of Indian Agriculture Labour.

Q.4 Evaluate the merits and demerits of permanent settlement Land Revenue System.

16

OR

Evaluate the effects of the British Policy on the industrial growth of India.

Q.5 Do you think, “lack of essential Unity was one of the causes of the failure of the Revolt of 1857” Explain it.

16

Seat No.	
-----------------	--

- 9) बुश यांनी पूर्वी ---- चे संचालक म्हणून काम पाहिले होते.
 अ) के.जी.बी ब) एफ.बी.आय
 क) सी.आय.ए ड) रॉ
- 10) राष्ट्रीय संरक्षण कायदा---- या वर्षी पास झाला.
 अ) 1942 ब) 1916
 क) 1947 ड) 1930
- 11) नाटोची स्थापना---- साली झाली.
 अ) 1950 ब) 1948
 क) 1949 ड) 1951
- 12) रीगन स्वतःला ---- ख्रिश्चन समजत होता.
 अ) अमेरिकन ब) कॅथॉलिक
 क) रिबॉर्न ड) यापैकी नाही
- 13) न्युटन यांनी कृष्णवर्णियांच्या ---- चळवळीची सुरुवात केली.
 अ) शैक्षणिक ब) स्त्रीमुक्ती
 क) अल्पसंख्यांक ड) ब्लॅक पॅथर
- 14) राष्ट्राध्यक्ष जॉन्सन यांनी ---- विरुद्ध लढा हा कार्यक्रम राबविला.
 अ) हिंसाचार ब) दारिद्र्य
 क) गुलामगिरी ड) कृष्णवर्णिय
- 15) सर्वोच्च न्यायालयाने स्त्रीवाद्यांची गर्भपाताची मागणी ---- साली वैद्य ठरविली.
 अ) 1971 ब) 1970
 क) 1973 ड) 1978
- 16) राष्ट्राध्यक्ष कार्टर हे ---- यांचे प्रबल समर्थक होते.
 अ) मुक्त व्यापार धोरण ब) औद्योगिक विकास
 क) मानवी हक्क ड) मोफत शिक्षण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) राष्ट्राध्यक्ष निक्सन व मध्य-पुर्व संबंध
- 2) युनाइटेड स्टेट्स मधील प्राथमिक शिक्षण
- 3) अमेरिकेवरील जागतिकीकरणाचे परिणाम
- 4) जिमी कार्टरचे परराष्ट्र धोरण
- 5) सामाजिक सुरक्षा कायदा
- 6) अमेरिकेवरील सामाजिक मुल्ये

प्र.3 कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

16

- 1) राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद (एन.एस.सी.)
- 2) राष्ट्राध्यक्ष निक्सन आणि लॅटिन अमेरिका
- 3) जार्ज बुश यांचे परराष्ट्र धोरण
- 4) अमेरिकेतील सामाजिक समस्या

प्र.4 निक्सनचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.

16

किंवा

अमेरिकेतील प्रमुख उद्योगधंद्याविषयी माहिती लिहा.

प्र.5 रोनार्लड रिगनचे परराष्ट्र धोरणाविषयी चर्चा करा.

16

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

16

- 1) Nixon visit to China in _____.
a) 1972
b) 1971
c) 1973
d) 1974
- 2) _____ was the 37th President of the United State.
a) Woodrow Wilson
b) Richard Nixon
c) George Washington
d) John Adams
- 3) _____ is considered a key figure in the Habitat for Humanity Charity.
a) Carter
b) Nixon
c) Bush
d) Reagan
- 4) _____ was 43rd vice president of the United States from 1981 to 1989.
a) Jimmy Carter
b) Ronald Reagan
c) George Bush
d) Richard Nixon
- 5) _____ was speechwriter for George H.W. Bush and Ronald Reagan.
a) Kennedy
b) Washington
c) Adams
d) Peter Marks Robinson
- 6) _____ economy is larger than that of any other state in America.
a) San Francisco
b) Florida
c) California
d) New York
- 7) States that are the best examples of the Sun Belt are California, _____ and Arizona.
a) San Francisco
b) Alabama
c) Florida
d) New York
- 8) Reaganomics was Reagan's _____ strategy.
a) Social
b) Political
c) Cultural
d) Economic
- 9) Bush had previously served as director of _____.
a) KGB
b) FBI
c) CIA
d) Row
- 10) The National Defense Act was passed in _____.
a) 1942
b) 1916
c) 1947
d) 1930
- 11) NATO was founded in _____.
a) 1950
b) 1948
c) 1949
d) 1951

- 12)** Reagan himself styled as ____ Christian.
a) American b) Catholic
c) Reborn d) None of those
- 13)** Newton started the ____ movement of Blacks.
a) Educational b) Liberation of female
c) Minority d) Black Panther
- 14)** President Johnson launched the fight against _____.
a) Violence b) Poverty
c) Slavery d) Black
- 15)** The Supreme Court ruled in favor of feminist Abortion in _____.
a) 1971 b) 1970
c) 1973 d) 1978
- 16)** President Carter was a staunch supporter of _____.
a) Open door policy b) Industrial development
c) Civil Right d) Free Education

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- 1) Relation of Middle East and President Nixon.
- 2) Primary Education in the United States.
- 3) Effect of Globalization on America.
- 4) Foreign Policy of Jimmy Carter.
- 5) Social Security Act
- 6) Society Values in America

Q.3 Write short notes. (Any Two)

16

- 1) National Security Council
- 2) President Nixon and Latin America
- 3) Foreign policy of George Bush
- 4) Problems of Society in America

Q.4 Explain the Foreign policy of Nixon.

16

OR

Explain the Information about Major Industries in America.

Q.5 Discuss the foreign policy of Ronald Reagan.

16

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) संयुक्त राष्ट्रांने मानवाधिकाराची सार्वत्रिक घोषणा कधी स्विकारली?
अ) 10 डिसेंबर 1946 ब) 10 डिसेंबर 1947
क) 10 डिसेंबर 1948 ड) 10 डिसेंबर 1949
- 2) भारतात मानवी हक्क संरक्षण कायदा कोणत्या साली लागू करण्यात आला.
अ) 1993 ब) 1994
क) 1995 ड) 1996
- 3) तिसऱ्या पिढीच्या मानवी हक्काची संकल्पना कोणी मांडली.
अ) टुलीयस सेसेरो ब) जर्मी बेन्थाम
क) जॉन फिनिक्स ड) कारेल वसाक
- 4) खालीलपैकी संविधानांच्या अनुसूची पैकी कोणती एक मान्यताप्राप्त भाषांशी संबंधित आहे?
अ) अनुसूची 8 ब) अनुसूची 7
क) अनुसूची 12 ड) अनुसूची 9
- 5) 1949 च्या तिसऱ्या जिनिव्हा अधिवेशनातील कोणते कलम युद्धकैद्यांची व्याख्या करते.
अ) कलम 1 ब) कलम 2
क) कलम 3 ड) कलम 4
- 6) निर्वासितांबद्दल खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही?
अ) ते त्यांच्या देशाबाहेर आहेत
ब) छळाची भिती
क) राष्ट्रीय संरक्षणाची अनुपस्थिती
ड) देशाबाहेर असण्याचे कारण म्हणून गरिबी
- 7) कलमानुसार शिक्षणाचा अधिकार हमी दिलेला आहे.
अ) 14 ब) 19
क) 21-A ड) 21
- 8) खालीलपैकी कोणी नैसर्गिक न्यायाची आधुनिक तत्त्वे मांडली?
अ) लॉक ब) जे.एस.मिल
क) A.V. डायसी ड) जॉन रॉल्स

- 9) मानवी हक्काच्या वैश्विक जाहीरनाम्यात ——— कलमे आहेत.
 अ) 21 ब) 25
 क) 30 ड) 35
- 10) 'The Theory of Justice' हे पुस्तक खालीलपैकी कोणी लिहिले?
 अ) थॉमस हेगेल ब) जॉन रॉल्स
 क) जे.जे.रुसो ड) थॉमस हॉब्स
- 11) मॅगना कार्टा ही हक्काची सनद ——— मध्ये मंजूर झाली.
 अ) 1215 ब) 1666
 क) 1789 ड) 1956
- 12) 2021 मध्ये ——— यांची राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या अध्यक्षपदी निवड झाली.
 अ) अरुण कुमार मिश्रा ब) ए. एस. आनंद
 क) जे. एस. वर्मा ड) पी. बी. गजेंद्रगडकर
- 13) खालीलपैकी ——— ही आंतरराष्ट्रीय मानवी हक्क संघटना आहे.
 अ) अमनेस्टी इंटरनॅशनल ब) डब्ल्यू. टी. ओ
 क) आय. एल.ओ ड) यापैकी नाही
- 14) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगा (NHRC) चे मुख्यालय कोठे आहे?
 अ) मुंबई ब) दिल्ली
 क) चेन्नई ड) बंगलूर
- 15) महिला संरक्षणासाठी कौटुंबिक हिंसा अधिनियम 2005 द्वारे महिलांना पुढील हक्क प्राप्त झाला.
 अ) सुरक्षित नोकरी ब) सुरक्षित आरोग्य
 क) सुरक्षित ठेवी ड) सुरक्षित घर
- 16) मानवी हक्काच्या जागतिक जाहीरनाम्याचे प्रतिबिंब भारतीय राज्यघटनेतील खालीलपैकी कोणत्या भागावर पडलेले आहे?
 अ) मुलभूत हक्क व सरनामा ब) सरनामा व मार्गदर्शक तत्त्वे
 क) मुलभूत हक्क व मार्गदर्शक तत्त्वे ड) सरनामा, मुलभूत हक्क व मार्गदर्शक तत्त्वे

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- 1) अल्पसंख्यांकाचे हक्क स्पष्ट करा.
- 2) मॅगना कार्टा म्हणजे काय?
- 3) निर्वासित आणि स्थलांतरीत कामगारांचे हक्क स्पष्ट करा.
- 4) बालमजुरी हे मानवी हक्कांचे उल्लंघन समजावून सांगा?
- 5) गृहयुद्ध आणि दहशतवादाचा मानवी हक्कांवर कसा परिणाम होतो?
- 6) विकास आणि निवारा हक्काची व्याख्या करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार विधेयक स्पष्ट करा.
- 2) स्त्री विरुद्ध भेदभाव
- 3) मानवाधिकारांच्या संरक्षणात UN ची भूमिका
- 4) भारतातील दलित आणि आदिवासींच्या मानवी हक्कांचे प्रश्न स्पष्ट करा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
मानवी हक्क काय आहेत? मानवी हक्कांच्या विकासाचे स्पष्टीकरण द्या.
किंवा
U.N. चार्टर अंतर्गत प्रदान केलेल्या मानवाधिकार तरतुदी सांगा.
- प्र.5** आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकारांवरील आंतरराष्ट्रीय करारांतर्गत आर्थिक, **16**
सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकारांवर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022
Human Rights**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose the correct option and rewrite the sentence. 16**
- 1) When was the universal declaration of Human Rights adopted by UNO?
a) 10th December 1946 b) 10th December 1947
c) 10th December 1948 d) 10th December 1949
 - 2) The Protection of Human Right Act in India was enacted in the year _____.
a) 1993 b) 1994
c) 1995 d) 1996
 - 3) Who introduced the concept of third generation Human Rights?
a) Tullius Cesero b) Jermy Bentham
c) John Finnis d) Karel Vasak
 - 4) Which one of the Schedules of the Constitution given below deals with recognized languages?
a) Schedule 8 b) Schedule 7
c) Schedule 12 d) Schedule 9
 - 5) Which article of the Third Geneva Convention of 1949 defines the prisoners of War?
a) Article-1 b) Article-2
c) Article-3 d) Article-4
 - 6) Which one of the following statements is not correct about the Refugees?
a) They are outside their country
b) Fear of Persecution
c) Absence of National Protection
d) Poverty as reason of being outside the country
 - 7) Right to Education is guaranteed under Article _____.
a) 14 b) 19
c) 21-A d) 21
 - 8) Who among the following propounded the modern Principles of Natural Justice?
a) Locke b) J.S. Mill
c) A.V. Dicey d) John Rawls
 - 9) The Universal Declaration of Human Rights contains _____ clauses.
a) 21 b) 25
c) 30 d) 35

- 10) Who among the following wrote the book 'The Theory of Justice'?

 - a) Thomas Hegel
 - b) John Rawls
 - c) J.J. Rousseau
 - d) Thomas Hobbes
- 11) The Magna Carta of Rights agreed was approved in ____.

 - a) 1215
 - b) 1666
 - c) 1789
 - d) 1956
- 12) In 2021 _____ was appointed the Chairperson of the National Human Rights Commission of India.

 - a) Arun Kumar Mishra
 - b) A.S. Anand
 - c) J.S. Verma
 - d) P.B. Gajendragadkar
- 13) On the following _____ is an international human rights organization.

 - a) Amnesty International
 - b) WTO
 - c) ILO
 - d) None of the Above
- 14) Where is the Headquarter of the NHRC (National Human Rights Commission)?

 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Chennai
 - d) Bengaluru
- 15) For the Protection of women, the Domestic Violence Act 2005 gave women further rights.

 - a) Secure Job
 - b) Secure Health
 - c) Secure Deposit
 - d) Secure Home
- 16) Reflection of the Universal Declaration of Human Rights on which of the following parts of the Indian Constitution? Lying Down.

 - a) Fundamental Rights and preamble
 - b) Preamble and Directive Principle of State Policy
 - c) Fundamental Rights and Directive Principle
 - d) Preamble, Fundamental Rights and Directive Principle of State Policy

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- Explain the Rights of Minorities.
- What is Magna Carta?
- Explain the Rights of the Refugees and Migrant Workers.
- Explain child labour as a Human Right Violation.
- How civil war and terrorism affects the Human Rights?
- Define right to development and shelter.

Q.3 Answer the following question. (Any Two)

16

- Explain International bill of Human Rights.
- Discrimination against Woman.
- Role of UN in the protection of Human Rights.
- Explain the Human Rights issues of Dalits and Adivasis in India.

Q.4 Attempt any one of the following questions.

16

What are the Human Rights? Explain the Developments of Human Rights.

OR

State the Human Rights Provisions provided under the U.N. Charter.

Q.5 Discuss Economic, Social and Cultural Rights Under International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

16

Seat No.	
-----------------	--

Indian Administrative System

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

16

- 1) केंद्रीय सतर्कता आयोगाची स्थापना केव्हा झाली.
अ) 1964 ब) 1969
क) 1970 ड) 1975
- 2) भ्रष्टाचाराशी कोणत्या आयोगाचा संबंध आहे?
अ) मंडल ब) संथानम
क) नीती आयोग ड) यापैकी नाही
- 3) सामान्यतः आणि विशेषज्ञ यांच्या नात्याशी संबंधित असलेली समिती कोणती?
अ) अवस्थी समिती ब) हर्बर्ट समिती
क) फुल्टन समिती ड) संथानम समिती
- 4) भारतीय संविधानाच्या कलम ——— ते ——— मध्ये केंद्र-राज्य प्रशासकीय संबंधाविषयी तरतूद करण्यात आलेली आहे.
अ) कलम 256 ते 263 ब) कलम 356 ते 363
क) कलम 10 ते 20 ड) कलम 12 ते 35
- 5) लोकायुक्त व उपलोकायुक्त यांची नियुक्ती ——— कडून केली जाते.
अ) मुख्यमंत्री ब) लोकसभा
क) उच्च न्यायालय ड) राज्यपाल
- 6) प्रशासन ही शासनाची चौथी शाखा आहे असे ——— यांनी म्हटले
अ) विलोबी ब) ल्युथरग्युलिक
क) व्हाईट ड) टेलर
- 7) केंद्र-राज्य आर्थिक उत्पन्न वाटप हे ——— यांच्याद्वारे करण्यात येते.
अ) अर्थमंत्री ब) वित्तआयोग
क) नियोजन आयोग ड) सरकारिया आयोग
- 8) लोकपालाची नियुक्ती कोण-करतात.
अ) राष्ट्रपती ब) मुख्यमंत्री
क) सरन्यायाधीश ड) राज्यपाल

- 9) भारतीय लोकसेवा आयोगाच्या चेअरमनची नियुक्ती ---- करतात.
 अ) राज्यपाल ब) पंतप्रधान
 क) राष्ट्रपती ड) सभापती
- 10) संविधानाच्या कलम ---- नुसार संसदेच्या राष्ट्रीय हिताच्या दृष्टीकोनातून केंद्रसरकार व राज्यसरकार यांना उपयुक्त ठरणार्या सेवा निर्माण करण्याचा अधिकार दिलेला आहे.
 अ) कलम-213 ब) कलम-123
 क) कलम-312 ड) कलम-231
- 11) ---- हे पहिले भारतीय आय.सी.एस् (I.C.S) अधिकारी आहेत.
 अ) एस्.व्ही.बॅनर्जी ब) आर.सी.दत्ता
 क) सत्येंद्रनाथ टागोर ड) अरविंद घोष
- 12) कौटिल्याने वित्तीय प्रशासनाचे महत्त्व ---- ग्रंथात विशद केले.
 अ) राज्यशास्त्र ब) समाजशास्त्र
 क) लोकप्रशासन ड) अर्थशास्त्र
- 13) भारतीय राज्यघटनेच्या ----कलमामध्ये केंद्र व राज्य आर्थिक संबंध स्पष्ट केले आहेत.
 अ) कलम-246 ते 250 ब) कलम-256 ते 263
 क) कलम-264 ते 307 ड) कलम-14 ते 20
- 14) भारताच्या 'ओम्बुड्समन' दर्जाच्या अधिकारी म्हणजे ---- होय.
 अ) लोकपाल ब) लोकअदालत
 क) राज्यपाल ड) महालेखा परिक्षक
- 15) प्रशासकीय सुधारणा आयोगाची स्थापना ---- वर्षी करण्यात आली.
 अ) 1 जानेवारी - 2015 ब) 5 जानेवारी - 1966
 क) 1 मार्च - 1960 ड) 1 डिसेंबर - 1975
- 16) आर. टी. आय. कायदा 2005 ची अंमलबजावणी ---- पासून झाली.
 अ) 15 ऑगस्ट - 2005 ब) 13 ऑक्टोबर - 2005
 क) 1 नोव्हेंबर 2005 ड) 26 जानेवारी 2005

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) केंद्र-राज्य आर्थिक संबंध स्पष्ट करा.
- 2) नोकरशाहीचे महत्त्व (व्यवस्था)
- 3) लोकायुक्ताची कार्ये सांगा.
- 4) केंद्रीय सर्तकता आयोग
- 5) भ्रष्टाचाराची कारणे
- 6) प्रशासकीय सुधारणा समिती (ARC):

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) केंद्र-राज्य प्रशासकीय संबंधातील राज्यपालाची भूमिका स्पष्ट करा.
- 2) सामान्यतः आणि विशेषतः प्रशासक यातील फरक स्पष्ट करा.
- 3) भारतीय प्रशासन पद्धतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- 4) भ्रष्टाचाराचे निर्मूलन (उपाययोजना) स्पष्ट करा.

प्र.4 लोकपालाची गरज व कार्ये स्पष्ट करा.

16

किंवा

लोकप्रशासनावरील कार्यकारी मंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा.

प्र.5 भ्रष्टाचार म्हणजे काय? भ्रष्टाचार नियंत्रित करण्यासाठी कोणत्या संस्था आहेत ते स्पष्ट करा?

16

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.A. (Political Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
Oct/Nov-2022
Indian Administrative System**

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the appropriate word.**16**

- 1) When was central vigilance commission established.
 - a) 1964
 - b) 1969
 - c) 1970
 - d) 1975
- 2) Which commission is related to corruption?
 - a) Mandal
 - b) Satnam
 - c) Niti Aayog
 - d) None of these
- 3) Which of the following committee is related with the relations between generalists and specialist?
 - a) Awasthi committee
 - b) Herbert committee
 - c) Fulton committee
 - d) Satnam committee
- 4) The provision regarding the administrative relations between centre-state has been made in _____ to _____ Articles in Indian constitution.
 - a) Article-256 to 263
 - b) Article-356 to 363
 - c) Article-10 to 20
 - d) Article-12 to 35
- 5) _____ appoints the Lokayukta and upalokayukta.
 - a) chief minister
 - b) Loksabha
 - c) high court
 - d) Governor
- 6) administration is fourth branch of the government side by _____.
 - a) Willoughby
 - b) Luthor Gulick
 - c) White
 - d) Taylor
- 7) The center state financial Income distribution takes place on the recommendation by the _____.
 - a) finance minister
 - b) finance commission
 - c) planning commission
 - d) sarkariya commission
- 8) who appoints the Lokpal _____.
 - a) president
 - b) chief minister
 - c) chief justice
 - d) Governor
- 9) _____ appoints the chairman of public service commission in India.
 - a) Governor
 - b) Prime Minister
 - c) President
 - d) Speaker

- 10)** _____ article of Indian constitution gives right to parliament to take decision about to create services. which are useful to central and state government from the point of view of national benefit.
- a) Article-213 b) Article-123
c) Article-312 d) Article-231
- 11)** 1st Indian to join the ICS officer was_____
- a) S. V. Banerjee b) R.C Datta
c) Satyendranath Tagore d) Aurbindo Ghosh
- 12)** Kautily has explained financial administration in his book.
- a) Rajyashastra b) Samajshastra
c) Public Administration d) Arthashastra
- 13)** Center -state financial relations are explained in article _____ of Indian constitution
- a) Art-246 to 250 b) Art-256 To 263
c) Art-264 To 307 d) Art-14 To 20
- 14)** In India official equal to the ‘Ombudsman’s is _____.
- a) Lokpal b) lokadalat
c) governor d) Auditor General
- 15)** In which year administrative Reforms commission established?
- a) 1st January-2015 b) 5th January-1966
c) 1st March -1960 d) 1st December-1975
- 16)** RTI Act- 2005 came into force on _____
- a) 15th August-2005 b) 13th October-2005
c) 1st November-2005 d) 26th January-2005

Q.2 Write Short Answers. (Any Four)

16

- Explain the center- state Economic relations.
- Importance of Bureaucracy
- Explain the function of Lokayakta.
- Central vigilance commission.
- Causes of corruption.
- Administrative reforms committee. (ARC)

Q.3 Write answers. (Any Two)

16

- Explain Governor's role in center-state Administrative relationship?
- Difference between Generalist v/s specialist.
- Explain the salient features of Indian Administrative system.
- Explain the Eradication of corruption.

Q.4 Explain the need and function of Lokpal.

16

OR

Explain the Executive control over Administration

Q.5 What is meant by corruption? Explain the age control corruption?

16

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

M.Com (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Functional Areas of Management

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- Instructions:** 1) Attempt total five questions.
 2) Q. No. 1 and 2 are compulsory.
 3) Attempt any three questions from Question No. 3 to 7.
 4) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Select the appropriate alternative from the given alternatives: 10

- 1) _____ is the application form to be filled by the candidate when he goes for recruitment process in the organisation.
 a) Job application b) Formal application
 c) Application blank d) None of the above
- 2) The _____ is (are) concerned with developing a pool of candidates in line with the human resources plan.
 a) Development b) Training
 c) Recruitment d) All of these
- 3) In Marketing mix which scope of product supports the elements: _____.
 a) Guarantee b) Quality
 c) Packaging d) All of these
- 4) _____ is a selection test which judges the emotional ability which will help to judge work in group.
 a) Personality test b) Intelligence Test
 c) Mental Ability Test d) None of the above
- 5) Long term finance is required for _____.
 a) Current assets b) Fixed assets
 c) Intangible assets d) None of these
- 6) This P is not a part of the 7Ps of marketing mix.
 a) Promotion b) Price
 c) People d) Purpose
- 7) To financial analysts, "gross working capital" means the same thing as _____.
 a) Fixed assets b) Current assets
 c) Working capital d) Cost of capital.
- 8) Which of these is an off - the - job training method?
 a) Television b) Job rotation
 c) Orientation training d) Coaching
- 9) Process layout is also known as _____.
 a) Functional layout b) Batch production layout
 c) Straight line layout d) Both (a) and (b)

- 10) Full form of HRM is _____.
a) Human Resource Management
b) Human Resource Measure
c) Human Resource Mission
d) None of these

B) True or false.**06**

- 1) Capital budgeting is the process of identifying, analysing, and selecting investment projects whose cash flows will all be received within one year.
- 2) Human resource management does not involves developing and administering programs to increase the effectiveness of an organization or business.
- 3) From a financial analyst's viewpoint, "working capital" simply refers to current assets.
- 4) A product is anything that can be offered to a market to satisfy a want or need.
- 5) Market segmentation facilitates the proper choice of the target market.
- 6) In working capital management, we find that profitability varies inversely with liquidity.

Q.2 Answer the following. (Short Answers)**16**

- a) Types of Training and Development
- b) Element of Financial Management
- c) Types of Plant Layout
- d) Difference between Selling and Marketing

Q.3 Answer the following. (Short Answers)**16**

- a) Factors Affecting Consumer Behaviour
- b) Sources of Finance/Funds

Q.4 Answer any one of the following. (Long Answers)**16**

- a) What is Human Resource Management and Explain Methods/Techniques of Performance Appraisal/ Merit Rating.
OR
- b) What do you mean by Production Management and Describe Process of Product Development?

Q.5 Answer any one of the following. (Long Answers)**16**

- a) Define the term Financial Management and Explain the Importance and Functions of Financial Management.
OR
- b) What is Marketing Management and Describe the Marketing Mix (7 Ps of Marketing).

Seat No.	
----------	--

Set **P**

M.Com (Semester II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-20202
Security Analysis and Portfolio Management

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 a) Choose correct alternatives given below. 10

- 1) _____ is putting money at risk by betting on an uncertain outcome with the hope that you might win money.
 - a) Investment
 - b) Gambling
 - c) Financing
 - d) Portfolio
- 2) _____ is a method used to evaluate the worth of security by studying the financial data of the issues.
 - a) Security Analysis
 - b) Fundamental analysis
 - c) Performance Analysis
 - d) None of the Above
- 3) A group of security is known as _____.
 - a) Investment
 - b) Portfolio
 - c) Security
 - d) Gambling
- 4) The securing pattern of session & recovery is called the _____.
 - a) Expansion
 - b) Contraction Cycle
 - c) Business Cycle
 - d) Economic Cycle
- 5) CAPM stands for _____.
 - a) Capital assets products method
 - b) Capital assets pricing model
 - c) Capitalization assets of product market
 - d) None of the Above
- 6) Capital market is regulated by _____.
 - a) RBI
 - b) IRDA
 - c) NSE
 - d) SEBI
- 7) _____ type of preference Shares can be converted into equity.
 - a) Redeemable Bonds
 - b) Convertible Bonds
 - c) Non- Convertible Bonds
 - d) All of these
- 8) The Element of Capital Market are _____.
 - a) Equity Market
 - b) Debt Market
 - c) Derivative Market
 - d) All of the above
- 9) New sales of Treasury bills, or stock, or bonds all take place in the _____ markets.
 - a) Secondary
 - b) Primary
 - c) Primary and Secondary
 - d) None of these
- 10) The maturity period of money market instruments is _____.
 - a) Less than one year
 - b) Less than two years
 - c) Less than five years
 - d) All of these

B) True or false.**06**

- a) OCTEI exchange deals with trading of Small and Medium-Sized companies.
- b) According to Graham, a stock should have a current ratio of at least One.
- c) The First player of the Mutual fund industry was UTI MF.
- d) Mutual Fund is a type of investment vehicle consisting of a portfolio of stocks, bonds, or other securities.
- e) The value of one unit of investment in Mutual fund is called the Net Assets Value
- f) The full form of NAV is Net assessment Valuer.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) Financial Market
- b) Forecasting Techniques
- c) Secondary Market
- d) Markowitz's Model

Q.3 Attempt the following**16**

- a) Capital Asset Pricing Model (CAPM)
- b) Technical Analysis: Tools of technical analysis

Q.4 Attempt any one of the following.**16**

- a) Explain the meaning and features, advantages of Portfolio management and explain Portfolio management process

OR

- b) Describe the term Industry Analysis, Industry classification, Industry life cycle in detail.

Q.5 Attempt any one of the following.**16**

- a) Describe the concept of Money Market and Capital Market. Explain the instruments of money market.

OR

- b) Describe the concept of Portfolio and Portfolio Management. Explain the various models of Portfolio Management

Seat No.	
-----------------	--

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All Questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- 1) _____ refers to the use of Internet and Intranets to purchase, sell, transport or trade data, goods or services
 - a) E Market
 - b) E Commerce
 - c) E Mechanism
 - d) E Platform
- 2) _____ organizations are referred to as brick-and-mortar organizations.
 - a) Purely physical
 - b) Purely virtual
 - c) Purely Social
 - d) Purely construction
- 3) Social media involves user generated online text, image, audio, and video content that are delivered via _____ platforms and tools
 - a) Web 1.0
 - b) Web 2.0
 - c) Web 3.0
 - d) Web 4.0
- 4) _____ is a sales intermediary between manufacturers and customers on the online platform.
 - a) E-tailer
 - b) Retailer
 - c) Dealer
 - d) E-Dealer
- 5) Direct marketers take orders directly from _____, frequently bypassing traditional intermediaries.
 - a) Dealers
 - b) Sellers
 - c) Consumers
 - d) None of the above
- 6) Online travel services generate income from _____.
 - a) Commissions
 - b) Advertising fees
 - c) Lead generation payments
 - d) All of the above
- 7) Which of the following is an attribute in M Commerce?
 - a) Unity
 - b) One way Communication
 - c) Personalization
 - d) Both (a) and (b)
- 8) Mobile Financial Application includes _____.
 - a) Mobile Banking
 - b) Mobile Financial Services
 - c) Both (a) and (b)
 - d) Neither (a) nor (b)
- 9) According to IoT, feeling things include _____ that act as a primary device to collect data from the environment.
 - a) Actuators
 - b) Sensors
 - c) IoT Gateways
 - d) Protocols
- 10) Web 3.0 is the open, decentralized, and _____.
 - a) Read-only web
 - b) Social web
 - c) immersive web
 - d) internal web

- 11) _____ Portal is a platform for publishers to download tags for publisher-paid placements.
 - a) Commercial
 - b) Corporate
 - c) Knowledge
 - d) Publishing
- 12) Which of the following is a benefit of e learning?
 - a) Assessment and examinations
 - b) Protection and intellectual property
 - c) Student retention
 - d) Cost reduction
- 13) Knowledge in the organization is collected from _____.
 - a) External source
 - b) Internal source
 - c) External and Internal Source
 - d) Repository Source
- 14) A major place of knowledge creation is in online communities, including
 - a) Social Networks
 - b) Company Website
 - c) Traditional Platforms
 - d) Postal Service
- 15) Web 2.0 has a focus.
 - a) Company
 - b) Community
 - c) Individual
 - d) Nobel
- 16) _____ is the fraudulent practice of sending emails or other messages purporting to be from reputable companies in order to induce individuals to reveal personal information, such as passwords and credit card numbers.
 - a) Flashing
 - b) Leasing
 - c) Phishing
 - d) None of the above

Q.2 Answer the following (short answers / short problem)

16

- a) Classification of E Commerce.
- b) Customer Shopping Mechanism.

Q.3 Answer the following (short answers/ short problem)

16

- a) Marketing and Advertising in E Commerce
- b) Benefits and Limitations of B2B

Q.4 Answer the following long answers

16

- a) Define IoT. Explain the essentials, major benefits and drivers of IoT.**

OR

- b) Explain in detail E learning, E Training and E Books.**

Q.5 Answer the following (Long Problem/ Case Study)

The Barbecues Galore website had a low conversion rate due to technical, usability and value communication issues. For example, when a product was added in different product categories the URL slug of the product itself would change. “This presented us with issues we needed to address immediately, as a product that constantly changes in URL is not SEO friendly and would present with unwanted 301 redirects and in some cases 404s,” said Andres Aguero, Senior SEO Specialist, Barbecues Galore.

The new site fixed those technical issues, and also did a better job of communicating value to the customer. For example, the product listing page on the old website had very few pictures and did not prominently feature reviews. “We ended up figuring out that when people are making a large purchase online, they want to feel safe and secure that their money is being well spent,” Aguero said.

The team invested in adding additional photos to the product listing and reached out to previous customers from both the online and brick-and-mortar locations to request a product review. Due to unforeseen circumstances, the team had to push the live date of the website to April 2020. “This was a big risk at the time as we were at the peak of COVID-19 and all of our brick-and-mortar locations had been closed. Our only source of income at that time was our online revenue,” Aguero said.

The redesign paid off. Revenue from April to August 2020 increased 311% compared to the same time frame in the previous year and revenue from organic traffic increased 172%. (Much of that increase likely has to do with the site improvements, however this reporter questions if increased demand for backyard products due to COVID-19 lockdowns may have also played a role in the revenue increase.)

“My advice for other marketers would be to focus on your website’s existing traffic first before you make any other, investments. Our PPC specialist was spending a crazy amount of money on a monthly basis only to see low conversion rates. If your conversion rate is low then try to figure out why. Take a look at your competitors and see what they are doing. After you’ve done that, then you can start making investments into PPC or SEO,” Aguero advised.

Questions:

1. Analyse the above case
2. Find out the problem in this case and also highlight what steps were taken by Barbecues Galore.
3. Give alternatives to the problem.
4. Choose your best alternative with justification.

Set No.	
---------	--

Set **P**

MCA (Science) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Office Automation

Day & Date: Saturday, 25-02-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) Q. Nos. 1 and. 2 are compulsory.
 2) Attempt any three questions from Q. No. 3 to Q. No. 7
 3) Figure to right indicate full marks.

Q.1 A) Choose the correct alternative. 10

- 1) Which type of program acts as an interface between a user and the computer hardware?
 - a) Operating system
 - b) User thread
 - c) Superuser thread
 - d) Application program
- 2) To select all the text in MS Word document by using _____.
 - a) Ctrl +S
 - b) Ctrl+ 1
 - c) Ctrl+ A
 - d) Ctrl+ V
- 3) Which term is used to join the selected cells in to one cell?
 - a) Filter
 - b) Wrap
 - c) Pivot
 - d) Merge
- 4) What is a Microsoft PowerPoint?
 - a) Spreadsheet Program
 - b) Presentation Program
 - c) Database Program
 - d) All of the above
- 5) Which enables us to send the same letter to different persons?
 - a) Macros
 - b) Template
 - c) Mail merge
 - d) None of these
- 6) Formatting is performed on _____.
 - a) Text
 - b) Table
 - c) Menu
 - d) Both (a) and (b)
- 7) We can insert a page number at _____.
 - a) Header
 - b) Footer
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 8) Which of the following is the shortcut key to open the existing presentation in the PowerPoint?
 - a) Ctrl + M
 - b) Ctrl + O
 - c) Ctrl + N
 - d) Ctrl + K
- 9) What is smallest unit of the information?
 - a) A bit
 - b) A byte
 - c) A block
 - d) A nibble
- 10) Which of the following is an output device?
 - a) Keyboard
 - b) Mouse
 - c) Light pen
 - d) VDU

B) Write True / False.**06**

- 1) Information is the data that is processed & presented in an organized manner.
- 2) In first generation computers, transistors were used.
- 3) Physical components of computer system are known as software.
- 4) Keyboard is an output device.
- 5) In MS-Word, Ctrl + C is used to copy the selected text.
- 6) In MS-Excel, an intersection of row and column is known as a cell.

Q.2 Answer the following.**16**

- a) What is Computer? Explain various applications of Computer.
- b) What is hardware? Explain with suitable example.
- c) Explain the use of following icons:
 - i) My Computer
 - ii) My Documents
 - iii) Network neighborhood
 - iv) Recycle Bin
- d) What is Input Device? Explain the use of Input Device with example.

Q.3 Answer the following.

- a) Describe the Blok diagram of computer.

10

- b) Explain silent features of Windows Operating System.

06**Q.4 Answer the following.**

- a) Explain the use of following shortcut keys with example in MS-Word:

08

- i) Ctrl + C
- ii) Ctrl + A
- iii) Ctrl + X
- iv) Ctrl + V

- b) Explain various commands on paragraph setting.

08**Q.5 Answer the following.**

- a) What are charts in MS-Excel? Explain basic types of charts and their uses.

08

- b) What are the uses of Header and Footer in MS Word?

08**Q.6 Answer the following.**

- a) How to apply bullets and numbering in MS Word?

08

- b) What is table? Mention the advantages of table.

08**Q.7 Answer the following.**

- a) Explain the various features of Microsoft Power point.

08

- b) How to create Database in MS-Access.

08